

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานของ อ.ทองดี แยม์สรวล

ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานของ อ.ทองดี แยม์สรวล ครูแห่งชาติ สาขาวิชาฟิสิกส์ ปี 2541 ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลในด้าน ประวัติชีวิต ประวัติการศึกษา ประวัติการทำงาน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การดำเนินงานตามโครงการครูแห่งชาติ และความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตภาพของโครงการครูแห่งชาติ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานของ อ.ทองดี แยม์สรวล

ตอนที่ 2 การดำเนินงานในโครงการครูแห่งชาติ

1. ผลการดำเนินงานในฐานะครูแห่งชาติของ อ.ทองดี แยม์สรวล
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตภาพของโครงการครูแห่งชาติ

ตอนที่ 1 การดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานของ อ.ทองดี แยม์สรวล

1.1 การดำเนินชีวิตของ อ.ทองดี แยม์สรวล

ภูมิหลังของ อ.ทองดี

อ.ทองดี แยม์สรวล เกิดที่ตำบลห้วยรอ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อาจารย์มีความผูกพันกับบ้านเกิดมากและภูมิใจที่ได้เกิดที่นี่เพราะเป็นกรุงเก่า พ่อของอ.ทองดี เป็นคนจีนไหหลำมีการศึกษามาจากเมืองจีนบ้างพอสมควร ส่วนแม่เป็นคนไทยไม่ได้เรียนหนังสือ มีพี่น้องทั้งหมด 7 คน อ.ทองดี เป็นลูกคนที่ 6 อ.ทองดี ได้เห็นลักษณะตัวอย่างในการปฏิบัติตัวที่ดีจากพ่อที่เป็นเหมือนการปลูกฝังนิสัยให้อาจารย์ ทั้งเรื่องความขยัน ความมีมานะอดทน และสอนให้ลูกๆ ทำงานได้ทุกอย่างโดยมีพ่อทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ดังนั้นอาจารย์จึงถูกฝึกให้ค้าขายช่วยอาชีพของครอบครัวมาตั้งแต่เด็ก และต้องช่วยทำงานบ้านทุกอย่าง ทำให้อาจารย์เป็นคนที่มีความกล้าและมีความรับผิดชอบมาตั้งแต่เด็ก

“ที่บ้านคุณพ่อเป็นคนจีน เป็นจีนไหหลำ คุณแม่เป็นคนไทย ก็ได้ข้อดีทั้ง 2 ส่วนนี้เอามาผสมผสานให้เป็นเรา พ่อแม่เนี่ย แม่ไม่มีการศึกษาเลย ส่วนพ่อมีการศึกษามาจากเมืองจีนบ้างพอสมควร แต่สิ่งหนึ่งที่เอามาคิดทุกวันนี้ที่ท่านเองฝากไว้ในเรื่องของทุกๆ เรื่องให้มากับตัวเรา อย่างเช่น เรื่องความขยัน มานะอดทน คือไม่ได้สอนให้เป็นวิชาการ แต่จะสอนในลักษณะเป็นตัวอย่งทำให้ดู เพราะฉะนั้นก็อยากจะทำให้ลูกๆ ทำเป็นทุกอย่างเลย ผู้ชายก็ต้องทำอาหารให้เป็นด้วย เพราะคุณพ่อนี้จะเป็นช่างไม้ ช่างปูน ช่างตัดผม ค้าขาย คือทำสารพัด งั้นลูกก็ต้องทำเป็นสารพัดด้วย”

“ตอนเล็กๆ คิดว่าคงทำอาชีพค้าขายเมื่อโตขึ้น ไม่ได้คิดมาเป็นราชการ ก็โดนฝึกขายมาตั้งแต่เล็ก เพราะฉะนั้นเรื่องความกล้าเนี่ย เราจะเห็นว่าเด็กไทยไม่ค่อยกล้าขายของในที่ชุมชน แต่ลูกคนจีนเขาจะสอน ในบางครั้งเราก็ดูทำไม่ลูกคนไทยเขาว่างๆ แต่เราเองจะไม่มีเวลาว่างเลย คือที่บ้านค้าขายอยู่ด้วย ไม่ช่วยค้าขายเราก็ต้องมาทำงานบ้าน เราก็เกียจไม่ได้ว่าลูกผู้ชายจะไม่ทำไม่ใช่ ต้องทำงานบ้านให้เสร็จก่อนจะไปเล่นได้”

(อ.ทองดี, 29 พ.ย. 44)

ในด้านของการเรียนนั้น พ่อแม่ส่งเสริมให้เรียนโดยการกู้ยืมเงินมาให้ลูกๆ ได้เรียน พี่ๆ ของอาจารย์ได้เรียนจบชั้น ม.ศ.3 หรือเรียนเฉพาะทาง เช่นไปรษณีย์ เพราะในสมัยนั้นถือว่าสูงแล้วสำหรับครอบครัวที่พ่อแม่การศึกษาไม่ดึก แต่พี่บางคนไม่มีโอกาสได้เรียนเพราะต้องเสียสละให้น้องได้เรียน ดังนั้น อ.ทองดี ซึ่งเป็นน้องคนรองสุดท้องจึงได้เรียน อาจารย์ตระหนักตรงนี้ดีว่าต้องตั้งใจเรียนและเรียนให้ดี โดย อ.ทองดี เริ่มเข้าเรียนในระดับชั้น ป.1 ที่โรงเรียนอยุธยาสมรณมุลนิธิ เนื่องจากพี่เรียนที่โรงเรียนนั้นอยู่แล้วสามารถช่วยดูแลน้องได้ และไปเรียนสะดวกเพราะอยู่ใกล้บ้าน ส่วนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย อ.ทองดี ย้ายไปเรียนที่โรงเรียนประตูลย์ ตอนนั้นอาจารย์รู้สึกที่ตัวเองเรียนไม่เก่งเพราะอยู่ห้อง 2 จึงไม่มีความมั่นใจในการสอบเข้าโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัยซึ่งเป็นโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชายประจำจังหวัด แต่อาจารย์ได้สอบติดและเรียนที่นั่นจนจบ ม.ศ.3 ซึ่งเป็นโครงการมัธยมแบบผสมรุ่นแรก นอกจากการเรียนแล้ว อ.ทองดี ยังได้ทำหน้าที่หัวหน้าห้องและร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

“ไปเรียนที่โรงเรียนอยุธยาอนุสรณ์มูลนิธิ โรงเรียนนี้จะอยู่หลังพระราชวังจันทร์เกษม ในอดีตโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนราษฎร ปัจจุบันเป็นโรงเรียนหลวง ช่างๆ ก็จะเป็นเรือนจำจังหวัดอยุธยา เพราะที่บ้านจะอยู่ข้างคลองมหาชัย ทุกสิ่งทุกอย่างก็ประวัติศาสตร์ทั้งนั้น คือไปเรียนก็สะดวก เดินทางไป – กลับ ก็กินข้าวกับพี่ พี่ก็เทคแคร์ก็ตอนนั้นพี่ก็อยู่ ม.ศ.1 – ม.ศ.2 เรา ป.1 พี่ก็ต้องดูแลเรา ก็ถือว่าโชคดีเราเป็นน้องพี่ก็ต้องดูแล ก็ไปเรียนถึง ป.4 จบ ป.4 ที่นั่น”

“พอจบ ป.7 ตอนนั้นผลการเรียนก็ใช้ได้อยู่ห้อง 2 ห้อง 1 นี่เด็กเก่งเราอยู่ห้อง 2 ตอนนั้นเราก็รู้สึกเรียนไม่ค่อยเก่งเท่าไรแต่ตอนเรียนอยุธยาอนุสรณ์ได้ที่ 2 ได้ที่ 2 ตลอด มีเพื่อนอยู่คนหนึ่งเขาเรียนเก่งกว่าเรา ตอนนั้นก็ธรรมดาเขามีการจัดลำดับที่ มันก็เป็นธรรมดาว่าได้ที่ดี ๆ ก็ดูดี เราได้ที่ 2 ก็ถือว่าใช้ได้ พอไปอยู่ประตูลัยเราก็อยู่ห้อง 2 เราก็เห็นเพื่อนเก่งๆ เยอะอยู่ห้อง 1 เราห้อง 2 หลังจากนั้นเราก็มาสอบเข้าโรงเรียนชายประจำจังหวัด นั่นก็คืออยุธยาวิทยาลัย ไม่ค่อยมั่นใจเท่าไร กลัวสอบไม่ติด ตอนนั้นจำได้ว่าสอบติดคนที่ 64 ก็เข้าไปเรียน ก็ภูมิใจว่าสอบติดโรงเรียนประจำจังหวัด ตอนนั้นก็มีเพื่อนจากโรงเรียนประตูลัยสอบเข้าไปเยอะ เพราะโรงเรียนประตูลัยในขณะนั้นก็ถือเป็นโรงเรียนชั้นนำในระดับประถมที่จะส่งต่อโรงเรียนประจำจังหวัด”

“ก็เรียนอยู่ 3 ปีก็จบ ม.ศ. 3 ก็ตอนนั้นตอนอยู่ช่วง ม.ศ.1 – ม.ศ.3 เพื่อนก็เห็นว่าเราขยัน ตรงไปตรงมา เพื่อนๆ ก็มอบหมายให้เป็นหัวหน้าชั้น ตอนนั้นก็เหมือนกับมีรางวัลให้คนอย่างนี้อยู่เหมือนกัน ครูเขาก็เคยส่งให้ไปแต่รู้สึกเขาก็มีคนดีเยอะ เขาเรียก sign of merit เป็นเหรียญคุณค่าแห่งคุณงามความดี ไม่ใช่เหรียญที่ทุกคนใฝ่ฝัน แต่ถ้าเราทำเราปฏิบัติถ้าได้มันก็ถือว่าดี เราก็ไม่ได้ซีเรียสตรงนั้น พอที่เรียนตรงนั้นมันเป็นโครงการ ค.ม.ส. คือเรียกว่ามันเป็นโครงการมัธยมแบบผสมเป็นรุ่นแรก บางคนก็บอกเป็นรุ่นทดลองหนูตะเภา แต่ทุกคนก็บังคับเรียนหมด ก็ได้เรียนอะไรแปลกๆ ดี”

(อ.ทองดี, 29 พ.ย. 44)

พอจบ ม.ศ.3 ด้วยความปรารถนาดีที่พี่ๆ ต้องการให้เรียนดีขึ้น เพราะถ้าอยู่ที่บ้านต้องช่วยทำงาน ทำให้เสียเปรียบในเรื่องเวลาในการอ่านหนังสือ พี่จึงพา อ.ทองดี เข้ามากรุงเทพฯ เพื่อ

เรียนกวดวิชาเตรียมสอบเข้าโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา แต่สอบไม่ได้จึงกลับมาขออาจารย์เรียนต่อชั้น ม.ศ.4 และม.ศ.5 ที่โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย

“ก็มาเรียนที่โรงเรียนกึ่งเพชรเวลาพิเศษ ซึ่งตอนนั้นพี่หวังให้เข้าเตรียมอุดม ตอนนั้นเราก็ไม่รู้ว่ามันยิ่งใหญ่ขนาดไหน พี่ให้เรียนก็เรียน แต่พอมาเรียนที่กึ่งเพชรนี่เรารู้ว่าเด็กต่างจังหวัดเสียเปรียบมากรวมทั้งอาจจะสู้เด็กในกรุงเทพไม่ได้ เราก็ไปดูแล้วเพื่อนที่ไปเรียนพิเศษคณิตศาสตร์ก็เก่ง วิทยาศาสตร์ก็เก่งกว่าเรา ภาษาอังกฤษบางคนก็พูดได้ ในขณะที่เราๆ ปลูกๆ หลายๆ เรื่อง ันดูแล้วตอนนั้นไม่มั่นใจ”

“เพื่อนที่สนิท 2 คนตอนนั้นเลือกไปสามเสน สามเสนตอนนั้นเขาติดบอร์ดเป็นที่ 1 ของประเทศ สามเสนวิทยาลัย เพื่อน 2 คนที่เรียนมากับเราซึ่งตอนนั้นเขาเด่นมากซึ่งเรากำลังตกลง เขาเลือกสามเสน แต่จริงๆ สามเสนกับอยุธยาตอนนั้นก็เดินทางโดยรถไฟตลอด คนที่จะเรียนก็เดินทางโดยรถไฟทั้งถูก ทั้งประหยัด แล้วก็สะดวก ก็คงสามเสนก็จะสะดวก แต่พี่ให้มาทางนี้ก็มาทางนี้ ก็มาสอบเตรียมอุดม พอตอนหลังเมื่อโตๆ ขึ้นเราก็อู้ว่าไม่ควรจะไปเพราะจริงๆ เราไม่ค่อยพร้อม ตอนนั้นถ้าไม่ติดเตรียมอุดมจะไปโรงเรียนสาขา ตอนนั้นติดโรงเรียนทวีธาภิเศก ซึ่งอยู่ฝั่งธน ฝั่งธน – อยุธยาซึ่งเราไม่มีสิทธิอยู่หอ เลิกเลย ันเราก็ไม่เรียน ก็กลับไปขออาจารย์เรียนที่ อ.ย.ว. ม.ศ.4 – ม.ศ.5 เพื่อนที่ไปเรียนสามเสนก็ติด ตอนหลังไปเรียนเอนซ์ฯ จุฬา และก็ไปเรียนวิศวะ จุฬาคนนึง ซึ่งเราก็ไม่ได้คิดอะไรหรอก เพียงแต่ว่าถ้าเราไปอยู่ตรงนั้นเราก็คงไม่แตกต่างจากเพื่อน แต่ก็ไม่แน่มันอาจจะต่างก็ได้”

(อ.ทองดี, 29 พ.ย. 44)

อ.ทองดี เรียนจบ ม.ศ.4 แล้วสอบเทียบได้โดยผ่านที่ 55% แต่ยังไม่เรียน ม.ศ.5 เป็นปกติ เนื่องจากต้องช่วยงานที่บ้านมากและไม่ค่อยขยัน ทำให้การเรียนไม่ค่อยดีแต่สามารถเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายภายใน 2 ปีจากการสอบข้อสอบกลางของประเทศ เรียนจบมัธยมศึกษาแล้ว อ.ทองดี สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ในลำดับที่ 3 ที่เลือกไว้ คือ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น แต่ไม่ได้ไปเรียนเพราะสงสารพ่อแม่ที่ต้องส่งเสียให้เรียนโดยที่อาจารย์ไม่ได้ช่วยงานที่บ้านเลย

"ตอนนั้นจะชอบอยู่ 2 แนว คือ 1.แนวของการช่าง ตอนนั้นก็พวกพระนครเหนือ บางมด ลาดกระบัง ซึ่งไม่ได้คิดจะเป็นวิศวะ แต่จะเป็นพวกเรียนวิศวกรรมคํางาน คือไม่ชอบที่จะไปนั่ง office ตอนนั้นคิดเองซึ่งก็ได้ถูกต้องหรือก แต่อยากมาคํางานคนงานเขา แต่ส่วนหนึ่งก็ชอบงานเกษตร เพราะเรียนชีวะได้ดี แต่เรียนฟิสิกส์ไม่ได้ดี ก็ชอบชีวะและก็ชอบที่จะเป็นเกษตรกรมากกว่า ที่นี้จริงๆ ก็ไปติดเกษตรก็มันไกล ขอนแก่น สงสารที่บ้านที่ต้องส่งเสียเราโดยที่เราช่วยอะไรไม่ได้เลย พูดได้ว่าแม่ต้องส่งเงินอย่างเดียวจริงๆ เรามีเพื่อนสนิท ซึ่มากแต่ก็ติดวิศวะโยธาและก็มีฐานะดี ซึ่งก็บอกตรงๆ ไปเป็นรุมเมทกับเขาได้ ถ้าขาดเหลืออะไรก็ยืมได้เพราะสนิทกันมาก เป็นเพื่อนที่เรียนที่ อ.ย.ว. แต่ก็ตัดสินใจไม่ไปสั้มีภาษณ์ พอไปโรงเรียน อ.ย.ว. อาจารย์ก็ตำหนิว่าทำไมไม่เอา เหมือนเราคิดสั้น แต่เราก็คิดว่าต้องช่วยเศรษฐกิจทางบ้าน"

(อ.ทองดี, 29 พ.ย. 44)

"ความวิตกในปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นเหตุให้ข้าพเจ้าตัดสินใจเช่นนั้น แม้ว่าพ่อแม่เองยืนยันกรานว่าส่งเสียข้าพเจ้าให้เรียนได้ แต่ข้าพเจ้าก็ไม่ปรารถนาให้บุพการีทั้งสองลำบากไปมากกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากหากข้าพเจ้าไปเรียนที่ขอนแก่นจริงๆ ภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ จะต้องสูงกว่าการเรียนในสถาบันใกล้บ้านที่อยู่หลายเท่าตัว นอกจากนี้ ถ้าข้าพเจ้าอยู่กับบิดามารดา ก็ยังสามารถแบ่งเบาภาระครอบครัวโดยการช่วยเหลือที่บ้านทำงานได้ด้วย"

"หลายคนไม่เข้าใจการตัดสินใจของข้าพเจ้า โดยเฉพาะครูเก่าสมัยชั้นมัธยมศึกษา ต่างพากันตัดพ้อต่อว่า ทั้งซักถามถึงสาเหตุ แต่ข้าพเจ้าคร้านที่จะอธิบายเหตุผลส่วนตัว ได้แต่เก็บความฝันของตนเองไว้ในใจเงียบๆ และมีเคยนึกโทษโชคชะตาแต่อย่างใด"

(จากเอกสาร บันทึกครูแห่งชาติ, 2545)

เมื่อไม่ได้ไปเรียนที่มหาวิทยาลัยขอนแก่นแล้ว อ.ทองดี ได้มาสอบเข้าที่วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา โดยสอบเข้าไปได้ที่ 1 แต่เทอมแรกเรียนแบบไม่ตั้งใจเพราะยังเสียใจอยู่ที่ไม่ได้ไปเรียนมหาวิทยาลัยและเนื้อหาเหมือนกับตอนเรียน ม.ศ.5 ซึ่ง อ.ทองดี หวังจะสอบเข้า

“อย่างไรก็ดี เมื่อเรียนครูไปได้สักพักหนึ่ง จากที่เคยเบื่อหน่าย ไม่สนใจการเรียน ข้าพเจ้าหันมามุมานะพากเพียรเล่าเรียนอย่างจริงจังเนื่องจากเห็นว่าไม่มีประโยชน์อันใดที่จะทำตัวเหลวไหล ไม่เอาใจใส่การเรียน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2522 ข้าพเจ้าจึงจบการศึกษา ได้รับปริญญาบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง วิชาเอกฟิสิกส์”

(จากเอกสาร บันทึกครูแห่งชาติ, 2545)

พอเรียนจบ ปกศ.สูง แล้ว อ.ทองดีก็สอบบรรจุแต่ไม่ได้ไปทำงานเพราะคิดว่าตัวเองยังมีโอกาสได้เรียนปริญญาตรีต่อ จึงได้มาสอบเข้าเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน เพราะสามารถเรียนต่อเนื่องในวิชาเอกที่ตัวเองเรียนมาได้ สามารถขึ้นรถไฟมาเรียนได้ และช่วยงานขายของทางบ้านได้ด้วยเหมือนเดิม

“ตอนนั้นก็จบมาด้วยเกรด 3.00 คาคณะเนใจไว้ตอนนั้นอยู่เพื่อจะไปเรียนต่อ ที่นี่ก็มุ่งเข้าไปเรียนกรุงเทพเลย เราก็คงไปนั่งรถไฟ เราก็ไปสอบที่ มศว.บางเขน ก็ไปติดที่บางเขน ก็เรียนสาขานี้ต่อ ก็เพราะว่าใกล้ที่สุด สะดวกที่สุดก็บางเขนแล้วก็มีฟิสิกส์ โทคณิต ก็ไปเรียนที่นั่น 2 ปี ช่วงนี้เป็นช่วงที่ทำงานช่วยครอบครัวตลอด ไม่ว่าจะ เป็น ปกศ.สูง ปริญญาตรี ก็ยังช่วยขายของให้ทางบ้านอยู่ ก็ถือว่ายังขยันขันแข็ง ทั้งนี้ทั้งนั้นก็สงสารพ่อแม่ สงสารพี่ๆ ก็จะช่วยเหลือเต็มที่ ไม่มีใครมาบ่น ชอบทำงานมากกว่าชอบเรียนตอนนั้น ที่นี่ก็เรียนไปด้วยก็พยายามเรียนให้ดี”

“ก็เรียนจนจบบางเขนก็ไปรถไฟตลอด ก็ทำกิจกรรมอะไรก็ได้พอสมควร แต่เราก็มีเวลารถไฟเป็นตัวจำกัด แล้วก็ต้องกลับบ้านเพื่อที่จะทำงาน”

(อ.ทองดี, 29 พ.ย. 44)

เริ่มต้นชีวิตครู

อ.ทองดี จบปริญญาตรีในปีการศึกษา 2521 แล้วสอบบรรจุได้ในปีการศึกษา 2522 ที่โรงเรียนบางปะอินราชานุเคราะห์ 1 อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำอำเภอขนาดกลาง งานแรกๆ ที่ อ.ทองดี ได้ทำ คือ การสอนฟิสิกส์และการสอนวิทยาศาสตร์ ม.ต้น นอกจากนี้ยังได้รับหน้าที่ทำงานพัสดุเป็นงานพิเศษนอกเหนือจากการสอน อาจารย์ทุ่มเทเรื่องการเรียนการสอนมาก เพราะไม่อยากจะให้นักเรียนเรียนไม่รู้เรื่องเหมือนตอนที่ตัวเองเรียน โรงเรียนนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้อาจารย์ได้ศึกษางานในทุกๆ ด้าน ทำให้อาจารย์รู้เรื่องทุกอย่างในโรงเรียน

“ก้าวแรกตั้งแต่เข้ามาเป็นครู ข้าพเจ้าตั้งปณิธานไว้ว่า ประสบการณ์สมัยนักเรียนอันน่าหดหู่ที่เคยเกิดขึ้นกับตนเอง จะต้องไม่เกิดขึ้นกับนักเรียนของข้าพเจ้า ตรงไหนที่เด็กไม่รู้ ไม่เข้าใจ ข้าพเจ้าจะต้องใจเย็นเข้าใจ และพยายามสรรหาวิธีการหลากหลายที่จะส่งเสริมให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพของเขา”

“ข้าพเจ้าเชื่อว่าหากเด็กรู้สึกสนุก มีความสุขกับการเรียนและการแสวงหาความรู้ นิสัยนี้จะติดตัวไปตลอดชั่วชีวิตของพวกเขา”

“แรกเริ่มเดิมที ข้าพเจ้าตั้งใจจะยึดอาชีพครูเพียงแค่ว่า 5 ปีเท่านั้น โดยวางแผนไว้ว่า เมื่อสะสมเงินได้สักก้อนหนึ่ง ก็จะนำไปลงทุนทำธุรกิจค้าขาย เช่นเดียวกับบิดามารดา แต่เมื่อปีแรกของการเป็นครูผ่านไป จวบจนกระทั่งปีที่ 2 และปีที่ 3 ข้าพเจ้าก็เริ่มตระหนักแล้วว่า ตนเองไม่สามารถสลัดเครื่องแบบครูออกจากชีวิตได้ การสอนหนังสือกลายเป็นส่วนหนึ่งที่กลมกลืน และสอดคล้องลงตัวกับอุดมการณ์ที่ข้าพเจ้ายึดมั่น”

(จากเอกสาร บันทึกครูแห่งชาติ, 2545)

“เราก็จบรจุเลย 14 พ.ค. 2522 ก็เริ่มมาเป็นครูสอนตอนนั้น อาจารย์ 1 ระดับ 3 ตอนนั้นช่วงแรกที่เข้าไปสอนก็ยอมรับการเรียนกับการสอนมันคนละเรื่องกัน ถึงแม้จะมีการฝึกสอนตอนนั้นฝึกสอนที่โรงเรียนธัญบุรี ที่อยู่ที่รังสิต ปทุมธานี เป็นโรงเรียนที่ฝึกสอนโรงเรียนแรกตอนปี 4 ต้องฝึกสอนเทอมหนึ่ง ก็ฝึกสอนไปก็มีลูกศิษย์ตั้งแต่ตอนนั้นเลย ซึ่งลูกศิษย์ตอนนั้นก็

อายุต่างกันน้อยมาก 2 – 3 ปี ก็ถือว่าลูกศิษย์กับครูฝึกสอนอายุใกล้กัน เพราะตอนนั้นสอน ม.6 เลย ช่วงนั้นยังใช้ ม.ศ.5 อยู่ ตอนนั้นก็มียศเป็นนายพัน นายพลก็มี สนใจทางด้านคอมพิวเตอร์ก็แนะนำเขาไปตั้งแต่ธัญบุรี”

“ตอนนั้นตั้งใจจะสอนซัก 5 ปี แล้วเก็บเงินซักก้อนไปเปิดร้านขายข้าวขายของเหมือนกับอาชีพที่พ่อแม่เขาทำ แต่พอสอนไปแล้วเราก็มารู้ว่าเป็นอาชีพที่สำคัญอาชีพที่สร้างคน 5 ปีไปแล้ว 6 ปีไปแล้ว ก็ไม่ได้บอกก็ทำอยู่ประมาณซัก 8 ปี ก็ประมาณ 6 – 7 ปี ก็เบื่อระบบโรงเรียน ระบบบริหารจัดการ มั่นสะเปะสะปะ แต่เรื่องที่เราไปทำตรงนี้ เราเรียนรู้หมดเลย มันเป็นนิสัยที่พ่อแม่ให้เราไว้ คือใครให้อะไรเราก็ทำเราถือว่าเราเรียนรู้ไว้ เราไม่ได้หมายความว่าเรารู้มาก เราทำมากแต่เงินเดือนเท่าเดิม หลายคนคิดอย่างนั้น รู้ไปทำไม รู้ไปก็ต้องทำมากเหนื่อยมาก เงินเดือนเท่าเดิม แต่เราไม่ได้โดนสั่งสอนมาอย่างนั้น ยิ่งรู้มากเท่าไรยิ่งเป็นกำไรกับเรา เพราะฉะนั้นเราก็มารู้ไปหมดทุกเรื่องอยากรู้ไปหมดทุกเรื่อง แต่รู้อยู่ในกรอบไม่ได้ล้ำหน้าเขา งานอะไรที่เราช่วยได้เราก็จะไปช่วย เราก็จะได้เรียนรู้งาน เพราะฉะนั้นงานทุกฝ่ายในโรงเรียนเราจะรู้หมด”

(อ.ทองดี, 29 พ.ย. 44)

ถึงแม้ว่าได้รับงานมากแต่ อ.ทองดี มุ่งที่สุดในเรื่องของการเรียน การแก้ปัญหาในตัวนักเรียน เรื่องการเรียน พยายามศึกษาว่าทำอย่างไรให้นักเรียนได้เรียนรู้ ไม่ยึดอัดกับการเรียนฟิสิกส์ และให้นักเรียนรู้สึกที่ไม่ยาก จึงทำให้เป็นครูที่รักของนักเรียน

“เด็กๆ จะรักมาก ลูกศิษย์ลูกหาตอนนี้ก็ยังไปมาหาสู่กันอยู่ เขาก็ได้ดิบได้ดีไป ก็ยังคิดถึงอยู่เสมอ อันนี้ก็สิ่งหนึ่งที่ครูทุกคนภาคภูมิใจ ไม่ได้ร่ำรวยเงินทองแต่เราจะมีลูกศิษย์เยอะ”

(อ.ทองดี, 29 พ.ย. 44)

“ภายหลังเรียนจบชั้นอุดมศึกษา ข้าพเจ้าเริ่มต้นชีวิตครูสอนฟิสิกส์ครั้งแรกที่โรงเรียนบางปะอิน ถิ่นกำเนิดของข้าพเจ้า พร้อมกับแรงบันดาลใจส่วนตัวที่ต้องการเป็นครูสอนวิชาฟิสิกส์ที่มีประสิทธิภาพ ข้าพเจ้าจะต้องทำให้

เด็กนักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีกับวิชาฟิสิกส์ และสามารถนำความรู้ในเรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้”

“ก้าวแรกตั้งแต่เข้ามาเป็นครู ข้าพเจ้าตั้งปณิธานไว้ว่า ประสบการณ์สมัยนักเรียนอันน่าหวั่นที่เคยเกิดขึ้นกับตนเอง จะต้องไม่เกิดขึ้นกับนักเรียนของข้าพเจ้า ตรงไหนที่เด็กไม่รู้ ไม่เข้าใจ ข้าพเจ้าจะต้องใจเย็นเข้าใจ และพยายามสรรหาวิธีการหลากหลายที่จะส่งเสริมให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพของเขา”

(จากเอกสาร บันทึกครูแห่งชาติ, 2545)

รูปแบบการเรียนการสอนที่โรงเรียนนี้นั้น อ.ทองดี ให้ความสำคัญกับนักเรียน เป็นการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลซึ่งตอนนั้นอาจารย์เรียกว่าสารสนเทศผู้เรียนซึ่งทำให้รู้จักเด็กหมดทุกคน อาจารย์เริ่มทำโดยที่ไม่มีแบบฟอร์ม แต่มีความคิดที่ว่าการสอนนักเรียน ครูกับศิษย์ต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน ต้องจริงใจต่อกัน เคารพเชื่อฟังกัน ซึ่งส่งผลให้ไม่มีปัญหาเรื่องการปกครองชั้นเรียน ซึ่งวิธีการที่ทำให้ อ.ทองดี รู้จักเด็กและเข้าถึงเด็กแต่ละคนนั้น อาจารย์ใช้การมีกิจกรรมต่างๆ ที่ทำร่วมกับนักเรียนทั้งการเล่นกีฬา กับนักเรียนในตอนเย็นบ้าง และการสอบถามถึงปัญหาในการเรียนของนักเรียน แล้วสอนเสริมให้นอกเวลาเรียนโดยที่ไม่คิดค่าสอน ซึ่งทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีกับอาจารย์ว่าอาจารย์มีความห่วงหาอาทร ไม่ทอดทิ้งนักเรียน ทำให้นักเรียนตั้งใจเรียน

“ตอนนั้นก็ในรูปแบบตัวต้นๆ อยู่ที่เรามาใช้กัน ตอนนั้นก็ถือว่าดี คือถ้าเราเหมือนกับเข้าใจเด็ก เด็กเข้าใจเรา เด็กๆ ทุกคนมานั่งอยู่ในใจเรา แล้วเราก็ไปนั่งอยู่ในใจเด็กๆ เด็กจะให้ความศรัทธากับตัวครูมาก มันจะทำอะไรเด็กก็จะมีความเกรงใจคือทำตรงนี้เหมือนไม่ตั้งใจเรียนเดี่ยวอาจารย์เขาจะไม่สบายใจ คือมีความคิด เด็กเขาจะตั้งใจเรียนทุกๆ ที่มันเป็นเรื่องที่ยากในความรู้สึกของเขา”

“อยู่ต่างจังหวัดก็ค่อนข้างดีหน่อยที่จะกลับบ้านเย็น มีโอกาสที่จะดูแลเด็กได้ทั่วถึง ก็จะมีกิจกรรมต่างๆ พอมาถึงช่วงเล่นกีฬาก็เล่นกับเขาก็ตอนนั้นวัยไม่ต่างกันมาก ตอนนั้นก็จะมีค้อมกีฬาสีบาสเกตบอลเพราะเราเคยเป็นนักกีฬาบาสเกตบอลมาก่อน ก็จะเล่นกับเขา ค้อมทีมกับเขาไปแข่งกับเขาบ้างก็ทำหน้าที่อื่นๆ ด้วย เด็กเองมันก็มาเล่นบาสกับเรา ก็สร้างความคุ้นเคยด้วยกีฬา เอออาจารย์เป็นคนยังไง เราก็ดูว่าไอ้คนนี้เป็นคนยังไง ลูกศิษย์เราเป็นคนยังไง

ไฉ่ มั่นโมโหง่ายใหม่ ก็ฟ้าเป็นตัวบอก มีน้ำใจใหม่ ชอบโชวีรีเปล่า ได้ลูก แล้วเล่นอยู่คนเดียววีรีเปล่า มั่นก็บอกเด็กได้เหมือนกันว่าเด็กคนนี้เขาเป็นคน เห็นแก่ตัวใหม่ เด็กคนนี้เขาเป็นคนใจกว้างใหม่ ก็ฟ้ามันค่อนข้างบอกได้ ตอนนั้นก็จะใช้ตัวนี้เป็นหลักคือรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลตั้งแต่แรกๆ เลย”

(อ.ทองดี, 29 พ.ย. 44)

ต่อมาทางโรงเรียนเห็นความสามารถของ อ. ทองดี ในด้านวิชาการจึงเริ่มให้อาจารย์ ทำงานกึ่งบริหาร โดยเริ่มทำงานวิชาการให้กับโรงเรียน แต่อาจารย์ทำแล้วมีปัญหาข้อข้องใจในการบริหารและเริ่มเบื่อระบบการทำงานของโรงเรียน อ.ทองดี จึงลาไปศึกษาต่อในปีการศึกษา 2528 อาจารย์จึงได้เลือกเรียนที่ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิชาเอกสถิติการศึกษา อาจารย์ได้ประสบการณ์จากการเรียนในระดับปริญญาโท หลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้จริง

“ตอนนั้นก็ตัดสินใจว่าจะเรียนดีหรือไม่เรียนดี แต่ว่ามันน่าจะเกิดประโยชน์ แต่พอหลังเรียนจบแล้วก็ว่าสุดคุ้มถึงแม้เงินเดือนจะไม่ขึ้น เราได้ประสบการณ์อะไรมากมายแต่ทุกอย่างเรียนอยู่บนพื้นฐานการเอาไปใช้งานจริงที่โรงเรียน ไม่ใช่เรียนแบบที่คนสมัยนั้นว่าเอาไว้เป็นไม้กั้นหมาที่เอาปริญญามาชูคนอื่นที่เราปริญญาโท ไม่ใช่เลย เราไปเรียนตรงนี้เราก็พยายามไปเรียนด้วยเอาปัญหาเราไปเรียนในประเด็นต่างๆ เรียนอย่างมีความสุขมาก ตอนเรียนปริญญาโทใช้เวลาประมาณ 2 ปีครึ่งในการลาไปเรียน แต่จริงๆ แล้วน่าจะไปเรียนวิจัยเพราะวิจัยคงจะกว้างแต่ถึงเราจะไปเรียนสถิติ เราก็ได้วัดผลมาด้วยได้วิจัยมาด้วย เพราะเราจะเก็บเรื่องนี้มาหมดเพื่อจะเอามาใช้ในโรงเรียน”

(อ.ทองดี, 29 พ.ย. 44)

เมื่อเรียนจบระดับปริญญาโทในปี 2530 อ.ทองดี กลับมาทำงานที่โรงเรียนบางปะอิน ราชานุกเคราะห์ 1 และมีโครงการเตรียมย้ายไปอยู่ที่บ้านของภรรยาที่จังหวัดปทุมธานี ดังนั้นในปีการศึกษา 2532 ภาคเรียนที่หนึ่ง อ.กัลยาณี จึงได้ย้ายไปอยู่ที่โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง

ปทุมธานีก่อน อ.ทองดีย้ายตามไปในภาคเรียนที่ 2 เพราะยังรักและเป็นห่วงโรงเรียนอยู่ และถือ
ว่าเป็นโรงเรียนที่ทำให้ได้สั่งสมประสบการณ์ทำงานเป็นระยะเวลาถึง 10 ปี

“ผอ. ที่เราอยู่ก็ไม่อยากให้เราไป ตัวเราเองก็ไม่อยากไปเท่าไรนัก
เพราะว่าเราไปแล้วจะเป็นภาระกับเพื่อนครู เราก็หวังว่าครูคนนึงไปสอนอะไร
ไว้เพื่อนก็ต้องมารับภาระ แต่ว่าการย้ายมันก็อยู่ในช่วงเวลาที่กำหนด เพราะ
ฉะนั้นเราก็ตกลงกับ ผอ. ไว้ว่าจะอยู่ช่วยอีก 1 ภาคเรียน ภรรยาย้ายมาสอนที่
คณะราชภัฏภาคเรียนที่ 1 ผมตามมาภาคเรียนที่ 2 ในปี 32 หลังจากที่เรา
เรียนบางประอินราชานุเคราะห์ปรับตัวได้แล้วว่าจะต้องมีครูไป เราก็มาด้วย
ประสบการณ์จากที่นั่นเพียบ”

(อ.ทองดี, 29 พ.ย. 44)

เนื่องจาก อ.ทองดี เป็นคนที่ทำงานเชิงรุก ซึ่งเป็นนิสัยที่ติดมาจากบ้าน คือ อยากร
ทำงาน อยากรเรียนรู้ทุกอย่าง อยากรให้โรงเรียนของตัวเองมีความก้าวหน้า และเมื่อย้ายมาอยู่ที่
โรงเรียนคณะราชภัฏบรุงปทุมธานี อ.ทองดี ได้เจอผู้อำนวยการที่เข้าใจระบบการทำงานทำให้
อาจารย์ทำงานได้อย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ โดยเฉพาะในเรื่องคอมพิวเตอร์อาจารย์เป็น
คนเสนอให้ซื้อมาใช้ในโรงเรียนเป็นครั้งแรก หลังจากได้เครื่องคอมพิวเตอร์มาแล้วอาจารย์จึงเริ่ม
ทำงานโดยการนำมาใช้ในเรื่องการสอบคัดเลือก และเริ่มสอนให้นักเรียน ต่อมาได้นำมาใช้ใน
ระบบการบริหารงาน

“จากวันนั้นที่คุยประมาณเดือนมกราคม วันที่ 28 กุมภาพันธ์
2533 เครื่องคอมพิวเตอร์มาลงเลยเซตแรก มาเซตปุ๊บวันที่ 1 มีนาคม เราเริ่ม
ทำงานเลย งานแรกที่ทำคือเรื่องการสอบคัดเลือก แต่ก่อนสอบคัดเลือกต้อง
ใช้ครูเยอะ ต้องเขียนชื่อเด็ก รับสมัคร พิมพ์ติดใบประกาศ copy หลายที่
คอมพิวเตอร์มาช่วยตรงนี้ครูไม่ต้องทำหลายส่วน ครูก็เริ่มเห็นศักยภาพ ก็
เริ่มเอาคอมพิวเตอร์มาเรียน เสนอให้มีการเรียนการสอน แต่เราก็ยังสอน
พิลึกส์อยู่ สอนวิทยาศาสตร์ ม.ต้น พอมาทำตรงนี้บู๊เขาก็เห็นก็เปิดเป็นห้อง
คอมพิวเตอร์เราก็สอนนำก่อน สอนคอมพิวเตอร์ให้กับเด็ก ๆ สอนคอมฯ อบรม
คอมพิวเตอร์ให้กับครู เราก็แทบจะเป็นคนที่มานุกเบิกที่คณะราชภัฏเป็น

คนแรก ก็เป็นหัวหน้าศูนย์คอมพิวเตอร์ แยกหัวหน้าศูนย์ในเรื่องคอมพิวเตอร์ออกเป็นศูนย์ในเรื่องการสอนกับศูนย์ในเรื่องของการเอาไปใช้ในการบริหารงาน พอสอนไปเรื่อยๆ พอพัฒนาครูจนครูเขาสอนได้แล้วทางโรงเรียนให้หมวดคณิตศาสตร์รับผิดชอบ เราก็ไม่ได้ไปดูแลเรื่องคอมพิวเตอร์ แต่กับมาดูแลคอมพิวเตอร์ในการบริหารงาน เอามาลงเกรด จัดระบบแลน รูดบัตรนักเรียนเข้าออก”

(อ.ทองดี, 29 พ.ย. 44)

“ในชีวิตการทำงาน ข้าพเจ้ายึดถือปรัชญาข้อหนึ่งคือ การทำงานเชิงรุก กล่าวคือ ข้าพเจ้าจะไม่เพียงแต่นั่งรอรับคำสั่งจากหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาเท่านั้น หากเห็นว่าอะไรดีหรือเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ต่อโรงเรียน ข้าพเจ้ามักจะริบเสนอโครงการต่อผู้บริหารทันที โดยมองปัจจัยหลักที่พิจารณาอยู่ 2 – 3 ประเด็น นั่นคือ เป็นโครงการที่สามารถทำได้จริงและใช้งบประมาณน้อยที่สุด หรืออาจไม่ใช้เลยก็ได้”

(จากเอกสาร บันทึกครูแห่งชาติ, 2545)

ชีวิตครอบครัว

อ.ทองดี ได้แต่งงานกับ อ.กัลยาณี เมื่อปี 2526 ซึ่งทั้งคู่ได้พบกันมาก่อนแล้วเพราะเรียนในระดับปริญญาตรีที่เดียวกันและฝึกสอนที่เดียวกันแต่เรียนกันคนละเอก อ.กัลยาณีเรียนเอกคณิตศาสตร์ ซึ่งตอนนั้นไม่ได้สนิทสนมกันมากนัก ต่อมาหลังจากที่จบแล้วได้มาบรรจุที่เดียวกัน อ.กัลยาณีเห็นว่า อ.ทองดี เป็นคนอบอุ่น อยู่ใกล้แล้วสบายใจ และเป็นคนที่ทุ่มเทกับงาน เมื่อได้แต่งงานกันแล้วการดำเนินชีวิตคู่ใช้หลักในการช่วยเหลือกันแบบเพื่อนทั้งเรื่องการทำงานที่โรงเรียนและที่บ้าน

“คือตอนก่อนเจอก็เรียน มศว. ด้วยกัน แต่ไม่ได้รู้จักกันเป็นพิเศษ เพื่อนที่อยู่หอของ มศว. แล้วก็รู้เมตเนี่ยเขาจะมีเป็นผู้หญิงเอกฟิสิกส์อยู่ 2 คน เขาก็จะมาเล่าเรื่องเพื่อนๆ ในเอกบ่อยๆ เราก็จะพอได้ยินชื่อคนนั้นคนนี้ก็พอรู้ว่าเป็นยังไง แต่ไม่ได้รู้จักสนิทสนม และก็ไปฝึกสอนที่ธัญญบุรีด้วยกันก็เห็นกันบ้าง ก็รู้ว่าเป็นคนขี้มึนๆ พอบรรจุก็ไปเป็นเพื่อนกันที่นั่น ก็คือเขาเป็น

คนใจดี สดชื่นแจ่มใส แล้วก็ช่วยเหลือเพื่อน เพื่อนก็จะรัก และก็เป็นคนรับผิดชอบงานก็เข้ากันได้กับทุกคน พี่ๆ น้องๆ ก็ชอบเขาทุกคน พี่ๆ น้องๆ ในโรงเรียนนะคะ”

“ก่อนแต่งก็คบกันอย่างเพื่อนธรรมดา อ.ทองดี เขาอยู่อยุธยา ส่วนครูก็อยู่ปทุมก็ไปเช่าหอพักอยู่หอพักหญิง นี่ก็คบกันอย่างเพื่อน ก็จะช่วยเหลือดีเป็นคนอบอุ่น อยู่ใกล้แล้วสบายใจ ก็ไม่หวานแหวทก็ธรรมดา พอแต่งงานปี 26 รู้จักกัน 4 ปี แล้วก็แต่งงาน แล้วก็อยู่บางปะอินอีก 6 ปี”

“เขาก็พยายามทำให้ดีที่สุด คือทุ่มเทเวลาให้กับงาน ถ้าบริการใครได้ก็บริการ”

“คือโดยมากความคิดอ่านของเราค่อนข้างตรงกัน คือจะคุยกันแบบความคิดค่อนข้างสอดคล้องกัน พูดอะไรก็จะรู้เรื่องทันที โดยมากก็ไม่ค่อยขอความช่วยเหลืออาจารย์เท่าไร เพราะว่าเราก็คิดเป็น พอเขาทำงานอะไรเราคุยกันแล้วเราก็ได้มันมาด้วย เราคิดเองด้วย แล้วก็ได้ความคิดมาด้วย ถ้าส่วนไหนเราทำไม่ได้เราก็กวนให้เขาทำ ให้ แต่ส่วนใหญ่ถ้าเราทำได้เราก็จะทำเอง”

“พี่ไม่ค่อยมีหลักเกณฑ์อะไรพิเศษนะ สบายๆ ก็ช่วยเหลือกันอย่างเพื่อน เมื่อก่อนนี้เราเช่าบ้านอยู่ที่บางปะอิน 2 คน ก็แบ่งงานกันสบายๆ ในบ้านก็ช่วยกันทำงานบ้าน ไปโรงเรียนพร้อมกันแล้วก็กลับพร้อมกัน แต่ถ้าพอไปโรงเรียนแล้วเราก็ไม่ได้คุยกันใกล้ชิดหรือออกอยู่คนละตึก ก็ต่างคนต่างทำงาน กลับมาบ้านเขาก็ช่วยทำงานบ้าน ตอนนั้นงานมันไม่ได้มากเหมือนขนาดนี้แล้วบ้านที่พักอยู่ใกล้โรงเรียนเดินไปก็ถึงแล้ว จะไม่มีกฎเกณฑ์เคร่งครัดอยู่อย่างสมณะ เรียบง่าย”

(อ.กัลยาณี, 8 มี.ค. 45)

เมื่อย้ายมาสอนที่โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี ที่จังหวัดปทุมธานี อาจารย์ทั้งสองคนจึงได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านกับพ่อและแม่ของ อ.กัลยาณี ซึ่ง อ.ทองดี เป็นที่รักของครอบครัวมาก ช่วยเหลืองานในครอบครัวเท่าที่เวลาของตัวเองทำได้ และเนื่องจากมีงานต้องทำมากทำให้ อ.ทองดี มีเวลาพักผ่อนน้อย โดยต้องเลือกทำงานตามลำดับของเวลาที่ต้องส่งและตามความสำคัญก่อนหลัง

“คุณพ่อคุณแม่ของพี่ไม่มีใครอยู่ด้วย ก็มีพี่ชายเป็นหมอออยู่กรุงเทพ เราก็ต้องย้ายมาอยู่ที่นี้เพราะไม่มีใครอยู่เป็นเพื่อน ก็เลยมาอยู่กันมีพี่ อ.ทองดี แล้วก็คุณพ่อคุณแม่ ก็อยู่สบายๆ คุณพ่อคุณแม่ก็รัก อ.ทองดีมาก เพราะว่าเขาเป็นคนสุภาพอ่อนน้อม มีอะไรก็ช่วยเหลือ คุณพ่อคุณแม่เจ็บป่วยก็พาไปหาหมอ ไปเช็คร่างกายก็ทำเหมือนลูกคนหนึ่ง”

“งานพี่ทั้ง 2 คนจะมีไปตลอด หอบไปทุกวันนะแหละ เพราะฉะนั้นเราก็เอางานไปทำเท่าที่จะทำได้ อย่าง อ.ทองดี ก็ทำคอมพิวเตอร์ ก็จะดูอินเตอร์เน็ต งานบ้านก็ช่วยกันบ้าง แต่ถ้าพองานยุ่ง คือพี่จะไม่ค่อยได้ช่วยงาน อ.ทองดีเท่าไร เรื่องงานการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องงานของเขาจะไม่ค่อยได้ช่วยตรงนั้น จะช่วยเกี่ยวกับเบื้องหลัง งานบ้าน งานอะไรมากกว่า เข้าขึ้นมาหน้าที่ อ.ทองดี ก็เอาสุนัขลงไปวิ่ง ไปถ่าย ให้อาหารสุนัข พี่ก็ทำอาหารให้คุณพ่อคุณแม่ คือต่างจังหวัดก็ต้องทำเองใส่บาตรทุกวัน คือต้องตื่นเข้ามาตี 4 ตี 5 ตื่นมาก็ทำอาหารเยอะมาก ก็ใส่บาตร ให้คุณพ่อคุณแม่ทาน แล้วพี่กับ อ.ทองดีก็เอาใส่ปิ่นโตมาทานเพราะว่ามันสะดวก อ.ทองดีเขาไม่มีเวลาไปแย่งซื้อกับเด็ก เพราะเขาจะมีเวลาน้อย ต่างคนต่างก็เตรียมมา ต่างคนต่างทาน ก็เรียบง่ายธรรมดา ถ้าเราไม่ไปเปรียบเทียบกับคนอื่นว่าพอเย็นลงกลับบ้านแล้วก็ไปเที่ยวเสาร์อาทิตย์ ถ้าเราเปรียบเทียบอย่างนั้นเราจะมีรู้สึกว่าเราไม่เหมือนคนอื่น คือพี่สบายใจถ้าเห็นว่า อ.ทองดี เขาได้ทำอะไรเพื่อส่วนรวม ทำอะไรได้มากเราจะภูมิใจตรงนั้น เพราะฉะนั้นเราจะไม่มุ่งหวังว่าครอบครัวเราจะอันนั้นอันนี้ คือเป็นธรรมดาที่ว่าคนเราจะมีเวลาเท่ากันหมดทุกคน พอเราทำงานอื่นมาก งานในครอบครัวก็จะน้อยเป็นธรรมดา จันเราก็ไม่มุ่งหวังมากกว่าจะไปเที่ยวตรงนั้นตรงนี้ เราจะไม่คิดตรงนั้น แต่ถ้าเราทำงานให้เสร็จ ทำงานให้ทันเวลา แล้วทำงานให้ดี สมมติถ้าโรงเรียนต้องการให้ทำอะไรต้องทำก่อน ส่วนเรื่องไปเที่ยวเรื่องอะไรจะไม่คิด ก็อยู่อย่างนี้ก็สบายดี ส่วนเรื่องวัตถุเหมือนกันทั้ง 2 คน คือเราจะไม่ยึดเรื่องวัตถุ เรื่องเงินไม่สำคัญ เพราะฉะนั้นก็ไม่สนใจเรื่องสอนพิเศษ หาเงินเนี่ยเราทั้งคู่จะไม่ทำเลย เพราะว่าเราทำงานเราก็เหนื่อยแล้ว กลับไปเราก็ต้องให้เวลากับคุณพ่อคุณแม่บ้าง”

(อ.กัลยาณี, 8 มี.ค. 45)

1.2 การปฏิบัติงานของ อ.ทองดี แยมสรวล

ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 อ.ทองดี แยมสรวล มีวิชาที่ต้องสอนทั้งหมด 3 วิชา คือ วิชาฟิสิกส์ ระดับ ม.6 กิจกรรมเลือกเสรีระดับชั้น ม.3 กิจกรรมชุมนุม และกิจกรรมลูกเสือ รวมคาบที่อาจารย์ต้องสอนทั้งหมด 20 คาบเรียน ซึ่งจำนวนคาบเรียนโดยเฉลี่ยเท่ากับครูทุกคนในหมวดวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ในวันอังคารของทุกสัปดาห์ โรงเรียนจัดคาบว่างไว้เพื่อให้ให้อาจารย์ได้ปฏิบัติงานในหน้าที่ครูแห่งชาติ ซึ่งตารางสอนของ อ.ทองดี มีดังนี้

คาบ/ วัน	1	2	3	4	5	6	7	8	9
จันทร์	6/4				6/2			3/1	
อังคาร									
พุธ	6/3				6/1			ลูกเสือ	ประชุม ม.6
พฤหัสบดี	6/2				6/4		ประชุมกรรมการบริหาร		
ศุกร์			6/1			ชุมนุม	6/3		

(1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของ อ.ทองดี ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้ การเตรียมการเรียนการสอน วิธีรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน การแบ่งกลุ่ม วิธีการสอน สื่อการสอน และการวัดและประเมินผล

การเตรียมการเรียนการสอน

การวางแผนการสอนของ อ.ทองดี เป็นการวางแผนโดยยึดเนื้อหาเป็นหลัก มีการปรับเอาสื่อใหม่ๆ เข้ามา เทคนิคหรือวิธีการสอนใหม่ๆ หรือปรับปรุงสิ่งที่ไม่ดีจากทอมที่แล้ว โดยทุกห้องใช้แผนการสอนเดียวกัน แต่อาจารย์เขียนกิจกรรมเสนอแนะไว้ว่าถ้าเป็นนักเรียนกลุ่มเก่ง ปานกลาง และอ่อน มีวิธีการยืดหยุ่นหรือมีกิจกรรมเสริมที่แตกต่างกันอย่างไรตามความสามารถของกลุ่มเด็ก ส่วนใหญ่ อ.ทองดี ใช้เวลาในการเตรียมการสอนนอกเวลาราชการ โดยเตรียมเนื้อหา

อยู่ที่บ้านเป็นส่วนใหญ่ เมื่อถึงโรงเรียนมาเตรียมและทดสอบเครื่องมือที่อยู่ในโรงเรียนก่อนสอน เอกสารที่ อ.ทองดี ใช้ประกอบในการเตรียมเนื้อหาในตอนแรกๆ คือ หลักสูตร คู่มือและแบบเรียนของ สสวท. แต่ในปัจจุบันมีการศึกษาจากอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติม

“เราจะมีกิจกรรมเสริมให้เด็กตรงนี้ จะมีการเสริมให้กลุ่มอ่อนกับเก่ง แต่กลุ่มที่อ่อนโดยทั่วๆ ไปจะสอนช้ากว่าเขาหน่อย ค่อยๆ พูด ค่อยๆ ทำ ค่อยๆ ดู แต่ตรงนี้เด็กกลุ่มเก่งถึงแม้ว่าเราจะสอนตามกำหนดได้เร็วกว่าแต่เราก็จะมีกิจกรรมเสริมให้เขา เช่นถ้ากลุ่มเก่งจะเป็นเรื่องของกระแสเอ็นทรานซ์ เราก็จะ让他ไปหาใน 1 เนื้อหา เราจะ让他ไปหาโจทย์เอ็นทรานซ์มาสัก 2 ข้อ เพื่อให้ดูว่าเมื่อเขาไปเจอแล้วเขาทำได้ไหม ลักษณะอย่างนั้นมากกว่า แต่ยังไม่ได้ทำแผนการสอนแยก 3 กลุ่มอย่างเด็ดขาด ยังไม่ได้ทำถึงขนาดนั้น”

“เวลามาถึงโรงเรียนเราก็จะมาเซตก่อนว่าเครื่องมือเวอร์คใหม่พร้อมที่จะเอาไปทำแล้วได้ดีไหม ครูก็ต้องทำตรงนี้ให้เวอร์คก่อน ถ้าไม่เวอร์คเราก็ต้องพยายามมาแก้ไขดูก่อน เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเป็น Lab จริงๆ หรือ Lab สาธิต เราก็ต้องเตรียมพร้อม นี่จะเป็นการเตรียมนอกเหนือเวลาสอน อาจจะเป็นตอนเย็น ตอนเช้าเวลามา แต่ถ้าเป็นการเตรียมพวกเอกสาร เตรียมเนื้อหาจะเตรียมที่บ้านอย่างเดียว เพราะที่โรงเรียนจะไม่มีเวลามาเตรียมเรื่องพวกนี้”

“เราใช้หลักสูตรในช่วงต้นๆ เราจะเห็นคำอธิบายรายวิชา หลังจากนั้นส่วนใหญ่เราจะดูที่คู่มือและแบบเรียนของ สสวท. ในปัจจุบันจะดูจากอินเทอร์เน็ตด้วย ซึ่งตรงนั้นจะได้ข้อมูลมากแล้วก็สะดวกไม่ต้องไปจัดซื้อจัดหาที่นั่นจะมีหนังสือห้องสมุดหมวดอยู่ เด็กก็ใช้ได้ ครูก็ใช้ได้ ตรงนี้ก็จะเอามาใช้ส่วนหนึ่ง แต่ที่หลายๆ ก็จะเป็นอินเทอร์เน็ต ซึ่งมันจะเป็นภาพ เป็นข้อมูลที่ทันสมัย แล้วเราดึงเอามาใช้ค่อนข้างง่ายด้วย”

(อ.ทองดี, 19 พ.ย. 44)

เนื่องจากมีการเตรียมการเรียนการสอนที่ดีแล้ว อ.ทองดี จึงสามารถแจกจุดประสงค์ที่ต้องเรียนในภาคนี้ให้นักเรียนรู้ก่อนได้ และ อ.ทองดี ได้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเตรียมการเรียนการสอนโดยเฉพาะการทำกรทดลองนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเตรียมเครื่องมือ เช็คเครื่องมือ และเก็บเมื่อทำการทดลองเสร็จแล้ว

“เรามีจุดประสงค์ที่แจกให้กับเด็ก ตรงนั้นเรามีหัวข้อบอกไว้หมด แต่ไม่ถึงกับบอกว่าวันนี้เราจะสอนจุดประสงค์นี้ แต่จะบอกว่าวันนี้จะสอนวงจร R C L จากที่เราเรียน R ไปครั้งที่แล้ว แล้วก็เรียนโดยที่ศึกษา V หรือ ความต่างศักย์และกระแส แค่นี้ก็จะเป็นการบอกแล้วว่าสอนจุดประสงค์นี้ แต่ก็ไม่ต้องบอกอย่างเป็นทางการว่าวันนี้จะสอนจุดประสงค์นี้ มีจุดประสงค์นำทางอย่างนี้ อยากให้เป็นธรรมชาติมากกว่า อย่างในอดีตเราจะไม่บอก แล้วโดยส่วนใหญ่ไม่ใช่ครูคนเดียว เราจะสอนเนื้อหาไหน เขาไปเราก็จับเนื้อหา นั้นเลย ว่ามีสูตรอะไร ตัวอย่างเป็นยังไง ก็ทำให้ดูเลย เอาแบบฝึกหัดไปทำ ส่วนใหญ่ก็จะทำไม่เสร็จ เอาไปทำเป็นการบ้านบางคนก็ไม่ได้ทำ ลอกกันมาส่ง วัฏจักรก็จะเป็นอย่างนี้ ลอกกันมาส่ง ลอกกันมาส่งมันก็ไม่มีประโยชน์อะไร”

“เด็กนี่ถ้าเป็น Lab ส่วนใหญ่เขาจะมีส่วนร่วมอยู่แล้ว แต่จะไม่ได้มีส่วนร่วมทั้งหมด เช่นการเตรียม Lab ให้ห้องหนึ่งช่วยเซต จะใช้ตลอด 4 ห้องที่สอน ที่เหลือสุดท้ายก็ช่วยเก็บ เขาก็จะมีส่วนร่วมตรงนั้นแน่นอนในการเตรียม Lab เขาก็จะมีส่วนร่วมเช็ค สายไฟครบไหม ไดนาโมตัวไหนใช้ไม่ได้”

(อ.ทองดี, 19 พ.ย. 44)

วิธีรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ปัญหาต่างๆ ในการเรียนที่เกิดขึ้น อ.ทองดี แก้ปัญหาในด้านเจตคติต่อตัวครูโดยการทำให้นักเรียนมีความรักในตัวครู ศรัทธาในตัวครู และเชื่อมั่นในตัวครู ส่วนในด้านการสอนใช้การสอนที่ให้เนื้อหาให้นักเรียนตามความสามารถที่จะรับได้ แต่ต้องไม่ตามใจเด็กมากเกินไป เมื่อแก้ปัญหาตรงนี้ได้แล้วทำให้นักเรียนตั้งใจเรียนมากขึ้น และผลการเรียนดีขึ้นตามลำดับ

“หนึ่งเด็กเขาเรียนเครียด มีความทุกข์ แล้วครูเองถ้าเราไปยึดเหยียดเนื้อหาๆ ก็ไปกันใหญ่ ในประเด็นอย่างนี้ เราก็พยายามผูกใจเด็กเอาไว้ รู้จักเด็ก ตอนนี่ในที่สุดก็คือสนใจผู้เรียน ศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล ตอนนี่ถ้าเรียกกันให้เพราะๆ คือการทำสารสนเทศผู้เรียน อย่างเมื่อ

ก็ก็จะเห็นเราจะจำชื่อได้หมด เรียกได้หมด รู้หมดว่าใครเป็นยังไง กลุ่มไหน มีใคร ใครขาดรู้ทันที เพราะผ่านมาแล้ว 4 เดือนด้วย เราจะรู้หมด”

(อ.ทองดี, 19 พ.ย. 44)

วิธีการที่ทำให้ อ.ทองดี รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล คือ ตอนเปิดเทอมให้นักเรียนเขียน ประวัติส่งเพื่ออาจารย์ได้รู้ภูมิหลังของนักเรียนแต่ละคน พยายามพูดคุยกับนักเรียนทั้งเรื่องการ เรียนและเรื่องส่วนตัว และร่วมกิจกรรมกับนักเรียนให้มากที่สุด

“ข้าพเจ้ายังขอให้เด็กเขียนประวัติของตนเองส่งข้าพเจ้าคนละ 1 ชุด ให้เล่าถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว ตลอดจนฐานะอาชีพของพ่อแม่ รวมถึง กิจกรรมและภาระหน้าที่ต่างๆ ที่เด็กทำยามอยู่บ้าน คำถามสำคัญเรื่องหนึ่งที่ ข้าพเจ้าอยากรู้ และขอให้เด็กเขียนบอกด้วยคือ ทุกวันนี้เรียนไปเพื่ออะไร

บางคนอาจมองว่าข้าพเจ้าเที่ยวไปละลาบละลั้งเรื่องส่วนตัวของเด็ก ไม่เห็นจะเกี่ยวกับการเรียนการสอนพิลึกพิลั่นตรงไหนเลย แต่ข้าพเจ้ากลับคิดว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องรู้จักเด็กแต่ละคนอย่างแท้จริง เพื่อที่จะสามารถเข้าไป ช่วยเหลือเด็กได้ในยามที่เขามีปัญหา เพราะปัญหาส่วนตัวนั้นย่อมส่งผล กระทบต่อการเรียนไม่มากนักน้อย

ส่วนคำถามเรื่องเรียนไปทำไมนั้น ก็เพื่อให้เด็กได้ตรวจสอบจุดมุ่ง หมายในชีวิตของตนเอง เขาจะได้เตรียมวางแผนให้ก้าวไปถึงจุดมุ่งหมายนั้น อย่างรอบคอบ

การรู้จักวางแผนที่ดี จะช่วยให้ชีวิตในอนาคตของเขาก้าวหน้าและ ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวหรือหน้าที่การงาน ถ้าหากเป็นไปได้จริงตามนี้ ก็เท่ากับว่าครูคนหนึ่งได้ทำหน้าที่ของเขาโดย สมบูรณ์แล้ว”

(จากเอกสาร บันทึกครูแห่งชาติ, 2545)

เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน

การนำเข้าสู่บทเรียนของ อ.ทองดี เริ่มด้วยการนำเรื่องสมาธิเพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมใน การเรียน แล้วนำเรื่องสถานการณ์ประจำวัน หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สอนมานำเข้าสู่บท

เรียน เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเรียน โดยเรื่องที่เป็นรูปธรรมสามารถนำเข้าสู่บทเรียนได้ง่ายกว่าเรื่องนามธรรม ซึ่งจากมีประสบการณ์การสอนมาก อ.ทองดี จึงได้มีการรวบรวมเทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียนของตนเองไว้ด้วยว่าการสอนแต่ละเรื่องมีการนำเข้าสู่บทเรียนอย่างไร

“จะสอนเรื่องการแทรกสอดและการเลี้ยวเบนของแสงก็จะเอาแว่นตัวหนึ่งเรียกว่าแว่นเอกซ์เรย์มาให้เด็กดู เราเองจะบอกว่าแว่นนี้ดูแล้วจะทะลุหมดเลยเพราะเป็นแว่นเอกซ์เรย์ ดูผู้หญิงผู้หญิงไป ดูผู้ชายผู้ชายไป เด็กก็จะอยากดูแล้วว่าเป็นอะไร อาจารย์โกหกหรือเปล่า เวลาเด็กดูเราจะให้ดูนิ้วมือดูแล้วจะเห็นว่าเป็นกระดูก เด็กเราไม่ต้องเซตให้มีหน้าม้าเลย เด็กออกมาดูแล้วบอกว่าเห็นกระดูกโดยที่เราไม่ได้เซตเขาไว้ เด็กที่เหลือจะอยากดูมากเลย ว่าจริงหรือเปล่า หลังจากนั้นเราก็จะมาดูว่ามันไม่ใช่กระดูก แต่มันเกิดจากการหักเห และการเลี้ยวเบนของแสงผ่านชนไก่ ชนไก่ที่ปิดฝุ่น เข้ามาสู่ตาเรา ทำให้เห็นเงามืดเงามัวคล้ายกับนิ้วมือ ตรงนี้เราก็สอนเรื่องการแทรกสอดและการเลี้ยวเบนของแสง”

(อ.ทองดี, 19 พ.ย. 44)

นอกจากนี้แล้ว อ.ทองดี ได้ให้นักเรียนทบทวนเนื้อหามาก่อน และเมื่อมาถึงโรงเรียนยังได้มีการทบทวนบทเรียนเพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ โดยวิธีการที่ครูเป็นผู้ทบทวนเอง และเมื่อมีโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ทบทวน นอกจากนี้ยังใช้การพูดชักจูงให้นักเรียนสนใจเรียนด้วย

“ที่ใช้ตอนนี้มีสองวิธีเอง หนึ่งครูเป็นผู้ทบทวน สองนักเรียนเป็นผู้ทบทวน คือในบางครั้งถ้ามีโอกาสให้เด็กออกมาทบทวน จะมีความกระตือรือร้น แต่ต้องยอมรับว่าเราต้องใช้เวลาเยอะ ถ้าเราทำไม่ต่อเนื่อง เด็กเองก็จะขาดความต่อเนื่องในการมาทบทวน แต่การให้เด็กมาทบทวนถ้าเรามีเวลาพอ แต่ตรงนี้เราก็ต้องยอมรับว่าเวลาเป็นข้อจำกัดในการเรียนการสอนตามเนื้อหาของหลักสูตรเก่ามากๆ เลย เพราะฉะนั้นในบางครั้งเราเลยเอาตัวครูเป็นตัวทดลอง แต่ก็เอาตัวเด็กเป็นตัวทดลองบ้าง ก็ต้องดูความยากง่ายของเนื้อหาบ้าง โดยภาพรวมก็จะมีอยู่สองวิธีเท่านี้”

(อ.ทองดี, 19 พ.ย. 44)

"อาจารย์ทบทวนความรู้เดิมก่อน พื้นฐานให้มีความแม่นยำ ให้ชัวร์ก่อน แล้วก็มีแบบฝึกหัดเล็กๆ ให้ทำก่อน ทบทวนพื้นฐาน ชุดขึ้นมา ทวนเนื้อหาที่มันเกี่ยวกับที่เราจะเรียน ม.5 ก็มี ม.3 ก็มี"

"ส่วนใหญ่อาจารย์จะบอกว่าคาบหน้าเรียนอะไรให้เตรียมตัวมาก่อน บางทีแกก็ให้การบ้านไปทำที่บ้านแต่จะทำหรือไม่ก็เรื่องของเรา แกจะพูดเสนอว่าขอเวลาแป๊บหนึ่งนะครูจะบอกอะไรให้หนึ่ง คือโจทย์ข้อนี้ทำอย่างไร แกจะบอกแนวทางให้ไปทำ แกจะบอกซ้ำๆ ว่าพิลึกพิลั่นห่างกัน 3 วันก็เป็นอื่น"

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มเก่ง 1, 20 ธ.ค. 44)

"จะยกตัวอย่างประกอบ แจก sheet ทบทวนเรื่องเก่าที่ต่อเนื่องจาก ม.4 ม.5 มาก่อนให้คิดเองก่อน แล้วเขาจะอธิบายให้ฟัง ถ้านักเรียนไม่เข้าใจ เขาจะเข้ามาทำให้นักเรียนเข้าใจให้ได้ เขาถึงตัวนักเรียน ไม่ให้ว่าเหยียดตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับเนื้อหาการเรียน"

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มกลาง, 27 ธ.ค. 44)

"เกริ่นให้คิดมาก่อนว่าก่อนที่จะมาถึงเรื่องนี้มันจะมีอะไรบ้าง เหมือนทอล์คโชว์ เขามีมุขพูดทำให้ขำ ทำให้ไม่เครียดในการเรียน เดี่ยวมีมุขขำ แต่แบบเหน็บเฉยๆ เป็นมุขทำให้เราตั้งใจเรียนขึ้น ถ้าไม่เข้าใจคือจะไปซ้ำๆ แล้วเจอะนักเรียนว่าคนไหนไม่เข้าใจ ไม่ปล่อยนักเรียน ถ้าเป็นอาจารย์คนอื่นได้ไม่ได้ก็คือแค่นกระดานจะรับได้ไม่ได้ก็ปล่อย"

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มอ่อน 1, 3 ม.ค. 45)

"ก็จะเกริ่นก่อน นักเรียนที่รัก แล้วแกก็จะเล่าประวัติศาสตร์ของบทเรียน จากนั้นค่อยนำเข้าสู่บทเรียน เช่นประวัตินักวิทยาศาสตร์ มุขตลกที่ไม่ค่อยตลกเท่าไร อันนี้ใช้ได้ครับเป็นครูแห่งชาติจริงๆ นักเรียนยังตั้งใจฟังอยู่"

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มเก่ง 2, 14 ก.พ. 45)

การแบ่งกลุ่ม

อ.ทองดี มีแนวคิดว่าการจัดชั้นเรียนที่ตั้นั้นต้องเป็นห้องเรียนแบบคละ คือ มีทั้งนักเรียนที่เก่ง ปานกลาง และอ่อนอยู่ในห้องเดียวกัน เพราะถ้านักเรียนเก่งอยู่ด้วยกันทำให้เกิดการเห็นแก่ตัวในการเรียน แต่ถ้าเด็กคนไหนมีความสามารถพิเศษควรสนับสนุนโดยการจัดกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียนให้ ส่วนในห้องเรียนควรให้เขาได้อยู่ร่วมกัน

“คนเก่งในภาพรวมเห็นแก่ตัว เอาเฉพาะตัวให้รอด บางคนอะไรก็ไม่ทำ เอาเฉพาะอ่านหนังสืออย่างเดียว กิจกรรมก็ไม่ทำ ไม่คบหาสมาคมกับใคร เพราะถือว่าตัวเองเก่ง คนอื่นต้องพึ่งพาเขา ทำให้เขามีอัตราสูงที่จะเห็นแก่ตัว มนุษย์สัมพันธ์ไม่ดี เก่งอย่างนี้จะทำให้สังคมไม่มีความสุข แล้วเอาตัวไม่รอดในสังคม จะเห็นว่าคนที่เอาตัวรอดในสังคมคือคนปานกลางและคนค่อนข้างอ่อน พวกนี้เพื่อนเยอะ สังคมดี”

“การจัดห้องแบบคละ คละสติปัญญา เพศ มันจะช่วยให้เป็นธรรมชาติ คนเก่งจะเห็นว่าคนอ่อนก็ยังดี คนอ่อนอ่อนในวิชาแต่เขาช่วยอะไรคนเก่งได้บ้าง สังคมจะได้เห็นว่ามันเป็นชีวิตจริงอย่างนั้น เพราะฉะนั้นเราจะไม่ได้อยู่ในสังคมของคนเก่งทั้งหมด”

“ในห้องเรียนต้องให้เด็กเหล่านี้ได้อยู่กับเด็กที่อ่อนกว่าเขาบ้าง เพื่อให้รู้ว่าเขาต้องเสียสละ ให้ความช่วยเหลือในการอธิบายคนอื่น ชีวิตมันจะได้เป็นความจริง แต่เราก็ต้องส่งเสริมให้เขา ไม่ได้จะลดความสามารถจากเก่งให้เป็นเด็กอ่อน แต่ให้เขารู้จักชีวิตในสังคม ชีวิตความเป็นจริง แต่ถ้าเขาเก่งอะไรโรงเรียนก็ควรจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพในรูปของอัจฉริยะไป ก็เป็นกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษเฉพาะกลุ่ม”

(อ.ทองดี, 19 พ.ย. 44)

จากแนวคิดข้างต้นทำให้อ.ทองดี จัดกลุ่มของนักเรียนในห้องที่ตนเองสอนแบบคละ โดยคละทั้งเพศ และทั้งความรู้

“การแบ่งกลุ่มเราปนกันหมดเลย ทั้งประชาธิปไตย ทั้งคละเพศ ทั้งคละความรู้ เราจะเอาข้อมูลเก่าเขาเอามาแล้วจัดเป็น 8 กลุ่ม จัดเด็กเก่ง 8

คน เด็กอ่อน 8 คน จับเขาคู่กันเสร็จแล้วเพื่อนอยากเข้ากลุ่มกับใครก็เชิญ 4 – 5 คน แล้วแต่กลุ่ม เพราะฉะนั้นเด็กก็จะได้ทำกิจกรรม ถึงหนึ่งภาค เรียนแล้วเขาอยากเปลี่ยนก็เปลี่ยน อันนี้ถือว่าเป็นกลุ่มถาวรเป็นกลุ่มตลอด ภาค แต่ถ้าเรามีกิจกรรมกลุ่มอย่างอื่นเราก็แยกออกมาอีกได้ สามารถทำกลุ่ม ต่างหากได้ แต่กลุ่มนี้เหมือนกับกลุ่มนั่งโต๊ะ กลุ่มทำกิจกรรมโดยภาพรวมเป็น กลุ่มตายตัว”

(อ.ทองดี, 19 พ.ย. 44)

“การร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มหนึ่งในรูปแบบที่นิยมของการจัดการเรียนที่เน้นผู้ เรียนเป็นสำคัญ จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับคนในสังคมหลากหลายรูปแบบ เด็กต้องเรียนรู้ที่จะทำงานกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ยอมรับความเห็นที่แตกต่าง หนัก นิดเบาหน้อยต้องรู้จักอภัยกัน รวมถึงรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของแต่ละคน มิเช่นนั้น งานการที่ได้รับมอบหมายก็อาจเสียหายไม่สำเร็จผลดังที่หวังไว้”

(จากเอกสาร บันทึกครูแห่งชาติ, 2545)

การแบ่งกลุ่มแบบคละความสามารถนี้เป็นการดีสำหรับนักเรียน เพราะนักเรียนได้ช่วย กันเรียน และคนอ่อนสามารถปรึกษาคนเก่งได้

“เลือกคนเก่งๆ ไปตั้งไว้ในแต่ละกลุ่มก่อน ให้เพื่อนๆ โหวตกันเอง เรา จะรู้กันอยู่แล้วว่าใครเก่ง พอได้หัวหน้ากลุ่มที่เหลือก็จะแบ่งกันเอง ได้หัวหน้า กลุ่มคนนึง แล้วก็เอารองไปคนนึง ที่เหลืออยากอยู่กลุ่มไหนก็ได้ให้กลุ่มนึ่ง 5 คน 6 คน ตามกำหนด”

“ก็ดี เฉลี่ยความคิด ความเก่ง หัวสมองกันไป จะได้เท่าๆ กัน ไม่ ได้ไปเก่งอยู่กลุ่มเดียว ทำงานกลุ่ม ทำโครงการ จะปรึกษาตลอด”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มกลาง, 27 ธ.ค. 44)

วิธีการสอนที่หลากหลาย

วิธีการสอนของ อ.ทองดี ที่ใช้แล้วสามารถนำมาเป็นตัวอย่างในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ คือ

1. การดำเนินการสอนในคาบเรียนที่มีการทดลองนั้น อ.ทองดี พยายามให้นักเรียนทำ การทดลองทุกเรื่อง โดยให้ลงมือทำด้วยตนเองทุกขั้นตอน ยกเว้นบางการทดลองที่เครื่องมือหรือ งบประมาณไม่เพียงพออาจารย์ใช้การสาธิตให้ดู

“ทดลองทุกเรื่องที่มีอยู่ในหนังสือทั้งหมด จะมีข้อยกเว้นบ้างบางกรณี ที่ทำไม่ได้ เช่นเครื่องมือหรืองบประมาณของเราไม่เพียงพอ แต่น้อยมาก เรื่องที่ให้สาธิตแต่เรากับมาทดลอง เราพยายามจะให้เด็กสัมผัสเป็นประสบ การณ์ตรงมากกว่า ถ้าครูพูดก็แยะแล้ว สาธิตก็ยังดีขึ้นมานิดหนึ่ง แต่ถ้าเด็กได้ ทำเลยจะทำให้มีประสบการณ์ ทำให้เด็กกระตือรือร้น ไม่เบื่อ ชอบ และ สามารถวิเคราะห์ตรงนั้นได้ดี มีบ้างน้อยมากที่เป็นการทดลอง ยกเว้นเรามี อุปกรณ์ไม่ครบก็สาธิต มีเหมือนกัน แต่ส่วนใหญ่เรามักจะทำเกินในบทเรียน มากกว่า”

“เราเองก็ยอมรับว่าเราจะให้ทำแล้บทุกแล้บหรือเกินกว่านั้น เช่นอย่าง ที่เห็นสาธิตในแบบเรียนไม่มีแต่เราก็จะเอามาให้ การที่เราเอามาให้เกิน แก่ ทำได้หรือไม่ได้ เช่นอุปกรณ์ไม่เวอร์ค ไม่ได้ทำแล้บ แก่ก็จะเรียนรู้ได้ว่ามันไม่ เวอร์คตรงไหน ที่มันไม่ทำไปตามที่กำหนดเพราะอะไร สายไฟขาดหรือเปล่า แจ็คหลวมหรือเปล่า ขั้วขึ้นสนิมหรือเปล่า เด็กก็ต้องวิเคราะห์ ตรงนี้เด็กจะ เกิดการเรียนรู้จากการแก้ปัญหาในการทำแล้บด้วย ฉะนั้นถ้าเราจะบอกว่า เครื่องมือไม่ดี ไม่เวอร์ค ไม่ทำคงไม่ใช่ เด็กมีส่วนตรงนี้ค่อนข้างสม่ำเสมอ ไม่ใช่เราให้เขามาช่วยเพราะเขาแรง แต่แกได้มาจับเครื่องมือเครื่องมือ”

(อ.ทองดี, 19 พ.ย. 44)

“แกจะเน้นให้นักเรียนปฏิบัติซะส่วนมาก แต่ถ้าอันไหนที่เราไม่เข้าใจแกจะ อธิบายนำทางไปก่อน แกจะดูแลอย่างใกล้ชิดว่าถูกต้องหรือไม่ เข้าใจตรงนั้นดีหรือ

เปล่า ทำผิดพลาดไปอาจารย์ก็จะแนะนำในทางที่ถูกต้องให้ ส่วนมากก็จะให้เราลงมือกันก่อน ลองผิดลองถูก แล้วอาจารย์ก็เดินดูตามโต๊ะไปเรื่อยๆ”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มเก่ง 1, 20 ธ.ค. 44)

การนำเสนอผลการทดลองใช้วิธีการสุ่มให้นักเรียนบางกลุ่มขึ้นมาแนะนำเสนอหน้าชั้นเรียน หรือถ้ามีเวลาน้อยให้นำเสนอที่โต๊ะ

“ส่วนใหญ่ถ้าเนื้อหายาวจะให้ตัดเป็นตอน กระชับเนื้อหาเพื่อให้เด็กเขาเข้าใจได้ง่าย แต่ถ้ามันไม่ยาวก็ให้เขามานำเสนอ การนำเสนอจะมีเงื่อนไขของเวลาด้วย ถ้าเรามีเวลาไม่มากก็ให้มานำเสนอหน้าชั้นเรียน 1 กลุ่ม หรือ 2 กลุ่มก็ยุติแล้ว 1 กลุ่มใครมีอะไรจะเสนอเพิ่มเติม อีกกรณีหนึ่งอาจจะสรุปไปเลย สรุปว่าอย่างไรก็ให้พูดที่โต๊ะเลย ต้องดูว่าเนื้อหานี้จะสรุปอย่างไรจึงจะเหมาะสม ก็มีให้สรุปหน้าชั้นเรียน หรือให้สรุปที่โต๊ะเลย ก็เป็นลักษณะนี้”

(อ.ทองดี, 19 พ.ย. 44)

“ให้ตัวแทนออกไป ถ้าไม่มีใครออกก็เรียกสุ่ม ให้ออกว่าผลที่ได้ออกมาเป็นอย่างไรบ้าง แล้วอาจารย์ก็จะสรุปว่าผลที่ได้จริงๆ ควรออกมาเป็นอย่างไร”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มเก่ง 1, 20 ธ.ค. 44)

“การนำเสนอผลก็จะส่งตัวแทนด้วย สุ่มครใจด้วย ถ้าไม่มีคนสมัครใจ อาจารย์ก็จะสุ่มเรียกชื่อขึ้นมาเลย”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มกลาง, 27 ธ.ค. 44)

2. การเดินดูนักเรียนตามกลุ่มตลอดเวลาที่ทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการทำการทดลอง หรือการทำแบบฝึกหัด เป็นการเดินสำรวจดูความถูกต้องในการทำงานของนักเรียน และเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจได้ในขณะที่อาจารย์เดินไปถึงกลุ่มของตนเอง เพราะนักเรียนบางคนไม่กล้าที่จะถามในเวลาที่อาจารย์อธิบายอยู่หน้าห้อง ทำให้นักเรียนเรียนได้เข้าใจมากขึ้น และเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนตั้งใจเรียนและสนใจเรียนเพราะอาจารย์จะเดินดูอยู่ตลอดเวลา

“เดินดูทุกกลุ่ม กลุ่มไหนมีปัญหาที่ถามได้”

“อาจารย์เขาเดินตรวจดูวิธีคิด ถ้าวิธีผิดก็จะสอนให้ อาจารย์จะดูรอบๆ กลุ่ม ดูว่าทุกคนทำได้ไหม ดูทั่วถึงทุกคน”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มกลาง, 27 ธ.ค. 44)

3. อ.ทองดี เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ถามตลอดเวลา จากการที่อาจารย์เดินดูและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอยู่ตลอดเวลาทำให้รู้ว่านักเรียนแต่ละคนรู้เรื่องมากน้อยแค่ไหน อาจารย์ถามทันทีที่เห็นนักเรียนคนใดทำท่าเหมือนเรียนไม่รู้เรื่องหรือไม่ตั้งใจเรียน และเดินเพื่อไปดูด้วยว่านักเรียนทำแบบฝึกหัดถูกหรือไม่

“ถ้าใครไม่เข้าใจตรงไหน ขอให้ยกมือบอก ครูยินดีจะอธิบายซ้ำ ซ้ำพเจ้ามักกล่าวประโยคนี้น้อยครั้ง และทุกครั้ง สีหน้าของเด็ก จะผ่อนคลายลงอย่างเห็นได้ชัด ความเครียดในการเรียนวิชาฟิสิกส์ก่อนหน้านี้ดูเหมือนจะลดลงไปหมดใจ เพียงเพราะคำพูดสั้นๆ ของครูไม่กี่ประโยคเท่านั้น”

(จากเอกสาร บันทึกครูแห่งชาติ, 2545)

“ถามได้ตลอดเวลา เปิดจนไม่รู้จะถามอะไร จะพยายามทำให้เราเข้าใจทุกอย่าง จะเดินไปดูตามโต๊ะด้วย ไม่กล้ายกมือก็จะเดินมาถามถามโต๊ะ”

“อาจารย์จะยิ้ม จะทบทวนให้ตลอด เอาใจใส่ตลอด เดินตามกลุ่มแล้วก็ถาม เดินตลอดเลย”

“มันถูกคนเดียวก็ถูกทั้งห้องแล้วพี่ เหมือนกันภายในกลุ่ม อาจารย์เดินไปดูคนเดียวก็ถูกแล้วก็จะถูกกันทั้งกลุ่ม เพราะในกลุ่มก็จะมีการปรึกษากัน”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มแก่ 1, 20 ธ.ค. 44)

“อาจารย์จะสอนดีมาก จะรู้เรื่อง เพราะอาจารย์จะเข้าถึงตัวนักเรียนตลอด ถ้าเกิดนักเรียนไม่เข้าใจเขาก็จะมาอธิบายให้ฟัง แล้วก็ถามนักเรียนว่าตรงนี้เข้าใจไหม ให้หยุดไหม หรือจะให้อธิบายต่อ จะคอยจับจี้ตลอดเวลา”

“อาจารย์เขามองหน้าไปรอบๆ ทุกๆ คน ก็รู้แล้วว่าใครไม่เข้าใจ ดูตา ดูตัวเกร็งเอาไว้ก่อน มองตาใสๆ ของนักเรียนก็จะรู้ว่าอันนี้ไม่รู้เรื่องตั้งแต่ต้นเลย”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มกลาง, 27 ธ.ค. 44)

“ถามได้ แต่ไม่ค่อยมีใครถาม ถ้าไม่มีใครถามอาจารย์ก็จะถาม ก็จะ
แหว พูดว่าอ้าวคนนี้จะถามอะไรหรือ แกจะมีมุขฮาให้เล่น”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มอ่อน 1, 3 ม.ค. 45)

“เดินดีกว่า เพราะจะต้องทำ ทัวถึงดีด้วย ได้ถาม บางคนสงสัย แต่ไม่
กล้าถามยกมือในห้อง ก็จะถามเมื่อเวลาเดินไปตามกลุ่ม”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มเก่ง 2, 14 ก.พ. 45)

4. การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการนำเสนอเนื้อหาให้ได้เห็นภาพจากที่เป็น
นามธรรมเป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่นการใช้ซิมูเลชัน (simulation) การใช้อินเทอร์เน็ต ซีดีรอม และ
วีดิทัศน์ มาประกอบการเรียนการสอน

“simulation จะเป็นสถานการณ์จำลอง เป็นภาพเคลื่อนไหว เป็น
กราฟ เป็นเสียง ตัวนี้เรามักจะใช้ในเชิงสรุป ไม่ได้เอามาทดแทนการสอน
เอามาบอกเด็กว่าตัวนี้ความรู้คืออะไร ทำแล้วก็ทำไป ทำอะไรก็ทำไป ตัวนี้
จะมาช่วยสรุปว่าที่ทำไปเป็นอย่างไรใหม่ เด็กแทนที่จะเห็นหรือได้ยินแต่เสียงที่
เป็นคำพูด ก็จะเปลี่ยนเป็นการนำเสนอที่เป็นภาพเคลื่อนไหว ซึ่งทำแล้วเด็ก
จะสนใจค่อนข้างมาก แต่มันจะมีปัญหาอยู่ตรงที่ว่าการนำเสนอจะเป็นการนำ
เสนอจากคอมพิวเตอร์ออกสู่ทีวี ถ้าเรามีโปรเจกเตอร์ก็จะเป็นการนำเสนอออก
สู่จอใหญ่ มันจะให้ความสนใจแก่เด็กได้ดีมาก แล้วเด็กก็จะสรุปได้ค่อนข้างดี
ได้เห็นตรงนั้นด้วย มันเข้าใจ เด็กก็จะตื่นเต้นดี เพราะฉะนั้นส่วนใหญ่ก็จะ
เป็นการเตรียมตรงนี้ คู่มือ แบบเรียน สสวท. เอาละส่วนใหญ่จะไม่ต่ำกว่า
นั้น แล้วก็หาเอกสารอื่นๆ มาประกอบ แต่ตอนนี้ที่ใช้มากก็จะเป็นอินเทอร์เน็ต
จะใช้เยอะ”

“เราก็จะให้เด็กไปค้นคว้าจากที่อื่น จากอินเทอร์เน็ตแต่ยังค้นไม่ได้
คล่องนักเพราะว่ามีแหล่งที่จะค้นตรงนี้น้อย”

“โรงเรียนมีเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เด็กได้ค้นคว้าพอสมควร แต่มันก็ไม่ได้
เวิร์คมาก มีที่ห้องสมุดก็มี แต่ห้องคอมพิวเตอร์ก็ต้องเป็นห้องที่ลง
ทะเบียนเรียน”

(อ.ทองดี, 19 พ.ย. 44)

“เมื่อข้าพเจ้าสอนหัวข้อเรื่องแรงเสียดทาน ข้าพเจ้าก็นำวิดีโอที่ค้นรายการการแข่งขันมอเตอร์ไซค์ 500 ซีซี มาฉายให้เด็กดู ในฉากที่มอเตอร์ไซค์เข้าโค้ง รถจะชะลอความเร็วลง และแล่นเอียงไปข้างหนึ่ง แต่ก็ไม่เสียหลัก หลังจากฉากนี้ผ่านไป ข้าพเจ้ารีบโยนคำถามใส่เด็กทันที

ระหว่างที่เด็กแต่ละกลุ่ม ช่วยกันคิดหาคำตอบ ข้าพเจ้าก็จะเดินสำรวจนักเรียนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง เพื่อดูว่าเด็กๆ แก่ใจทยได้หรือไม่ หรือมีปัญหาให้ข้าพเจ้าช่วยเหลืออย่างไร

ข้าพเจ้าสังเกตเห็นว่า การสอนโดยใช้โจทย์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน หรือโจทย์ที่เป็นเรื่องใกล้ตัวง่ายๆ มาสอนเด็กนั้น แม้แต่นักเรียนหญิงที่ปกติไม่ค่อยสนใจเรื่องความเร็ว ความแรงของเครื่องยนต์กลไก ก็ยังให้ความสนใจ และกระตือรือร้นที่จะตอบคำถามของครูอย่างเห็นได้ชัด

การสอนด้วยวิธีนี้ นอกจากจะไม่ทำให้เด็กๆ เบื่อหน่ายแล้ว ยังกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดและวิเคราะห์หาเหตุผลด้วยตนเอง มิใช่เป็นฝ่ายรอคำตอบจากครูอย่างเดียว เพราะหากเป็นเช่นนั้นเวลาที่ผ่านไปแต่ละนาที แต่ละชั่วโมง และแต่ละวันในห้องเรียนก็รังแต่จะสูญเปล่า โดยที่พวกเขาไม่ได้เรียนรู้อะไรเลย”

“นอกจากการลงมือทดลองในห้องปฏิบัติการแล้ว การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาให้เด็กได้สัมผัส ได้ใช้งานจริง ก็จะช่วยให้เขาค้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือที่พวกเขาจะต้องพบเจอในชีวิตประจำวัน

ข้าพเจ้านำอินเทอร์เน็ตเข้ามาให้เด็กๆ ได้รู้จัก โดยสอดแทรกเข้าไปในการเรียนการสอนด้วยสำหรับเด็กนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งกำลังจะก้าวเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัย อินเทอร์เน็ตจะช่วยเปิดหูเปิดตาพวกเขาได้กว้างยิ่งขึ้น ในการสืบค้นข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาล่าเรียนในระดับอุดมศึกษา”

(จากเอกสาร บันทึกครูแห่งชาติ, 2545)

“คอมฯ จะเป็นอินเทอร์เน็ตออฟไลน์ของ ม.รังสิต เขาทำมาให้ มีเรื่องเกี่ยวกับฟิสิกส์อยู่ในนั้น จะเลือกดูเรื่องอะไรก็ได้ มีภาพ มีเสียง มีเพลง ชอบ สามารถทำให้เรารู้อะไรได้กว้าง เห็นภาพจริง”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มเก่ง 1, 20 ธ.ค. 44)

“มีนอกเหนือด้วยทุกครั้งแล้วก็หามาเพิ่ม เรื่องไฟฟ้าในห้องเรียนดี
 เขียว ชอบการเรียนที่มีสื่อเยอะๆ สนุกบันเทิง ทำให้เข้าใจเพราะเราสนุกกับ
 ตรงนั้นก็เลยเข้าใจ ค่อมันจำได้ ถ้าเรียนเครียดๆ จะไม่จำ สมองจะลอบไปที่
 อื่นเพราะว่าไม่อยากเรียน”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มอ่อน 1,3 ม.ค. 45)

5. การทำโครงการในปีการศึกษานี้ อ.ทองดี ให้นักเรียนทำโครงการ 1 เรื่อง โดยเป็น
 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน ซึ่งหัวข้อที่ทำโครงการนั้นอาจารย์ให้นักเรียนคิดเองก่อนและมีบาง
 ส่วนที่อาจารย์ค้นหาจากอินเทอร์เน็ตมา แล้วให้นักเรียนนำภาษาอังกฤษไปแปลเป็นหัวข้อโครง
 งานของกลุ่มของตนเอง อ.ทองดี คอยดูแลการทำโครงการตลอดเวลา และให้คำแนะนำเมื่อนัก
 เรียนมาถามอย่างดี โดยผลงานที่นักเรียนได้จากการทำโครงการออกมาส่วนมากจะเป็นอุปกรณ์
 หรือเครื่องเล่นที่ใช้หลักการทางฟิสิกส์ การทำโครงการทำให้นักเรียนได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิต
 ประจำวัน และเกิดกระบวนการทำงานกลุ่ม

“เนื้อหาที่ทำโครงการจะเอามาจากเนื้อหาในหนังสือเรียน บทเรียนที่
 เรียน จากตัวอาจารย์ด้วย เยอะมาก จากอินเทอร์เน็ตด้วย อาจารย์จะช่วย
 เรื่องอุปกรณ์ทุกอย่าง จะมีเวลาให้คำปรึกษาแนะนำในช่วงเย็นตลอด แต่ไม่
 ค่อยไป แกกก็มีเวลาให้ แต่เราไม่ค่อยไปเท่านั้นเอง เข้าหาไม่ถูกช่วงแกกก็จะไม่
 อยู่ ไม่ว่าง”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มเก่ง 1, 20 ธ.ค. 44)

“นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เอาไปพลิกเพลง ทำเครื่องประดิษฐ์ได้
 ไม่ต้องจินตนาการเอาเอง ได้ทดลองเอง ของที่ออกมาจะมีคุณภาพเพราะได้
 มาจากหลายหัวคิด”

“เกิดความสามัคคีกันในกลุ่ม”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มกลาง, 27 ธ.ค. 44)

“อาจารย์หามาให้เลือก แล้วก็ไปถามอาจารย์ว่าจะทำได้ไหม อาจารย์เขาก็จะบอกว่าอันนี้อุปกรณ์มีนะ อันนี้ไม่มี แพง หายาก เพราะ อุปกรณ์ฟิสิกส์หายาก แกมีหนังสืออะ”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มอ่อน 1, 3 ม.ค. 45)

6. อ.ทองดี ได้จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนของตนเองเพื่อแจกให้นักเรียนครบทุกเนื้อหา โดยในเอกสารนั้นมีทั้งเนื้อหาที่เรียนอย่างละเอียดครบถ้วน และมีแบบฝึกหัดที่หลากหลาย มีทั้งแบบฝึกหัดที่รวบรวมมาจากหนังสืออ่านประกอบข้างนอก ข้อสอบเอนทรานซ์ และแบบฝึกหัดจากอินเทอร์เน็ต ทำให้นักเรียนได้ฝึกทำแบบฝึกหัดมาก ส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น

“ข้าพเจ้ามักจะส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำแบบฝึกหัดบ่อยๆ มากกว่าจะเน้นเรื่องการสอบเก็บคะแนนอย่างเดียว บ่อยครั้งที่ครูกังวลกับการสอบเก็บคะแนนมากเกินไป ทำให้นักเรียนเกิดอาการเครียด ท้องไส้ปั่นป่วนทุกครั้งที่ได้ยินครูบอกว่าจะสอบเก็บคะแนน

วิธีที่ข้าพเจ้ามักใช้คือ ให้นักเรียนแก้โจทย์ในห้องเรียน จะช่วยกันกับเพื่อนหรือปรึกษากันได้ เมื่อหมดชั่วโมงจึงค่อยบอกว่าครูจะเก็บคะแนน ข้าพเจ้าสังเกตว่า วิธีเช่นนี้ช่วยให้เด็กคลายความกังวลลงไปมาก”

(จากเอกสาร บันทึกครูแห่งชาติ, 2545)

“โจทย์เอนท์ฯ จะเข้ามาเสริมในแบบฝึกหัด มีข้อสอบรวมๆ กัน”

“แบบฝึกหัดที่อาจารย์ให้ทำเริ่มจากง่ายๆ แล้วค่อยๆ ไปยากๆ มันจะผสมกันไป เริ่มจากใช้สูตรตรงๆ แล้วค่อยประยุกต์กันไป เริ่มจากทำเองได้ ต้องถามเพื่อน เริ่มมีเหว่ รอลอก ถามอาจารย์”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มเก่ง 1, 20 ธ.ค. 44)

“อาจารย์สังเกตได้อีกอย่างจากการทำแบบฝึกหัด เขาก็จะรู้เลยว่าใครทำได้ ทำไม่ได้ พอเรียนเรื่องนี้จบอาจารย์ก็จะให้ทำแบบฝึกหัดเรื่องนี้ในคาบเลย เพื่อดูว่าที่เรียนไปเมื่อกี้เธอเข้าใจขนาดไหน ทำแบบฝึกหัดได้ไหม อาจารย์เขาก็จะรู้ แบบฝึก

หัดที่ให้ทำอาจารย์เขาก็เป็น sheet มาให้เลย ส่วนมากใน sheet อาจารย์เขาก็จะเอามาจากในหนังสือมาบ้าง แต่ก็จะมีข้างนอกรวมมาด้วย โจทย์เอนท์ด้วย ทำให้พื้นฐานเราแน่นขึ้น”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มกลาง, 27 ธ.ค. 44)

7. การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะว่าต้องการให้ อ.ทองดี ใช้วิธีการสอนแบบไหน นักเรียนชอบหรือไม่ชอบวิธีที่อาจารย์ใช้สามารถบอกอาจารย์ได้ ถ้ามีข้อผิดพลาดตรงไหนหรือนักเรียนมีข้อเสนอแนะที่ดีอาจารย์นำมาใช้ในการเรียนการสอนต่อไป

“การประเมินตนเองดีค่ะ รู้ว่าตัวเองไม่ได้ จะได้อ่านเยอะๆ แล้วอาจารย์ก็เอาไปศึกษาด้วย ไปดูด้วยว่าจะสอนอย่างไรว่าจะสอนยังไงให้เข้าใจ มีแบบสอบถามด้วยว่าจะให้ครูทำยังไง ให้ครูสอนยังไง มีตัวการ์ตูนให้เขียน”

“อาจารย์เขาตรงนี้ไม่เข้าใจเลย อาจารย์ทำใหม่ สอนใหม่ มีค่ะ อาจารย์ก็จะเริ่มอธิบายใหม่เลย ก็เริ่มให้ดูใหม่ตั้งแต่แรก ทำให้เราเข้าใจมากขึ้น”

“ชอบ เพราะว่าอาจารย์เขาสอนไม่ค่อยเหมือนอาจารย์คนอื่น เขาถามเด็กก่อนว่าต้องการอะไร ไม่เหมือนอาจารย์คนอื่นมาถึงเขาก็สอนเลย แต่อาจารย์เขาจะถามก่อน ก็เลยชอบตรงนี้ ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มเก่ง 2, 14 ก.พ. 45)

สื่อการสอน

สื่อที่ใช้ประกอบในการเรียนการสอนนั้น ส่วนมาก อ.ทองดี ใช้วิธีการจัดหาจากแหล่งต่างๆ ในปัจจุบันเน้นสื่อทางด้านอินเตอร์เน็ตมาก การเลือกสื่อการสอนอาจารย์คำนึงว่าต้องตรงกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนในคาบนั้นๆ เป็นหลัก และเป็นสื่อที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็ก

“สื่อการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะไม่ได้ผลิตเอง เหมือนกับเราไปหาแหล่งแล้วเอามาใช้ ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่นเห็นอะไรดีเราก็จ้างมาใช้ ตรงนี้เป็น

จุดที่ช่วยได้เยอะ ไม่ใช่ตัวเองพูดยกย่องหรือว่ามองตัวเองสูง ครูพีสิทส์ส่วนมากจะแล็บแห้งอยู่แล้ว ถ้าครูเขาจะมาทำแล็บก็ดีอยู่แล้ว แต่ครูเขาจะทำแล็บต้องมีอุปกรณ์ สำหรับตัวผมเองจะดูสินค้าตัวใหม่ๆ ที่จะเอามาใช้แล้วเกิดการเรียนรู้ แต่จะต้องวิเคราะห์ก่อน เพราะเงินเรามีไม่มากเราต้องวิเคราะห์ก่อน เช่นกระเป่าที่เห็น 4,700 บาท ใจเราเองอยากซื้อ 2 ใบ แต่เงินไม่พอต้องเฉลี่ยให้เพื่อนคุณคนอื่น อย่างนี้เราก็ไม่สามารถซื้อได้ ปีหน้าก็ต้องรอใหม่ เราต้องประเมินว่าซื้อตัวนี้ดีจริงจึงจะซื้อ แล้วเอามาใช้จริง ไม่ใช่ซื้อมาว่าซื้อมาก่อน เก็บใส่ตู้ไว้ก่อน โรงเรียนเรามึงบ ใช้จริงหรือไม่ใช้จริงก็เก็บไว้ในตู้ก่อน เราไม่คิดอย่างนั้น สื่อส่วนหนึ่งที่เราคิดมากๆ ตอนนั้นก็คือสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นสื่อทางด้านเทคโนโลยี เราเองเราก็คิดรูปแบบ อย่างเช่นทำให้ห้องเรียนธรรมดาเป็นห้องปฏิบัติการมัลติมีเดียได้อย่างไร เราก็คิดโมเดลมาหลายปีแล้ว เราจะมีคอมพิวเตอร์ซึกเซตหนึ่ง มีทีวีซึกตัวหนึ่ง อย่างน้อยเราก็คือทำคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสอนเด็กได้”

“สื่อที่ค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตหรือจะเป็นสื่อที่เป็นพื้นฐานง่ายๆ ในการนำเข้าสู่บทเรียนที่เคยเล่าให้ฟัง เอามาใช้ตรงนี้แล้วให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ครูจำนวนไม่น้อยเหมือนกันที่มีสื่อเป็นการใช้สื่อแบบถ่ายโอนความรู้จากครูสู่เด็ก เป็นการบอกความรู้ แต่สิ่งที่เราอยากเห็นคืออยากเห็นสื่อที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้กับตัวเด็ก โดยสื่อตัวนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นสื่อที่แพง เป็นสื่อพื้นบ้าน สื่อที่ครูทำเอง หรือสื่อที่ครูร่วมกับเด็กทำ มีเยอะแยะเลย”

“สื่อต้องตรงวัตถุประสงค์ เช่นวันนี้จะสอนเรื่องนี้ต้องดูสื่อที่ตรงกับเรื่อง ต้องตรงวัตถุประสงค์ที่สอน สื่อต้องตรง สื่อตัวนั้นสามารถทำให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ เป็นสื่อที่หาง่าย จะสร้างง่าย เก็บดูแลรักษาง่าย ใช้วัสดุท้องถิ่น แล้วเกิดความประหยัด เป็นแนวคิด แล้วสื่อพวกนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน สื่อนำเข้าสู่บทเรียน สื่อที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้ในการสรุปการสอน เพราะฉะนั้นตรงนี้เป็นหลักในการใช้สื่อ สื่อยิ่งมากเท่าไรความหลากหลายในการสอนก็มีมากเท่านั้น แต่ถ้าสื่อน้อยเท่าไรหรือไม่มีเลยก็จะเหลือตัวครูเป็นสื่อบอกความรู้สู่เด็ก ก็จะถือว่าครูเป็นสำคัญทันทีเลย ตอนที่พยายามจะใช้มากที่สุดเป็นสื่อทางเทคโนโลยี จะเป็นมัลติมีเดีย จะใช้ซอฟต์แวร์ของต่างประเทศที่ตอนนี้เราก็กำลังฝึกอยู่ แนวโน้มต่อไปครูต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา”

“สื่อโลกก็ไม่ได้ทั้งอย่างเช่นบอกว่าเรามีถุงพลาสติก แต่ก่อนใช้ถุงพลาสติกอย่างไร ก็เขียนๆ ไป วางแล้วเด็กก็ดู ครูก็อธิบายไป สอนไป ตั้งคำถามไป ตอนนี้มีถ้ามี discuss เด็กจะต้องไปศึกษาอะไรมาสักเรื่องหนึ่ง เอานักเรียนไปเขียน ถ้าเขียนลงแผ่นใสธรรมดาแผ่นละ 4-5 บาท แพง ลงทุนไม่ไหว ก็เอาถุงกันร้อนแผ่นละ 50 สตางค์ ให้เด็กเขียนแล้วขึ้นมาพรีเซนต์ เด็กก็มีโอกาสพรีเซนต์ ได้เวลานักเรียนพรีเซนต์ด้วยแผ่นใส แต่เป็นแผ่นใสจากถุงพลาสติก ซึ่งถูก หาง่าย สारพัดอย่าง หรือเด็กจะพรีเซนต์ด้วยพาวเวอร์พอยต์ก็แล้วแต่ เราจะมีมัลติมีเดียให้เขาพรีเซนต์อย่างนี้เป็นต้น แล้วการทำแบบนี้มันเป็นแบบอย่างให้เพื่อนครูคนอื่นๆ สามารถนำไปจัดกิจกรรมได้นอกจากเรา เพราะฉะนั้นสื่อเอเย่ เทคนิคเอเย่ มันเป็นเรื่องที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากเลย”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

อ.ทองดี ต้องทยอยซื้อสื่อตามความจำเป็นของงานเพราะสื่อแต่ละตัวมีราคาแพง แต่เมื่อได้มาแล้วมีการใช้อย่างคุ้มค่าและเก็บดูแลรักษาอย่างดี

“ถ้าตัวใหม่ๆ แพงๆ จะค่อยๆ ทยอย ถ้าตัวปกติธรรมดาส่วนมากจะมีครบ ที่บอกแล้วว่าถ้าเราเลี้ยงอธิบายได้มาเป็นสาริต ถ้าเราเลี้ยงสาริตได้มาเป็นกิจกรรมที่นักเรียนจับต้องได้ เป็นสิ่งที่เราอยากทำเพราะเด็กเขาจะได้ประสบการณ์ตรง เพราะฉะนั้นขณะนี้ถามว่ามีครบ 100% ไหม ไม่ครบ 100% บางตัวราคาแพงก็ค่อยๆ ทยอยซื้อ ทยอยซื้อไปเรื่อยๆ แต่ตระหนักว่าจำเป็นต้องให้นักเรียนได้ฝึกจริง ทำจริง แล้วเขาจะมีความเข้าใจว่าเรื่องที่เขารเรียนมันเป็นยังไงจริงๆ ไม่ใช่พูดให้ฟัง อธิบายให้ฟัง แต่ต้องได้ปฏิบัติจริงๆ ก็อย่างมีข้อจำกัดในเครื่องมือฟิสิกส์มันโหดมากเครื่องมือมันแพง บางตัวก็เจ็ว 10,000 บางตัวก็ 10,000 บางตัวก็หลายหมื่น อย่างเช่นสมมติว่าชุดการสอนเกี่ยวกับแสงเลเซอร์แพงมาก แต่เราก็อาจจะทดแทนด้วยการฉายวีดีโอ วีดีโอเรื่องเลเซอร์ วีดีโอเรื่องรังสีเอ็กซ์ อย่างนี้จะเอามาให้เขาดูให้เขามีโอกาส ต่อไปเราสอนเรื่องรังสีเอ็กซ์เราอยากจะเอาเจ้าหน้าที่รังสีมาคุยกับนักเรียน แต่เราคงไม่ไปที่โรงพยาบาล แต่ถ้ามีโอกาสเราก็จะเชิญเจ้าหน้าที่รังสี

เทคนิคซึ่งก็มีลูกศิษย์ที่นำมาคุยกับเด็ก นี่ก็เป็นแนวโน้มของสารสนเทศแห่ง การเรียนรู้ทั้งตัวคนและสถานที่ ซึ่งก็จะเป็นแบบนี้”

“การจัดเก็บเราจะมีตู้ ผมเองก็จะมีตู้ การจัดเก็บก็จะให้เด็กเขาดูแล อยู่ พอดีห้องที่เก็บเป็นห้องที่เด็กเขาเป็นที่ปรึกษาอยู่ เขามี 8 กลุ่ม มันทันมี 8 ตู้ ก็จะให้เขาดูแลจัดเก็บให้เป็นระเบียบ เช็ดให้สะอาด ปิดฝุ่น อะไรต่างๆ ก็ สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน 5 ส. ซึ่งตรงนี้เด็กๆ เขาดูแลอยู่ ก็จะดูแล จัด เก็บตรงนี้ แต่เราต้องทำเพิ่มเติม ตู้ที่บเราต้องทำป้ายติดเพิ่ม ตอนนี้ตู้ที่บเรา ไม่มีป้ายติดว่าในตู้ที่มีอะไร”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

เนื่องจากที่โรงเรียนนี้เป็นนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชายจึงไม่มีปัญหาของการมา หยิบอุปกรณ์ไปเล่น ถ้าต้องการศึกษาเพิ่มเติมจากที่ไม่เข้าใจในห้องเรียนอาจารย์อนุญาตให้หยิบ ไปศึกษาได้แต่ต้องทำอย่างถูกวิธีและนำมาจัดเก็บให้เรียบร้อยหลังจากที่ทำเสร็จแล้ว นอกจากนี้ อ.ทองดี ยังมีวิธีการป้องกันอุบัติเหตุจากอุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อในการเรียนโดยการบอกถึงความ อันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ให้นักเรียนรู้ไว้ก่อน โดยเฉพาะในเรื่องของไฟฟ้า

“วิธีการป้องกันค่อนข้างน้อย แต่ระบบการป้องกันของเรามันอยู่ที่การ ทดลองอยู่แล้ว เช่นในการทดลองเรื่องฟืนไฟ ไฟที่เราใช้ในการทดลองเป็นไฟ โวลต์ต่ำ 12 โวลต์ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจะใช้วิธีการพูดกับเด็กเสมอเวลาสอนเรื่อง ไฟฟ้า จะย้ำเตือนเรื่องของกระแสไฟฟ้าโดยเฉพาะไฟ 220 โวลต์ เวลาเสียบ ปลั๊ก แต่เตือนมากที่สุดคืออย่าเป็นเด็กเลี้ยงแกะ ถึงแม้จะเป็นเด็ก ม.ปลาย แล้วก็ตามเวลาเสียบอะไรก็ชอบทำมือสั่น ทำเสียง มันไม่สมควร จะเตือนอยู่ เสมอถึงแม้จะเป็นเด็กโต แต่เรื่องอย่างนี้ก็ยังมีอยู่บ้าง บางทีเด็กผู้ชายเสียบ ปลั๊กปลั๊กก็ทำเป็นไฟดูดเพื่อเรียกร้องความสนใจบ้าง ดูว่าเพื่อนๆ จะทำอย่างไร อันนี้ก็เตือนไว้แล้วก็ไม่มี”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

การประเมินสื่อของ อ.ทองดี ใช้วิธีการประเมินสื่อตามสภาพ ให้เด็กเป็นผู้ประเมิน สื่อส่วนมากมีการประเมินออกมาในรูปของการวิจัย ได้ผลมาแล้วเอามาปรับปรุงให้ดีขึ้น และในขณะที่ใช้สื่ออาจารย์มีการสังเกตนักเรียนด้วย โดยสังเกตเป็นกลุ่มว่าทำถูกต้องหรือไม่

“จริงๆ เราใช้สื่อตามสภาพ อย่างที่เห็นตอนนี้เราจะใช้อินเตอร์เน็ตที่เป็นสถานการณ์จำลองหรือฟิสิกส์ซิมูเรชั่น เราก็จะเอามาทดลองให้กับเด็ก แล้วเราจะดู ประมาณกลางเดือนธันวาคมก็จะเสร็จการทดลอง แล้วหลังจากนั้นก็เขียนเปเปอร์ ก็จะมีผลออกมาว่าดีหรือไม่ดี ในสายตาของตัวเด็กว่าไม่ดีไม่ดีตรงจุดไหน แล้วดีตรงจุดไหน ที่ไม่ดีจะปรับได้หรือเปล่า เราจะเอามารีวิว ซึ่งตรงนี้ไม่อยากเพราะเราทำคนเดียว จะทำงานยาก เพราะถ้ารู้ว่าตรงนี้ไม่ดีเราก็จะไปเซตของเราเองเลย แต่ถ้าประเมินทั้งโรงเรียนไม่มี ตรงนี้มันมีผลมาจากคนอื่นด้วย เราต้องไปประสานงานให้ฝ่ายบริหารประสานงานมันยาก อย่างเช่นเราทำแผ่นใสไปเราก็ประเมินแผ่นใส หรือแม้แต่เทคนิควิธีการใช้ เช่นพาเด็กไปเรียนในเครื่องเล่นที่สวนสนุก เราก็มีรูปพร้อมพวกนี้จะออกมาเป็นในเชิงของวิจัยในชั้นเรียนทั้งนั้นแหละ”

“แต่บางตัวเราก็ไม่ได้ทำ ไม่ได้ทำออกมาเป็นเปเปอร์ แต่กระบวนการใช้ เช่นเราเอาข้อสอบลงไปในคอมพิวเตอร์เลย แล้วให้มัน random ขึ้นมาแต่ข้อสอบชุดเดียวกันนะ แต่มันจะ random จุดประสงค์ขึ้นมา คนที่นั่งติดกันจะได้ข้อสอบไม่เหมือนกัน แต่มันเป็นชุดเดียวกัน เวลาเด็กดูก็จะเห็นว่าข้อ 1 ของคนนี้กับข้อ 1 ของคนนี้ไม่เหมือนกัน เด็กจะไม่รู้ว่าข้อสอบชุดเดียวกัน ก็จะไม่เกิดการทุจริต เด็กก็จะทำข้อสอบของตัวเองที่หน้าจอ เราก็จะมีทำว่าเด็กที่มีพื้นฐานทางคอมพิวเตอร์กับเด็กที่ไม่มีพื้นฐานทางคอมพิวเตอร์มันจะเป็นอุปสรรคในการทำข้อสอบแบบนี้ไหม อันนี้เราก็ศึกษาแต่ไม่ได้เขียนเป็นเปเปอร์”

“สังเกตตลอด เราถือว่ามันเป็นวิธีการประเมินวิธีการหนึ่งที่มันย้อนกลับให้กับครูทันทีเลย เราจะสังเกตแน่นอน ด้วยเราเองพยายามรู้จักเด็กเป็นรายบุคคลอยู่แล้ว และยิ่งเด็กมาอยู่เป็นกลุ่มแล้วไม่ใช่เรื่องยากเลย ที่เราจะดูว่ากลุ่มนี้เป็นอย่างไร กลุ่มนี้เป็นอย่างไร กลุ่มไหนไม่ดีเราก็ปรีเข้าไปเลย เข้าไปเสนอแนะด้วยว่านักเรียนเป็นยังไง ทำได้หรือไม่ได้ ให้กำลังใจแล้วบอกวิธีการแก้ปัญหา หรือถามไถ่ เพื่อให้เขาแก้ปัญหา ตรงนี้เราทำเป็นประจำ โดย

เฉพาะการสังเกตแต่มันจะมีปัญหาอยู่บ้าง ถ้าจะให้ทำเช็คลิสต์ในลักษณะ
สังเกตแล้วเช็คตามประเด็น ยังทำได้ไม่ได้นัก”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนคือปัญหาในการใช้ห้องเรียน เพราะที่มหาวิทยาลัย
ศาสตร์มีห้องที่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ห้องเดียว ถ้าต้องการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์แล้วห้อง
ไม่ว่างต้องแลกเปลี่ยนห้องเรียนกับคนอื่นซึ่งเป็นปัญหามาก

“มีเรื่องอุปกรณ์ที่จะใช้ช่วย เช่นในขณะนี้เราจะสอนซีมีเรชั่น ที่นี้ซีมีเร
ชั่นมีอยู่ชุดเดียว มีอยู่ห้องเดียว ถ้าเกิดห้องนั้นแผนการสอนนั้นเราต้องไปใช้
แต่ ณ ขณะนั้นมีอาจารย์เขาสอนอยู่ในห้องนั้น เป็นห้องที่มีการสอน มันก็
ต้องเกิดการย้ายห้อง ย้ายห้องดูเหมือนไม่ยาก เราก็ไปตกลงกับอาจารย์ที่
สอนห้องนั้นอยู่ แต่จริงๆ แล้วเวลาทำการจัดกิจกรรมในห้องนั้นอยู่ เวลาเขา
ต้องย้ายห้องเขาก็จะอึดอัด มันเป็นเรื่องยาก แต่ถ้าถามว่ามันเป็นปัญหาใหญ่
หลวงไหม ไม่ใหญ่ แต่มันเป็นปัญหาที่ทำให้เรารู้สึกว่าดำเนินการได้ไม่ค่อย
ราบรื่น คืออุปกรณ์บางที่มีน้อย เราอยากมีคอมพิวเตอร์อยู่ในห้องฟิสิกส์เลย”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

การใช้สื่อการสอนของ อ.ทองดี ทำให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และได้รับ
ประสบการณ์ตรง อ.ทองดี จึงให้นักเรียนได้เตรียมสื่อมาจากบ้าน หรือเมื่อสอนจบแล้วให้กลับไป
ทำด้วย ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระตรงนั้นได้ดีขึ้น

“เด็กอย่างน้อยก็กระตือรือร้น วันนั้นไม่รู้ว่าได้ยินเด็กพูดบ้างหรือเปล่า
ว่า อาจารย์เข้าใจดีจังเลย ได้เห็นว่าหมุนไป F เปลี่ยนไป แสงสว่างมันมาก
ขึ้นหรือน้อยลง ได้เห็นเลย เด็กเขาจะมีความรู้สึกที่ประสบการณ์มันตรง ถ้า
ครูบอกว่าความถี่เปลี่ยนไปนะนักเรียน ความถี่เพิ่มขึ้นกระแสมันลดลง หลอด
ไฟมันหรี่ลง อาจารย์พูดอย่างนี้เด็กจินตนาการไม่ได้หรอก อาจารย์พูดไป
อาจารย์เห็นหมด แต่เด็กเองไม่ได้เห็นสอดคล้องไปตามความรู้สึกที่อาจารย์
พูด เผลอแป็บเดียว พูดไป 100% เด็กรับได้ 20 – 25% ก็เก่งแล้ว แต่ถ้า

เด็กได้เห็น 1. เด็กกระตือรือร้น 2. เด็กได้รับประสบการณ์ตรง มีความเข้าใจ เนื้อหาสาระตรงนั้นได้ดีขึ้น ความติดแน่นในความทรงจำในเรื่องนั้นๆ ดีขึ้น สามารถประยุกต์อะไรได้ดีกว่ารู้จากเอกสาร รู้จากคำบอกของครู ที่เห็นเด็ก กระตือรือร้นเวลาใช้สื่อเด็กชอบ ไม่มีใครหลับ ไม่มีใครง่วง แต่เวลาครูพูดยังมีง่วงยังมีหลับอยู่”

“แฉ่วพิเศษ ให้ไปเตรียมมาครวหน้ามาเจอกัน สอนไปแล้วให้กลับไปทำมาแล้วให้มาดูอีกทีถือว่าเป็นจริงไหม รวมทั้งเวลาสำคัญเลยเรื่องลับ ต้องให้ไปเตรียมลับของตัวเองมาก่อน เพื่อที่จะมานำเสนอ ซึ่งไม่รู้เลยว่า กลุ่มไหนจะมานำเสนอ เขาจะต้องเตรียมมาก่อน เตรียมที่จะมาพรีเซนต์ต้องอินเลย พูดด้วยความเข้าใจไม่ได้พูดโดยการเรียบเรียงจากหนังสือ หรือในซีดีที่เราแจกไป เด็กพูดไม่จำเป็นต้องมีโพย แต่บางคนไม่ค่อยได้ออกมา ออกมาแล้วใช้จำเป็นจะต้องมีโพยก็ไม่ว่า แต่จะอธิบายว่าถ้านักเรียนเข้าใจอย่างถ่องแท้แล้วไม่จำเป็นต้องมี”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

การวัดและการประเมินผล

อ.ทองดี ใช้วิธีการวัดและประเมินผลทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน การประเมินผลก่อนเรียนทำให้อาจารย์รู้ว่านักเรียนมีพื้นฐานความรู้เดิมในเรื่องนั้นๆ มากน้อยแค่ไหน ซึ่งถ้านักเรียนยังไม่เข้าใจความรู้เดิมอาจารย์ช่วยโดยการทบทวนให้ก่อนเรียน

“ความรู้พื้นฐานเด็กที่จะเรียน ส่วนใหญ่ก็ไม่ถึงกับจะบอกว่าไม่วัดก็ไม่ใช้ วัด อย่างเช่นภาคเรียนที่แล้วก็วัด แต่ภาคเรียนนี้มาวัดแค่เรื่องไฟฟ้าก่อน เป็นวัดเหมือนไม่ใช่ pre - test , post - test แต่เป็นวัดความรู้พื้นฐานเดิมตรงนี้เรามีเครื่องมือวัด แต่จะวัดแบบไม่ซีเรียสมาก ส่วนใหญ่วัดที่ไรท์ก่อนข้างกลางทุกที่โดยภาพรวม คือเด็กสับสนหมด เด็กเรียนแบบที่ว่าเรียนแล้วก็ทิ้งลักษณะนั้นมากกว่า เราจะวัดทุกๆ ตอนเปิดเทอมมากกว่า แต่เท่าที่วัดแล้วดูที่ไรท์บกพร่องทุกที่ แต่โดยภาพรวม 70 - 80 % สับสนหมดของเก่าต่อไม่ติดจึงไม่ต้องวัดเลย มาทบทวนเลย อย่างภาคเรียนนี้เรื่องไฟฟ้าเนี่ยไม่ต้องวัดหรือ ทบทวนกันเลย ขณะที่ทบทวนก็รู้แล้วเด็กสับสน ก็จะมาเรียนต่อ”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

นอกจากนี้แล้วการประเมินผลของ อ.ทองดี มีทั้งการประเมินโดยตัวนักเรียนเอง การประเมินโดยเพื่อน และการประเมินโดยตัวครู จากการประเมินจากหลายๆ ด้านทำให้นักเรียนรู้ถึงความสามารถของตนเองในการเรียนดีทั้งด้านความรู้และกระบวนการทำงาน เมื่อพบข้อบกพร่องสามารถนำไปปรับปรุงได้ ทำให้การเรียนและการทำงานดีขึ้น

“แนวทางการประเมินที่เราจะประเมินตามสภาพจริงมันจะมีการประเมินโดยตัวผู้เรียน ตัวเด็ก ตัวเพื่อนของเด็ก โดยครู ตอนนี้อย่างนี้ยังไม่ทำไปถึงผู้ปกครอง ตรงนั้นลำบากอยู่ยังไม่พร้อม เรามีความเชื่ออย่างนี้ว่าการที่เราว่าทำงานดีหรือไม่ดี การที่เราว่ามีความรู้หรือไม่มีความรู้แล้วคิดจะปรับปรุงพัฒนาตัวเอง อันนี้ถือว่าเป็นจุดสุดยอดของการประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาคนๆ นั้น”

“ถ้าเราเองรู้ว่าเรื่องที่เราทำเนี่ยมันไม่ถูก แล้วเราจะอยากทำให้มันถูก มันจะปรับตัวเองได้อย่างไร อย่างภาสิต ตนเตือนตนให้พ้นผิด ตนเตือนจิตตนได้ใครจะเหมือน ตนเตือนตนไม่ได้ใครจะเตือน เข้าลักษณะนี้ เพราะฉะนั้นนักเรียนเองรู้ว่าตัวเองทำงานดีหรือไม่ดีเวลาทำงานกับเพื่อนๆ รู้ว่าตัวเองมีความรู้หรือไม่มีความรู้ แล้วแก้ไขปรับปรุงสุดยอดเลย เด็กก็จะพัฒนาตัวเองได้ตามศักยภาพที่ตัวเองมี แต่ขณะนี้จุดอ่อนก็คือครูไปประเมินแล้วครูเป็นคนชี้ว่าเธอทำงานไม่รู้เรื่อง เธอทำงานไม่ดี เด็กก็ไม่อยากฟัง ขณะนี้ที่มันเป็นแบบที่เด็กประเมินความรู้ของตัวเอง ประเมินการทำงานของตัวเองแล้วก็ประเมินการทำงานโดยให้เพื่อนประเมิน แล้วครูก็ชี้ค ปรากฏว่าประเมินเฉพาะตัวความรู้เนี่ยรู้เลย เด็กส่วนใหญ่ก็มาถามเกรด อาจารย์ขาหนูได้เกรดเท่าไร คำถามย้อนกลับหนูคิดว่าหนูได้เกรดเท่าไร หนูคิดว่าหนูได้ 2 เออทำไมคิดว่าหนูได้ 2 เขาก็บอกว่าเออหนูเรียนอย่างโน้นอย่างนี้ แล้วก็บอกว่าเธอได้ 2 ขณะนี้ถ้าสมมติมีเด็ก 10 คน ถาม 9 คนจะตอบเกรดของตัวเองถูก นั้นแสดงว่าเขารู้จักประมาณตัวเอง”

“แนวทางการประเมินตามสภาพจริงอย่างนี้ ยกให้เป็นพระเอกโดยประเมินตัวเอง ระดับรองคือประเมินโดยเพื่อนและประเมินโดยครู แล้วตรงนี้ก็จะเป็นการชี้ค ส่วนใหญ่ออกมาค่อนข้างเป็นแนวทางเดียวกัน แล้วพอไปดูบีบคนนี้ทำงานไม่ค่อยดี ตัวเองก็รู้ว่าตัวเองทำงานไม่ค่อยดี เพื่อนก็บอก

ว่าคนนี้ทำงานไม่ค่อยดี ครูก็เห็นว่าเขาทำงานไม่ค่อยดี นั่นตรงนี้ต้องปรับปรุง”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

“ในส่วนของ การประเมินผลพัฒนาการในทางการเรียนของนักเรียน สามารถทำได้หลากหลายวิธี นอกจากดูจากคะแนนสะสมแล้ว การทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนก็สามารถมองเห็นพัฒนาการของเขาได้เช่นเดียวกัน อาทิ เช่น ระหว่างที่เด็กๆ ทำการทดลองเป็นกลุ่ม ข้าพเจ้าจะคอยสังเกตว่า ใครมีบทบาทอย่างไรบ้าง ใครโดดเด่นที่สุดในกลุ่ม และคนอื่นๆ ช่วยกันคิดด้วยหรือไม่ หรือคอยตามคนเก่งอย่างเดียว หากทุกคนคล้อยตามคนเก่งของกลุ่มอย่างเดียว ข้าพเจ้าจะรีบเข้าไปตักเตือนทันที เพราะแต่ละคนจำเป็นต้องมีความคิดเป็นของตนเองบ้าง หรืออย่างน้อยที่สุด ต้องสามารถออกความคิดเห็นร่วมกันในเชิงแนวคิดกลุ่มได้”

(จากเอกสาร บันทึกครูแห่งชาติ, 2545)

“บทหนึ่งทำเสร็จแล้วก็ส่งแฟ้มไป แกจะใช้ระบบหัวหน้ากลุ่มเข้ามาช่วยไหนดๆ ก็มีกลุ่มแล้วแกก็จะให้เช็คว่าใบบงานนี้ใครเสร็จไหม เวลาแกสอนในห้องแกก็จะดูทุกกลุ่มว่าทำได้ไหม แล้วแกก็จะดูจากที่เราให้คะแนนมาด้วย ที่หัวหน้ากลุ่มให้คะแนน แล้วแกก็จะให้คะแนนเองด้วย”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มเก่ง 1, 20 ธ.ค. 44)

การประเมินโดยให้เพื่อนประเมิน อ.ทองดี ใช้วิธีการให้ประเมินการทำงาน ซึ่งมีแบบประเมินให้ โดยเกณฑ์การประเมินถามนักเรียนก่อนว่ายอมรับได้ไหม นอกจากนี้ยังมีแบบคาดคะเนเกรดเฉลี่ยซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทุกวิชา ทำให้นักเรียนรู้ว่าถ้าอยากได้เกรดตามที่ตั้งใจไว้ควรทำอย่างไร

“เพื่อนประเมินส่วนใหญ่จะให้ประเมินการทำงานไม่ได้ถึงกับประเมินความรู้ ซึ่งจริงๆ ถ้าจะประเมินความรู้ก็พอได้ แต่ตอนนี้ที่เราทำก็ให้ประเมินการทำงาน อย่างเช่นการทำใบบงานเพื่อนก็จะรู้ไอ้คนนี้ไม่ทำหรือลอกเพื่อนไอ้คนนี้ทำอะไรลวกๆ เขียนก็เลอะๆ ให้ประเมินแบบนี้มากกว่า ประเมินการ

ทำงานว่าเขาทำงานดีไหม ทำงานเป็นระบบใหม่ มันจะมีแบบฟอร์ม เรามีเครื่องมือเสร็จ เรามีเกณฑ์ เกณฑ์ตัวนี้ถามกันแล้ว ถามกันตอนเปิดเทอมแล้ว ซีเรียสใหม่ อย่างเช่น ประเมินความรู้ อยากได้ 4 ถ้าทำอย่างนี้ได้ 4 มีความรู้ เข้าใจ แก้โจทย์ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างเชื่อมั่น และสามารถอธิบายให้คนอื่นเข้าใจได้ด้วยเอา 4 ไปเลย แต่ถ้ายังรู้ เข้าใจ แก้โจทย์ปัญหาได้ แต่อธิบายให้คนอื่นเข้าใจไม่ได้ ไม่มั่นใจ เอาไป 3 พอ ถูกบ้าง ไม่ถูกบ้าง ไม่ค่อยมั่นใจ ทำได้แต่เพื่อนคนอื่นแนะนำบ้างเอาไป 2 อันนี้ก็จะวงเล็บไม่ลอก ถ้า 1 นี่ทำต้องอาศัยคนอื่น มีบางครั้งต้องลอกคนอื่นเอาไป 1 ทำไม่ได้ ไม่ค่อยเชื่อมั่น ลอกคนอื่นเอาไป 0 เกณฑ์อย่างนี้ยอมรับใหม่ ถ้ายอมรับครูพิมพ์แจกนะ แล้วเธอประเมินกันตามนี้ ก็คุยกันแต่ละรุ่น ก็จะมีทั้งเครื่องมือ มีเกณฑ์ และวิธีการก็คือให้เขาประเมินเอง ก็จะมีทั้งวิธีการ มีเครื่องมือ และมีเกณฑ์ ก็ครบ 3 ส่วนในแนวทางการประเมินที่ทำอยู่ ก็โดยภาพรวมก็ชัดเจนนะเท่าที่ดู ก็ชัดเจนว่าเด็กเขาจะออกมาเลย ได้ 3 ได้ 4 ได้ 2 ได้ 1 แต่ส่วนใหญ่แล้วคิดว่า 80% - 90% ตรงตามที่เขาคาดไว้”

“เรามีแบบคาคคะเน GPA ด้วยนะ เช่นภาคเรียนนี้คิดว่าภาษาไทยจะทำได้เท่าไร สังคมจะได้เท่าไร เขียนมาหมดเลย รวมแล้วได้ GPA เท่าไร เด็กบางคนคิดไม่เป็น ถ้าไม่รู้ GPA ก็พัฒนาตัวเองไม่ได้ สมมติว่ารวมแล้วเขาได้ 2.4 พอเรียนแล้วพอสอบมิดเทอมแล้วรู้คะแนนแล้วมาปรับอีกทีหนึ่ง ถ้าสมมติหนูอยากได้ 2.5 เฉลี่ยเบ็ดเสร็จแล้ว 2.5 นักเรียนควรจะเพิ่มอะไร ขณะนี้นักเรียนได้ 2.4 จะได้โควต้า 2.5 หรือถ้าอยากได้ 2.75 นักเรียนจะทำอย่างไร เด็กก็จะมีการคาคคะเน ผมก็จะแจกเด็กไปด้วยตอนเปิดเทอมให้เขารู้จักคาคคะเนผลการเรียน ซึ่งถ้าเด็กรู้จักวิธีการคาคคะเน เขาอยากจะได้อะไร แล้วเขาทำตามที่เขาต้องการไปถึง ก็จะเป็นลักษณะอย่างนี้”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

“ในการส่งงานครั้งหนึ่ง อาจารย์เขาจะมีแบบประเมินตนเองที่แจกมาให้ ประเมินตัวเอง ให้หัวหน้าประเมินตัวเรา”

“ดีค่ะ รู้ตัวเอง จะได้รู้ว่าเราอยู่ระดับไหน อาจารย์เขาจะได้ไปพิจารณาในการสอนด้วย”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มกลาง, 27 ธ.ค. 44)

“หัวหน้าประเมินก่อนถึงอาจารย์ งานจะเรียบร้อย คือแบบก่อนที่จะไปส่งเรลิมที่จะทำงาน บางครั้งเราลอบบนกระดานแล้วอาจารย์ให้กลับไปทำ แล้วเราไม่ได้ทำ ลิม แล้วก็ไม่รู้ว่าจะทำหรือไม่ทำ เขาก็ตรวจแทนว่ายังไม่เสร็จ”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มอ่อน 1, 3 ม.ค. 44)

“ดี เพราะการที่เราได้รับความคิดเห็นจากหลายๆ ด้าน มันจะมีหลายทัศนคติ เข้ามาในตัวเรา เราสามารถถกกันกรองสิ่งที่ดีที่สุดให้กับตัวเองได้ ให้เพื่อนประเมินดีกว่าให้อาจารย์ประเมินเราคนเดียว จะได้ว่าเพื่อนคิดกับเรายังไง เพื่อนเห็นเราเรียนอยู่ในระดับไหน เพื่อนอยู่ใกล้เรามากกว่าอาจารย์”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มอ่อน 2 , 14 ก.พ. 45)

ตัวอย่างแบบประเมินของ อ.ทองดี

แบบประเมินผลการทำงานของนักเรียน

ส่วนที่ ๑

วิชา บทที่ เรื่อง

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544

ชั้น ม.6..... กลุ่มที่

๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

เลขที่	ชื่อ - นามสกุล	ระดับคุณภาพ										สรุป
		ใบงานแบบฝึกหัดที่										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

หมายเหตุ ถ้าไม่ส่งงานหรือไม่มีงานให้ประเมินให้ใส่เครื่องหมาย X

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

.....

เกณฑ์การประเมิน

คุณภาพงานระดับ 4 (ดีมาก)	หมายถึง	งานที่ทำความถูกต้องสมบูรณ์ทั้งหมด มีความเรียบร้อยดี และทำด้วยตนเองหรือช่วยกันเขียน (ไม่ได้เกิดจากการลอก)
คุณภาพงานระดับ 3 (ดี)	หมายถึง	งานที่ทำความถูกต้องสมบูรณ์ทั้งหมด มีความเรียบร้อยพอสมควร และทำด้วยตนเองหรือช่วยกันเขียน (ไม่ได้เกิดจากการลอก)
คุณภาพงานระดับ 2 (พอใช้)	หมายถึง	งานที่ทำความถูกต้องเป็นส่วนใหญ่(มีบางส่วนไม่ถูกต้อง) มีความเรียบร้อยพอสมควร และทำด้วยตนเองหรือช่วยกันเขียน (ไม่ได้เกิดจากการลอก)
คุณภาพงานระดับ 1 (ต้องปรับปรุง)	หมายถึง	งานที่ทำความถูกต้องเป็นส่วนน้อย มีความไม่เรียบร้อย และมีบางส่วนไม่ทำด้วยตนเองหรือช่วยกันเขียน
คุณภาพงานระดับ 0 (ไม่ผ่านเกณฑ์)	หมายถึง	งานไม่มีคุณภาพ ต้องแก้ไข เกิดจากการลอกงานผู้อื่นมาส่ง ไม่ได้ทำด้วยตนเอง

การสอบของ อ.ทองดี แบ่งเป็นการสอบ 3 อย่างคือ การสอบเป็นกลุ่ม การเอาข้อสอบไปทำที่บ้าน และการสอบเดี่ยว โดยลักษณะของข้อสอบเป็นข้อสอบอัตนัย โดยอาจารย์มีแนวคิดว่าการสอบแบบนี้ช่วยลดความเครียดของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการกลุ่ม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ โดยนักเรียนชอบการสอบแบบนี้ ซึ่งการสอบทั้ง 3 แบบ นอกจากข้อสอบที่เป็นไปตามจุดประสงค์แล้วยังมีข้อสอบเอนทรานซ์ด้วย ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากข้อสอบ นักเรียนได้อ่านหนังสือมากและเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนมากขึ้น

“เราเห็นว่าเรื่องที่ยากๆ เราจะลดความเครียดของเด็ก คือให้เขาสอบเป็นกลุ่มก่อน ซึ่งตรงนี้นั้นเป็นกระบวนการ เราไม่ได้เก็บคะแนน เรื่องยากๆ เราเอามาทำ เรื่องง่ายๆ เราไม่ทำ เราอยากให้เด็กเขาเกิดกระบวนการกลุ่มก่อน ให้ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ คะแนนจะเป็นคะแนนเฉลี่ย เราจะดูอยู่เลย ห้ามลอก มี 8 กลุ่ม ก็เหมือนมีอยู่ 8 คน ให้ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ถ้าตัวหลักที่เป็นคนเก่งอยู่ในกลุ่มแล้วเห็นแก่ตัว เสร็จแล้วไม่คุยกับเพื่อนคนอื่น ตัวเองแม้จะได้เต็ม แต่ถ้าเพื่อนได้ 0 ตัวเองก็จะได้แค่ครึ่งเดียว เราก็เหมือนกับดูคะแนนเฉลี่ย เราก็จะบอกเอาไว้ตรงนี้เหมือนกับไม่ให้คะแนน แต่ไม่ใช่หลอก เราจะมีคะแนนส่วนหนึ่งให้ไว้เหมือนกันแต่น้อย จากนั้นเราก็จะให้เขาเอาข้อสอบที่คล้ายๆ กัน เปลี่ยนตัวเลขบ้าง ให้เขาเอาไปทำที่บ้าน เป็นข้อสอบเทคนิค แต่จริงๆ มันไม่ได้ต่างอะไรกับแบบฝึกหัด แต่เด็กเองเขาจะซีเรียสนิดหนึ่งว่าเราจะเอาคะแนนจากเขา เราก็จะให้เขาตอนเย็นแล้วเขาก็มาส่งก่อนเข้าแถว เด็กดูแล้วก็เหมือนกับเราบอกเขาไว้ว่าไม่ให้ลอกกัน แต่เราไม่ได้ซีเรียส การไปลอกกันตรงนี้เรามุ่งให้เขาไปตามได้กัน เพราะว่าเดี๋ยวเขาก็ต้องสอบเดี่ยวเอง ก็จะมี step ว่าสอบเป็นกลุ่ม สอบที่บ้านด้วยตนเอง จะไตร่ถามทางโทรศัพท์ จะมีแฟกซ์อะไรก็ไม่สนใจ มันจะเกิดการเรียนรู้จากข้อสอบแล้วเขาก็ต้องมาสอบเดี่ยว”

“คู่มือเราหลักๆ ก็คือจุดประสงค์การเรียนรู้อันดับแรก เราก็จะดูแบบเรียน เนื้อหาที่เราสอน ส่วนใหญ่ก็ตัวนั้น มีบ้างที่ดูแนวข้อสอบติวเอนทรานซ์ดูบ้างแค่นั้นแหละ ถามตรงจุดประสงค์ไม่ซ้ำซ้อนเกินจุดประสงค์มากนัก คือบางที่เอาจุดประสงค์หลายชั้นเข้าไปถาม สอบจุดประสงค์นี้แต่เอาจุดประสงค์หลายๆ อย่างมาซ้อนกันมากๆ แก่ไม่ไหว แก่ไม่สามารถแยกแยะได้ แต่ถ้ามีเป็นบางข้อก็ได้”

“ส่วนใหญ่ในการเรียนการสอนธรรมดาจะเป็นอัตโนมัติล้วน แรกๆ เด็กหน้าซัด เวลาครูสอบมีใหม่ให้เรา ก ก ข ค ง ครูสอนที่โรมันเป็นอัตโนมัติหมด เธอทำได้ บอกเลยนะข้อหนึ่งถ้า 5 คะแนนนะ นักเรียนบอกสูตรได้ 1 นะ แทนค่าสูตรถูกแป๊ะเลยนะเอาไปอีก 2 3 แล้วนะ นักเรียนแก้โจทย์ปัญหาได้โดยการคำนวณ บอกสูตรแล้วก็ใส่หน่วยถูก 5 นะ ชัดเจน นักเรียนปรนัยนะครูเฉลย ก เธอบอก ข ผิดเลยนะ หลังๆ นะเด็กอยากทำอัตโนมัติทั้งนั้นเลย ตอนหลังอัตโนมัติเด็กเฉยๆ แต่เจอกันครั้งแรกอัตโนมัติเธอ หนูส่งกระดาษเปล่านะ”

“แต่ส่วนใหญ่เราจะไม่เอาไปสอบในตอนปลายภาคกับกลางภาค เพราะส่งคะแนนเร็ว มันจะตรวจช้า เราจะสอบข้างนอกก่อน เราจะสอบกลางภาคปลายภาคอัตโนมัติก่อน แล้วตรงนั้นเราไปสอบน้อยเป็นปรนัยน้อยๆ แต่คะแนนตรงนั้นเป็นคะแนนปลายภาคและกลางภาคเหมือนกัน และส่วนใหญ่วิธีเราจะวิเคราะห์ข้อสอบหมดถ้าเป็นปรนัย เราก็จะมีคลังข้อสอบ ตรงนี้เราทำแล้วเราก็ให้เพื่อนๆ เขาทำด้วยก็เป็นแบบอย่างให้เขาด้วย”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

“ชอบ เพื่อนได้ช่วยอธิบายด้วย คนไหนไม่แน่ใจ ทำไม่ค่อยได้ก็จะได้ทวนคำตอบจากคนอื่น”

“กระตุ้นเราด้วย เพราะเรากลัวว่าจะได้คะแนนน้อย ถ้าเพื่อนทำไม่ได้คะแนนเราก็จะลดลง ต้องไปช่วย”

“วิธีการจะคล้ายๆ กัน แต่กลับไปทำที่บ้านอาจจะมีอะไรพิเศษซักนิดนึง อาจจะทำให้เราไปศึกษาเอง มีเวลามากด้วย”

“ดีค่ะ มาตรวจทานคำตอบกันแต่เช้า ปกติมาสายแต่วันนั้นจะมาเช้าเป็นพิเศษ”

“สอบเดี่ยว ความยากง่ายก็จะพอๆ กัน เปิดหนังสือก็มี ให้สรุปสูตรเข้ามาด้วย ใครจดมาก็ได้มาก ตั้งใจเรียนก็ได้มาก ชอบ”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มเก่ง 1, 20 ธ.ค. 44)

“สอบกลุ่มจะมีคนเก่งอยู่ในกลุ่ม ก็ให้คนเก่งอธิบาย เวลาทำจะไม่ให้ลอกกัน จะไม่ให้คนเก่งให้ลอกในกลุ่ม ต่างคนต่างทำ แต่ถ้าไม่เข้าใจก็ให้

ถามได้ว่ามันจะใช้วิธีทำอะไร ต่างคนต่างคิด แต่จะให้อธิบายให้ฟัง ปกติ ก็จะเป็นอย่างนั้น เพราะอาจารย์เดินอยู่ในห้อง"

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มกลาง, 27 ธ.ค. 44)

อ.ทองดี มีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามน้ำหนักของจุดประสงค์ในแต่ละเนื้อหา โดยการสอบไม่ติดกันมากเกินไปเพราะทำให้เสียเวลาในการสอน และบางครั้งใช้การเก็บคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดในห้องเรียนแทน อาจารย์ตรวจข้อสอบเอง คะแนนที่นักเรียนสามารถทำได้ในการสอบคือคะแนนกลางภาค เมื่อรู้แล้วอาจารย์นำไปปรับวิธีการสอนของตัวเอง ส่วนนักเรียนนำไปปรับวิธีการเรียนของตัวเองเพื่อให้ครั้งต่อไปได้คะแนนดีขึ้น

"วัดทุกจุดประสงค์ที่เราสอนแล้วแต่น้ำหนักจุดประสงค์ไหนน้อยจุดประสงค์ไหนมาก แต่ไม่ได้สอบทุกๆ จุดประสงค์ เพราะเด็กจะป่วนมาก เข้ามาเดี๋ยวก็สอบ เดียวก็สอบ เราจะวัดเป็นหน่วย หน่วยเรื่อง อย่างเรียนเรื่อง ไฟฟ้าจบ ไฟฟ้ามี 4 จุดประสงค์ เราก็มาร่วมกันที่นี้ สอบดูซักที"

"การทดสอบนี้ก็ไม่ใช้บรรยากาศการสอบเสมอไป เรื่องง่ายๆ ก็ทำเหมือนแบบฝึกหัดแล้วเก็บตรวจเลย เพื่อให้มีความรู้สึกว่าการประเมินที่ดีไม่ควรให้ผู้ถูกประเมินรู้สึกว่าถูกประเมินมันจะเครียด"

"การตรวจใช้เวลาพอสมควร แต่ใจอยากบอกทันที แต่บางทีมันทำไม่ได้ ยิ่งประเภทอัตโนมัติต้องใช้เวลาเพราะส่วนใหญ่ก็ประมาณข้าม 1 อาทิตย์ก็จะแจ้ง จะรีบแจ้งทันที เพราะเรื่องนี้รู้ว่าทุกคนว่าถ้าแจ้งช้าอย่าแจ้งชะดึกกว่า เพราะเด็กอยากรู้ว่าได้หรือตกอะไรอย่างนี้ อยากรู้มากๆ แต่บางครั้งยอมรับมันเป็นภาระ จิตใจครูรู้ตลอดเวลาว่าเด็กอยากรู้ พอหลายๆ ตัวก็บางทีชินไปแล้ว การวัดประเมินผลมันเป็นเรื่องปกติ เป็นปกติไปแล้ว ใ้ประเภทอยากรู้คะแนน สอบปุ๊บอยากรู้ปั๊บมันมีกติกาแล้ว ตอนนี้จึงมีแค่กลางภาคเท่านั้น สอบเสร็จ 5 วันรู้เปิดออกมา รู้ โดยทั่วๆ ไปเราจัดกิจกรรมทั่วๆ ไป แล้วก็แทรกการสอบไปด้วยในตัว ไม่ใช่เรียส เด็กก็ไม่กระตือรือร้นที่จะรู้ทุกขณะ"

"ก็บอกนักเรียนช่วยวิเคราะห์ด้วยว่าที่นักเรียนได้คะแนนสูงไป หัวเราะกันใหญ่ นักเรียนถึงได้คะแนนสูงเกิน มันมีบ้างเป็นบางคนและนักเรียนที่ได้ต่ำเพราะอะไร ครูสอนไม่ดีไหม เราไม่ได้ทบทวนหรือเปล่า กิจกรรม

ต่างๆ เรายังไม่มุ่งมันหรือเปล่า พุดอย่างนี้มากกว่าภาพรวมไม่เจาะรายคน ยกเว้นบางคนที่มีมันแปลกมาก ตกต่ำมากหรือสูงเวอร์เกินมากกว่า”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

อ.ทองดี ไม่เฉลยข้อสอบกลางภาคแต่ละข้อให้นักเรียนได้รู้อย่างละเอียด เพราะถือว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำอยู่อย่างต่อเนื่องนั้นเพียงพอแล้ว และบางครั้งมีการนำข้อสอบกลับมาใช้อีกครั้งในการสอบปลายภาค โดยที่อาจารย์มีการทำคลังข้อสอบเก็บไว้ด้วย ทำให้สะดวกในการเลือกข้อสอบที่ได้วิเคราะห์แล้วว่าดีมาใช้ ซึ่งนักเรียนชินกับระบบนี้แล้ว

“ไม่เฉลย ไม่มีกิจกรรมเชิงเฉลยออกมาเบะๆ โดยตรง คิดว่าตัวนี้หนึ่งถ้าเป็นข้อสอบที่เราวิเคราะห์ส่วนหนึ่งมีผลกระทบเล็กน้อยในการเฉลยกับเด็ก สองถ้าเราไม่ได้มุ่งหวังการวัดและการประเมินโดยเนื้อหาของ การประเมินเพื่อการประเมินเด็กไม่ซีเรียสเลย เพราะกิจกรรมที่เราทำอยู่ต่อเนื่องในการเรียนการสอนเพียงพอแล้ว ไม่ว่าจะแบบฝึกหัด การสอบในลักษณะควิซ ทำแบบฝึกหัดแล้วตัวนั้นก็สอบแล้วเด็กก็รู้กระบวนการ เพื่อนมาทำบนกระดานให้ดู อย่างนั้นค่อนข้างจะมีเนื้อหามากกว่าที่เราจะไปเฉลยข้อสอบ แต่ไม่ใช่การเฉลยข้อสอบไม่ดี แต่บางครั้งการเฉลยข้อสอบของเรา ข้อสอบที่วิเคราะห์มาแล้วสร้างคุณภาพมาระดับหนึ่ง การเฉลยตรงนี้ย่อมพิจารณาอยู่เหมือนกัน เพราะว่าไม่แน่ใจในบางข้ออาจจะกลับมาใช้ใหม่ในปลายภาคก็ได้ถ้ามันสามารถวัดได้ดี จำแนกเด็กได้ดี ถ้าเราบอกจนแต้มแล้วจุดประสงค์นี้ มันก็ต้องมาประเมินมาวัดปลายภาคอีกที่ ปรากฏว่าเด็กเห็นโอ้ยจำได้ อาจารย์เฉลยไปแล้ว แต่น้อย ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยนำเข้ามา พิสิกส์มันจะเปลี่ยนโจทย์ไปได้ตามเอเย่นสเปค”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

“ไม่แจ้งคะแนน ตอนเรียนใหม่ๆ ก็อยากรู้ แต่เรียนมาเทอมหนึ่งแล้วก็ชินแล้วว่าอาจารย์เขาไม่บอก สอบแล้วก็เลยไป อาจารย์งานเยอะด้วย”

“รู้เกรดเลย แต่ก็มีอาจารย์ให้ไปดูเอง ใครอยากรู้ก็ไปขอดูได้ แต่ไม่กล้า บางคนก็โทรถามอาจารย์ว่าได้เกรดอะไร โทรถามด้วยก็ได้คะแนนนี้ เป็น

การกระตุ้นที่เราได้คะแนนเท่านี้ ต้องทำอีกเท่านี้ พอสอบเสร็จก็ถามว่าเราควรจะได้เกรดอะไร ส่วนมากจะตรง”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มเก่ง 1, 20 ธ.ค. 44)

“คะแนนเก็บก่อนสอบก็ไม่บอก ให้รู้ตัวเองตลอด พยายามทำดีที่สุด คนได้น้อยๆ อาจารย์เรียกมาซ่อมข้างนอก”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มกลาง, 27 ธ.ค. 44)

ข้อสอบของโรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานีทั้งการสอบกลางภาคและปลายภาคเป็นข้อสอบที่อาจารย์แต่ละท่านออกเอง ไม่ได้ใช้ข้อสอบร่วมกันระหว่างกลุ่มโรงเรียนเหมือนบางจังหวัด อ.ทองดี มีแนวคิดว่ามีผลดีและผลเสียทั้งคู่ แต่การที่ครูมีสิทธิออกข้อสอบเองทำให้มีความยืดหยุ่นมากกว่า ถ้าข้อสอบร่วมกันเป็นกลุ่มมาตรฐานดีกว่า

“ในความคิดก็คิดว่าครูผู้สอนจัดกิจกรรมอย่างไร วัตถุประสงค์อะไรครูผู้สอนน่าจะมีอำนาจตรงนั้นเบ็ดเสร็จมากกว่า ถ้าทำอย่างมีระบบ มีคุณภาพ เชื่อว่าดีกว่าเยอะ เพราะว่าจะได้รู้ว่าลูกศิษย์เราเป็นยังไง ศักยภาพของเขาเป็นยังไง การออกข้อสอบ การใช้วิธีการวัดหลากหลายไม่ใช่ตัวใดตัวหนึ่งมาเป็นตัวชี้วัดตัดสิน อย่างเช่นการเอาข้อสอบมาวัดตัดสินเลย โดยที่ไม่ได้ไปดูจิตพิสัย ไม่ได้ไปดูทักษะ ไม่ได้ไปดูการปฏิบัติหรืออื่นๆ ที่อยู่ในระยะยาว ซึ่งจริงๆ ครูก็อยู่ในระยะยาว 4 เดือน ประเมิน 1 ภาคเรียน อีก 4 เดือน ประเมิน 1 ภาคเรียน แต่ถ้าจะมีข้อสอบระดับประเทศต่อไปจะมีข้อสอบกลางระดับประเทศในแต่ละช่วงชั้น โอเค อันนี้เห็นด้วย เพื่อที่จะรักษามาตรฐานเราสอนอย่างนี้แล้วไม่ต่ำกว่ามาตรฐาน”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

ปัญหาและอุปสรรคในการวัดและประเมินผลของ อ.ทองดี คือ การที่มีเครื่องมือหลายๆ อย่าง ที่ใช้ในการวัดหลายๆ ด้าน ต้องใช้เวลาในการแปลผลมาก อาจารย์แก้ปัญหาด้วยการนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการประมวลผลข้อมูล

“บางครั้งเราอยากจะทำหลายๆ ด้าน พอเราทำได้หลายๆ ด้านก็มีเครื่องมือหลายๆ อย่าง พอมีเครื่องมือหลายๆ อย่างแล้ว เวลาทำได้แล้วก็ต้องมาเรคคอร์ด มาแปลผลอะไรอย่างนี้ ข้อมูลจำนวนมาก ตั้งแต่วิธีการวัดยุ่งยาก เครื่องมือวัดที่จะมีประสิทธิภาพ เวลาทำได้แล้วเก็บข้อมูลมาเพื่อแปลผลมี ปัญหาทั้งนั้น เพราะว่างานเรามีเยอะ อย่างเช่นพอเราวัดปั๊มเราต้องรีบเก็บข้อมูล ถ้าเราไม่รีบเก็บข้อมูล มันก็จะเป็นเรื่องที่เราไม่โปร่งใส ข้อมูลเราจะไม่เพียงอย่างเช่นสมมติสังเกตเนี่ย สังเกตอย่างไรให้มีคะแนน ออกมาให้คนเขาบอกเขาเด็กคนนี้คุณสังเกตแล้วเขาอยู่ในเกณฑ์ดี คุณสังเกตยังไง ไหนขอดูรอยคะแนน มันเป็นเรื่องที่มีปัญหาเยอะ ไม่อย่างนั้นในที่สุดมันจะเหมือนนั่งเทียน”

“เราก็พยายามปรับปรุงตนเอง เมื่อมีสังเกตอะไรเราก็รีบเรคคอร์ด และมีการจดบันทึก ก็ต้องจดลงมาจากใบคะแนน ตรงนี้รวมทั้งไปลงในคอมพิวเตอร์ด้วย ตอนนี้นำกำลังปรับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จะหาโปรแกรมคอมพิวเตอร์สักโปรแกรมหนึ่ง ตอนนี้งานแล้วมันมีฟรีแวร์ที่จะเหมือนกับ โปรแกรมรวมคะแนนเด็ก มันกรอกมันจะช่วยได้ แล้วเวลามันรวมคะแนนมัน จะเร็ว”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

การตัดเกรดของ อ.ทองดี ตัดตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ถ้าใครได้ 49 59 69 79 อาจารย์ช่วยโดยต้องดูภูมิหลังของนักเรียนคนนั้นๆ ด้วยว่าตั้งใจเรียนหรือไม่ และเด็กสามารถถามเกรดและครูคะแนนที่อาจารย์ได้

“ดูภูมิหลัง ส่วนใหญ่ช่วยเพราะเราเห็นว่ามันเป็นการวัดโดยอ้อม เราไม่ได้วัดสิ่งที่แท้จริงของเด็กได้ 100% คุณเชื่อมั่นหรือว่าการแกว่งคะแนนแค่ 1 เนี่ย มันคือสิ่งที่เที่ยงธรรมแล้ว เพราะฉะนั้นคิดว่าถ้าเราเป็นนักวัดผลด้วย การวัดโดยอ้อมไม่ได้วัดโดยปริมาณแบบฟิสิกส์ 1 คะแนนเนี่ยให้ แต่จะดูชั่งกานหนึ่งอธิบายคนอื่นได้ เด็กคนนี้เขาตั้งใจเรียน หนึ่งบวกลบ 1 คะแนนเนี่ย ถ้าไม่ให้คะแนนในความคิดเนี่ยโหดไปนิดหนึ่ง”

“เด็กบางคนมาถามก็จะบอก รวมทั้งจะดูเปอร์เซ็นต์ในการทำก็ได้ อย่างเช่นคราวนี้เธอไม่ได้ 4 เพราะเธอทำปลายภาคไม่ดีเธอได้ปลายภาคเท่านั้นจาก

เท่านี้เธอลองมาดูได้ ถ้าใครเข้าใจ เรายินดี เพราะเรื่องนี้ต้องไปร้องใส่ เด็กก็ มาถามก็มีบ้าง แต่น้อยมากที่เขาเข้าใจ เพราะส่วนใหญ่ก็ประเมินตัวเองอยู่ แล้ว และส่วนใหญ่เรารู้ว่าเด็กเขาจะได้เท่าไรจากสิ่งที่เราคุยกันได้ และ จากที่อยู่กัน 4 เดือนเนี่ยพอบอกได้ว่าเขาควรได้อะไร เหมอที่แล้วมีคนนึง ปกติก็ไม่มีหรรอก เอออาจารย์อยากดูคะแนนนะ เอามาดูซิ แต่ไม่ได้ทักท้วง เกรตนะ อยากรู้คะแนนเฉยๆ ก็ดูได้เราก็ให้ มันสามารถตรวจสอบได้ เรา ต้องตั้งอยู่ตรงนี้ไง เพราะฉะนั้นสังเกตเราต้องมีคะแนนให้อะไร เราต้องไปร้อง ใส่ เพราะตัวเทคโนโลยี ตัวคอมพิวเตอร์ จะช่วยเราได้ง่ายกว่าเรามาลงมา รวมแล้วผิด คอมพิวเตอร์ก็จะมาช่วยงานซ้ำๆ ซากๆ ข้อมูลเยอะๆ ได้"

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

(2) การจัดบรรยากาศการเรียนการสอน

ห้องเรียนฟิสิกส์ที่ อ.ทองดี ต้องการเป็นห้องที่ต้องเต็มไปด้วยบรรยากาศของความเป็น ฟิสิกส์ในทุกส่วนของห้องเพื่อเป็นการชักจูงนักเรียนในการเรียน โดยปัจจุบันยังทำได้ไม่เต็มที่ เพราะงบประมาณมีไม่มาก แต่อาจารย์ได้พยายามตกแต่งให้ดีที่สุดโดยใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่

"ตอนนี่เข้าไปพอรู้ว่าเป็นห้องฟิสิกส์ แต่เราอยากเห็นว่าเข้าไปปี๊บเห็น กลิ่นอายของความเป็นฟิสิกส์ ต้องมีมุม ช่างฝา เพดาน รกในเชิงวิชาการ รกอย่างมีระบบ อย่างเช่นอยากให้มีรูปนักฟิสิกส์ ที่จริงมันมีอยู่แล้วนะ แต่ อยากให้มีที่แตกต่าง มีเครื่องมือเครื่องมือทางฟิสิกส์ที่โดดเด่น เช่น มีตั้ง โมเดลยานกระสวยอวกาศของสหรัฐบ้าง มีห้อยอยู่บ้าง ขณะนี้ก็มีกระดุม แต่งเรื่องของนิวเคลียร์ โรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ ติดประกาศข่าวในเรื่องที่ เกี่ยวกับฟิสิกส์ เด็กทำเองโดยครูคุยกับเขา ติดที่ฟิวเจอร์บอร์ดจะไม่ได้ติดกับ ผนังจริงๆ มีทั้งความรู้ ข่าวสาร จะมีบางอันเท่านั้นที่เป็นข่าวสารโดยทั่วๆ ไป ที่โรงเรียนต้องการประชาสัมพันธ์ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นข่าวสารเกี่ยวกับฟิสิกส์ มีนิสิต มีโจทย์ มีผลงานเด็กขึ้นไปติดบนนั้นด้วย"

"เรื่องบรรยากาศเป็นเรื่องสำคัญ บรรยากาศเป็นตัวชักจูงเด็ก เช่นเรา มีมัลติมีเดีย เข้าไปเราอาจจะเปิดเพลงไว้ก่อนก็ได้ ถ้ามีซีดีรวมมัลติมีเดียเปิด เพลงบรรเลงไว้รอนักเรียน มีความรู้สึกสบายๆ เรียนไม่เคร่งเครียดเกินไป ไม่

ใช้ไม่เครียดเลย ตรงนี้เราทำได้ในระดับปานกลาง แต่อยากทำให้มันดีขึ้น ต้องใช้บะเยอะ ใช้พื้นที่มากพอสมควร แต่ไม่ใช่ว่าตอนนั่งบะเยอะทำไม่ได้ พื้นที่ที่ไม่เยอะทำไม่ได้ เราพยายามประยุกต์ใช้ เช่น วัสดุรีไซเคิล พยายามเอามาทำให้ออกมาในเชิงพีลิกส์ เช่น อาจจะทำเป็นรูปหุ่นจำลอง แมลงจำลอง แขนงไว้ แต่ทำมาจากกระป๋องอะไรต่างๆ เอามาต่อกัน เอามาใช้ไซเคิล ก็มี ปัญหาเวลาเรามอบหมายงานเยอะๆ เด็กก็งานล้นมือ วิชาไหนก็ให้ วิชานี้ก็ให้ เราก็เลยต้องทยอยๆ ทำ”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

นอกจากนี้การทำให้บรรยากาศในการเรียนดีต้องขึ้นอยู่กับการทำให้นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมที่อาจารย์ให้ทำมีความสำคัญ และต้องมีแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่ง อ.ทองดี ใช้วิธีการทำ ให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตัวอาจารย์ว่าผลงานที่พวกเขาทำเป็นผลดีต่อตัวของเขาเอง ไม่ได้ทำไปเพื่อเป็นผลงานของอาจารย์ เวลาพูดต้องให้นักเรียนรู้ว่ามาจากใจของครูที่ปรารถนาดีกับนักเรียน ดังนั้นเมื่อเวลาตกเดือนเรื่องใดหรือมอบหมายงานให้นักเรียนทำนักเรียนจะทำอย่างเต็มที่ และมีการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปประกอบในการสอนด้วยเพื่อเชื่อมโยงสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

“แล้วก็เอาใจเขามาใส่ใจเรา การที่เด็กเข้าไปนั่งในใจเรา เรานั่งในใจเด็ก เป็นเรื่องที่เราเข้าใจกันระหว่างศิษย์กับครูแบบเดิมๆ ยุคครูโบราณๆ เขาทำมันดีมาก ๆ เพราะฉะนั้นเด็กเขาจะมีความรู้สึกตรงนั้นต่อตัวเรา เวลาเราพูด 1.ฟัง 2.ให้เครดิต เกรงใจ ไม่กลัว ไม่อยากให้กลัว อยากให้เกรงใจ ในลักษณะของความเป็นครู เกรงใจว่าครูเขาทำเพื่อเรา”

“เรามีความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ความสัมพันธ์แบบเหมือนพ่อกับลูกมากกว่างานราชการ ฉันเป็นครู ฉันรับเงินเดือน ฉันมีหน้าที่สอน จิตใจอยู่ตรงไหนไม่รู้ แต่นี่จิตใจมันอยู่ด้วยกัน เพราะฉะนั้นเด็กที่เขาอยู่ในระดับกลางๆ จะรักครู พูดอะไรก็ไม่มีปัญหา จะใช้ให้ว่าอันอะไรก็ไม่มีปัญหา ครูเองก็จะเห็นโดยภาพรวมว่ามันเป็นประโยชน์ส่วนรวม ถ้าเป็นเรื่องอะไรบังคับจิตใจ เลี่ยงได้เลี่ยงทันที แต่บางทีก็ต้องบอกให้รู้ มีเรื่องนี้เข้ามานะ ครูคิดว่าอย่างนี้แบบนี้ดีไหม เราไม่ทำดีไหม”

“บางครั้งเราก็แทรกได้จากการสอน อย่างสอนเรื่องแรงดึงดูด เอามา
 บัวมาให้น้ำหยดไปมันก็กลิ้ง ถามว่าในแบบเรียนมีไหม ไม่มี กลิ้งลักษณะ
 เป็นทรงกลม ทำไมมันกลิ้งได้ มันมีมวล เข้าลักษณะสุภาวิติไทย น้ำกลิ้ง
 บนใบบอน มีลักษณะอย่างไรเด็กไม่รู้ซัก ก็บอกว่าเป็นคนพูดจากลับกลอก
 เราก็แทรกเข้าไปในฟิสิกส์ น้ำกลิ้งบนใบบอน วันนี้ครูมีใบบัว นักเรียนไม่
 อยากให้น้ำกลิ้ง นักเรียนต้องทำอะไร เด็กเขาก็จะคิด อย่างเช่นเอาน้ำยา
 ล้างจานหยดลงไปนิดนึงความดึงดูดก็จะสลาย มันก็จะเปียกใบบัว นี่ก็เป็น
 หลักของฟิสิกส์มาอธิบายการล้างจาน”

(อ.ทองดี, 20 พ.ย. 44)

อ.ทองดี จะไม่ทำให้บรรยากาศในการเรียนเสีย โดยถ้าในขณะที่ อ.ทองดี สอนอยู่ มีนัก
 เรียนนั่งหลับหรือไม่ตั้งใจเรียนอาจารย์ไม่ดู แต่ให้สายตามองและคำพูดเตือนหรือเรียกถาม ซึ่ง
 เป็นการทำให้นักเรียนรู้ตัวว่าอาจารย์กำลังดูเขาอยู่ แต่ถ้าเป็นความผิดที่ร้ายแรงอาจารย์ใช้วิธี
 เรียกไปตักเตือนนอกห้องเรียนหลังจากเลิกเรียนแล้ว นอกจากนี้เมื่อ อ.ทองดี ต้องออกไปปฏิบัติ
 ภารกิจนอกโรงเรียน อาจารย์เลือกไปแต่งงานที่จำเป็นเท่านั้น และบอกนักเรียนไว้ก่อน โดยมีการ
 สอนแทนให้นักเรียนในคาบก่อนเข้าเรียน หลังเลิกเรียน หรือในคาบที่นักเรียนว่าง

“อาจารย์แก้ปัญหาหลับเขาจะเรียก แกจะแชรว่ากฎจรเข้าใจตลอด
 เลยนะ เข้าใจมาก ไม่ดู พูดให้สำนึกตัวเองว่าเราควรจะตื่นได้แล้ว พูดดีมาก
 จนเราสำนึกตัวเองโดยอัตโนมัติ”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มอ่อน 2, 14 ก.พ. 45)

“ถ้าไม่จำเป็นก็จะไม่ขาด ปฏิเสธไม่ได้จริงๆ ถึงจะไป แล้วก็จะมาชด
 เชย งานจากส่วนกลางมาแก่ปฏิเสธไม่ได้หรอก แต่ถ้างานจาก ผอ. แก่เลี้ยง
 ได้ แก่ก็เลี้ยง จะพยายามเลี้ยงสุดๆ แก่จะบอกเราทุกครั้ง อย่างแก่ขาดไป
 มีคาบว่างแก่ก็ชดเชยให้”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มเก่ง 1, 20 ธ.ค. 44)

(3) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ อ.ทองดี ทำอยู่ในรูปของกิจกรรมชุมนุมและชมรมนอกเหนือเวลาเรียน ส่วนมากจะเป็นเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจารย์ได้เริ่มโครงการประเภทนี้มานานแล้ว โดยมีผลงานออกมาดังนี้

1. โครงการเรารักเจ้าพระยา เป็นโครงการที่ปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนได้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและยังประโยชน์ให้กับชุมชน โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 9 ปี ปัจจุบันได้มีการปรับปรุงกิจกรรมเพิ่มเติมขึ้นมาอีก ได้แก่ เยาวชนอาสาสมัครพิทักษ์เจ้าพระยา และโครงการสำรวจคุณภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นโครงการที่ร่วมกับหน่วยงานอื่นและชุมชน

2. โครงการอนุรักษ์ปลาไทย ในปี 2537 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะปลูกจิตสำนึกให้กับนักเรียนและประชาชนในชุมชนเมืองปทุมธานีร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลาไทยที่อาศัยอยู่ในแม่น้ำเจ้าพระยา จัดเป็นแหล่งอนุรักษ์และศึกษาพันธุ์ปลาในลำน้ำเจ้าพระยา สนับสนุนส่งเสริมให้วัดและหน่วยงานที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาร่วมกันอนุรักษ์ปลาเพิ่มขึ้น และจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เครื่องมือจับสัตว์น้ำภูมิปัญญาชาวบ้านขึ้นในโรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี ซึ่งกิจกรรมตามโครงการยังดำเนินการอยู่ และจะเป็นโครงการที่ทำต่อเนื่องต่อไป

3. โครงการสำรวจคุณภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา จัดร่วมกับโครงการเรารักเจ้าพระยากับตาวิเศษ ในปี 2542 เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร มุ่งเน้นให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว โดยเฉพาะแม่น้ำเจ้าพระยาที่ไหลผ่านโรงเรียน ให้นักเรียนเกิดความตระหนัก และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

4. อาสาสมัครพิทักษ์เจ้าพระยา ในปี 2539 เป็นโครงการต่อเนื่องจากโครงการเรารักเจ้าพระยา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนช่วยกันดูแลชุมชนของตนเองในการทิ้งขยะให้ถูกวิธี โดยไม่ทิ้งลงแม่น้ำเจ้าพระยา

5. โครงการล่องเรือกุ้สายน้ำให้แผ่นดิน ในปี 2544 ร่วมกับจังหวัดปทุมธานี และกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข โดยรับสมัครนักเรียนเป็นยุวนิเวศน์อาสา เพื่อรณรงค์ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนที่อาศัยอยู่สองฝั่งแม่น้ำลำคลอง ได้ตระหนักเห็นคุณค่าของแม่น้ำเจ้าพระยา

กิจกรรมชุมนุมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของ อ.ทองดี เปิดกว้างสำหรับเด็กทุกคนไม่ได้อีกแค่เด็ก ม.6 ที่อาจารย์เท่านั้น เป็นการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ต้องมีส่วนร่วม

หน่วยงานทั้งรัฐบาลและเอกชน ซึ่งเป็นโครงการที่จัดร่วมกับหมวดอยู่ด้วย นักเรียนในกิจกรรม ชุมชุมของ อ.ทองดี มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ โดยในปัจจุบันกิจกรรมที่กำลังดำเนินงานอยู่ คือ โครงการเรือรักษ้ำเจ้าพระยากับตาวีเศษ โครงการสำรวจคุณภาพแม่น้ำเจ้าพระยา และโครงการยุวนิเวศน์อาสา ร่วมกับสาธารณสุขจังหวัด การดำเนินตรงนี้ทำให้โรงเรียนคณะราชฎร์บำรุงปทุมธานีได้รับการยอมรับจากองค์การอนามัยโลกในเรื่องของกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนเดียวในประเทศไทยที่องค์การอนามัยโลกมาขอดูงาน โดยมาเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2545

“ส่วนใหญ่กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมก็จะเป็นเรื่องของแม่น้ำ เราเอาแม่น้ำมาเป็นตัวตั้งเพื่อให้เด็กเขาทำกิจกรรมเท่านั้นเอง ไม่ใช่หมายความว่าไปอยู่ที่อื่นแล้วมันจะประยุกต์ไม่ได้ ต้องเข้าใจว่าเราสร้างบรรยากาศให้เขาเกิดความห่วงแพนทรัพยากรธรรมชาติ อะไรก็ได้ แต่ตรงนี้เราอยู่สะดวกใกล้น้ำเราก็ทำเรื่องน้ำ เพราะฉะนั้นที่เด็กทำไปแล้วที่สุดคือโครงการสำรวจคุณภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา สำรวจนาน แล้วก็มาเป็นยุวนิเวศน์อาสา ร่วมกับสาธารณสุข โครงการล่ำๆ สุดท้ายที่อยู่ ที่ผ่านมาก็จะมีทั้งเรารักเจ้าพระยา อาสาสมัครพิทักษ์เจ้าพระยา ซึ่งรณรงค์ไม่ทิ้งขยะลงแม่น้ำ อนุรักษ์พันธ์ปลาไทย ก็เป็นกิจกรรมที่ทำมาตั้งแต่ปี 34 เป็นกิจกรรมที่ทำแล้วก็ทำต่อเนื่อง เพราะฉะนั้นก็ถือว่าเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพียงแต่ว่ามันไม่ใช่เป็นเด็กกลุ่ม ม.6”

(อ.ทองดี, 13 มี.ค. 45)

“อ.ทองดี เป็นแม่งานช่วยงานหมวดได้เยอะ มีความคิดริเริ่มอะไรดี ๆ หลายๆ อย่าง เขาก็จะมาถ่ายทอดให้กับหมวด มาปรึกษากับผมก่อน เราจะทำตรงนี้ได้ไหมเพราะอาจารย์เขาไม่ได้เป็นหัวหน้าหมวด”

“รณรงค์แม่น้ำเจ้าพระยาริเริ่มจากอาจารย์ทองดี ว่าเราควรทำอะไรเกี่ยวกับแม่น้ำเพราะโรงเรียนเราอยู่ติดแม่น้ำ”

(เพื่อนครูคนที่ 1, 20 ธ.ค. 44)

การรับสมัครสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมชุมชุมของ อ.ทองดี เป็นไปตามความสมัครใจและความสนใจของนักเรียนเอง แต่นักเรียนที่มาร่วมกิจกรรมไม่จำเป็นต้องอยู่ในชุมชุมได้ นักเรียน

สามารถไปเรียนกิจกรรมชุมนุมอื่นได้เมื่อถึงเวลาที่กิจกรรมจึงมาร่วมทำ โดยมีนักเรียนกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่คอยดำเนินงาน ระดมความคิด และประสานงานระหว่างสมาชิกที่อยู่ในชุมนุมและไม่ได้อยู่ในชุมนุมซึ่งตรงนี้อาจารย์เรียกว่าชมรม

“เด็กตรงนี้เข้ามาด้วยความสมัครใจ แล้วเราก็นั่นตรงนั้นมากด้วยว่าให้สมัครใจที่จะเข้ามา เพราะฉะนั้นเด็กบางคนถึงเวลาจริงๆ ก็ไปลงชุมนุมคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต แต่เวลาถึงช่วงเขาก็มาทำงานกับเพื่อนๆ บางครั้งเราก็เรียกว่าชุมนุม ซึ่งมันดูไม่ต่างกันหรอกชุมนุมกับชมรม แต่ชมรมเรามองว่าใจรักมาทำนอกเหนือจากเวลาในชุมนุม ถึงชุมนุมเขาจะไม่อยู่กับเราก็ได้แต่ชมรมเขาเป็นสมาชิกของเราอยู่ เพราะฉะนั้นเวลามีงานอะไรเขาก็จะมาช่วยกันที่ คาบนี้เขาอยากไปเรียนรู้อินเทอร์เน็ต ซึ่งบางที่เขาไม่มีโอกาส เดียวสิ่งแวดล้อมอาจารย์นั่นก็เจอ”

“ความเต็มใจความสมัครใจที่จะมา แต่ส่วนหนึ่งเด็กเขาจะมาตามเพื่อนกันด้วย แต่ส่วนใหญ่ให้เขาทำเองจะเห็นว่าเขาเต็มใจที่จะทำ เพราะฉะนั้นในบางครั้งต้องมาทำงานวันหยุดบ้าง เพราะฉะนั้นเขาก็ต้องเสียสละบ้าง ถ้าเขาไม่เต็มใจลำบาก”

“เวลาเราทำส่วนใหญ่องค์กรก็จะแบ่งหน้าที่กัน มีประธาน มีคณะกรรมการเรียบร้อย แบ่งออกฝ่ายๆ อาจจะเป็นฝ่ายวิชาการ ฝ่ายเกี่ยวกับศิลปะ มีการจัดบอร์ด ฝ่ายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ จะแบ่งออกเป็นฝ่ายๆ จะรู้กันเลยว่าใครถนัดอะไร เวลาทำงานก็จะเหมือนกับการทำงานเป็นทีม การนำเสนอผลงานจะออกมาในรูปแบบเท็งนิดๆ แล้วก็จะมีวิชาการหลายๆ หน่อย”

(อ.ทองดี, 13 มี.ค. 45)

การทำงานในกิจกรรมชมรมร่วมกับ อ.ทองดี ทำให้นักเรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับคนอื่น รู้จักวิธีแก้ปัญหาในการทำงาน รู้จักการมอบหมายงานในฐานะผู้นำ และรู้จักการเป็นผู้ตามที่ดี นอกจากนี้ยังได้ในเรื่องของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และการได้พบปะผู้คนทั้งเพื่อนๆ ต่างโรงเรียนและผู้ใหญ่ในหน่วยงานต่างๆ ประสบการณ์ตรงนี้นักเรียนไม่ได้จากการเรียนในห้องเรียนปกติ ต้องเป็นกิจกรรมในลักษณะกิจกรรมนอกห้องเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรซึ่งไม่ได้ทำให้การเรียนเสียและยังได้รับการยกย่องจากโรงเรียนได้รับเกียรติบัตรเชิดชูเกียรติใน

ฐานะบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสิ่งแวดล้อม โดยในการทำงานนั้นในช่วงหนึ่งรุ่นพี่ต้องรับรุ่นน้องไว้มา แทนตนเองที่ต้องขึ้น ม.6

“ทำงานช่วงหนึ่งพี่ๆ เขาก็รับน้องๆ เอาไว้ขึ้นมาเป็นตัวแทนเหมือน คลื่นรุ่นใหม่ เขาก็เตรียมมาแทน พอพี่รุ่นนี้เขาขึ้นไประดับ ม.6 เราก็ไม่กล้า กวนเขาแล้ว กติกาตัวหนึ่งคือทำกิจกรรมผลการเรียนต้องไม่เสีย ถ้าเสียเราก็ ต้องมาคุย เด็กกลุ่มนี้ถ้าเขาเรียนอะไรไม่ทันเราก็ต้องมาสอนเสริม บางทีเราก็ ดูแลได้อย่างวิชาฟิสิกส์ เราจะสอนฟิสิกส์ให้เขาเพิ่มเติม แต่จริงๆ มันไม่เสีย เวลาขนาดนั้น ไม่ค่อยได้ใช้เวลาในเวลาเรียน ใช้เวลาตอนเย็น บางทีก็เข้า แต่ก็ได้ไม่มากนักอะไรเลย ส่วนใหญ่ก็จะทำสบายๆ ไปเรื่อยๆ เราไม่อยากให้ พ่อแม่กังวลจะทำให้ผลการเรียนเสีย”

(อ.ทองดี, 13 มี.ค. 45)

(4) การสอนเสริม

จากการสังเกตพบว่า การสอนเสริมของ อ.ทองดี เป็นในลักษณะที่สอนเสริมเพราะเวลา เรียนในคาบเรียนไม่พอ เนื่องจากมีกิจกรรมเสริมอย่างอื่นหรือวันหยุดที่ตรงกับชั่วโมงที่สอน โดย สอนในตอนเช้าก่อนเข้าเรียน ตอนเย็นหลังเลิกเรียน และคาบที่นักเรียนว่าง แต่ถ้านักเรียนไม่ เข้าใจบทเรียนสามารถไปถามอาจารย์ได้ตลอดเวลา

(5) การทำวิจัยในชั้นเรียน

การทำวิจัยในชั้นเรียนของ อ.ทองดี เริ่มมาตั้งแต่สอบบรรจุแล้วแต่เป็นการวิจัยที่ไม่เป็น ระบบ โดยอาจารย์ทำวิจัยเพื่อให้มองเห็นสภาพปัญหาของนักเรียนแล้วแก้ไขโดยการใช้นวัตกรรม ใหม่ๆ มาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน อ.ทองดีเริ่มทำวิจัยที่เป็นรูปแบบมีการรายงานผล ออกมาเป็นรูปของรายงานการวิจัยเมื่อปี 2535 เรื่องแรกคือเรื่องแผ่นภาพโปร่งใสจากถุง พลาสติก ต่อมาเป็นเรื่องการเปรียบเทียบการสอนโดยใช้เครื่องเล่นในสวนสนุกกับการสอนโดยคู่มือของ สสวท. การสอบโดยใช้คอมพิวเตอร์ และล่าสุดคือการใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียน และการสอบ

“ถ้าตัวที่มาเริ่มทำก็เริ่มปี 35 – 36 เริ่มทำออกมาเป็นเปเปอร์ เรื่องแรกๆ ก็จะมีการรายงานผลการใช้สื่อที่ทำเรื่องผ่านภาพโปร่งใสจากถุงพลาสติกก็จะมีคู่มืออยู่ การใช้เครื่องมือ การผลิต และก็รายงาน และก็ตัวสื่อก็เริ่มเป็นวิจัยที่เห็นเป็นเปเปอร์ ต่อมาก็จะพานักเรียนไปเรียนแหล่งเรียนรู้ข้างนอกก็ไปแดนเนรมิตรก็เป็นการเปรียบเทียบการสอนโดยใช้เครื่องเล่นในสวนสนุกกับการสอนโดยคู่มือของ สสวท. ตอนนั้นก็เอาเด็กไปทำ ตอนนั้นก็เริ่มมีรายงานออกมาก็ตรงนั้นก็ถือเป็นเปเปอร์หลักๆ หลังจากนั้นก็จะมีย่างเช่น ให้เด็กลองสอบโดยใช้คอมพิวเตอร์ ผ่านคอมพิวเตอร์แล้วให้มันแรนดอมข้อสอบขึ้นมาแล้วดูว่าเด็กเขาจะทำได้เป็นอย่างไรโดยเด็กที่มีพื้นฐานทางคอมพิวเตอร์กับเด็กที่ไม่มีพื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ แล้วไปทำตรงนั้นมันมีผลกับการทำข้อสอบใหม่ คือเรายังรู้สึกว่าคุณบางคนยังไม่คุ้นเคยกับคอมพิวเตอร์เลย ไม่ได้เรียนพื้นฐานคอมพิวเตอร์มาก่อน ตอนนั้นนะจะซัก 38-39 คอมพิวเตอร์มันยังไม่เพียงพอกนักในระดับโรงเรียน ถ้าเด็กเขาไม่เคยเรียนมาก่อนแล้วให้ไปกดคีย์ตามเมนูที่ให้แนะนำกับเด็กที่มีพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์ การได้เปรียบทางคอมพิวเตอร์มันมีผลได้เปรียบในการทำข้อสอบหรือแปลาก็ทำไป แต่ตัวนี้ไม่ได้ทำรายงานออกมา นอกเหนือจากนั้นยังมีเช่น รูปแบบของการสอบเราจะใช้รูปแบบของการสอบแบบไหน เด็กนี่จึงมีความรู้สึกว่ามันดี ยกตัวอย่างเช่นเรื่องยากๆ ถ้าเราใช้กระบวนการกลุ่ม เด็กเองจะชอบมากเลย ถ้าเราบอกว่าสอบกลุ่ม เพราะว่ามันลดความเครียด ลดความกดดัน แต่เราก็ต้องมีวิธีการว่าสอบอย่างไรจะเป็นที่ยอมรับ หลังจากสอบกลุ่มแล้ว คือทุกคนทำนะของใครของมัน แต่ร่วมคิดร่วมทำอธิบายกันได้แล้วก็ใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม หลังจากนั้นเราก็นำข้อสอบที่คล้ายกัน เหมือนกับเป็นไอเทมสเปค คือเราจะเปลี่ยนตัวเลขเล็กน้อยแล้วให้กลับไปทำที่บ้านแต่ให้ยากหน่อย เราอาจเรียกโก้ๆ ว่าเทคโฮมเอกเซม ก็เอาไปทำหลังเลิกเรียนแล้วเอาไปส่งก่อนเข้าแถว การไปทำตรงนั้นเราไม่ซีเรียส แต่เราอยากให้เด็กได้ทบทวน และหลังจากนั้นค่อยสอบเดี่ยว แล้วดูว่าวิธีการอย่างนี้ แน่ นอนมันมีกระบวนการมากกว่าไปสอบโดยตรง แต่วิธีการนี้มันดีหรือไม่ดี ตอนแรกๆ ทำไปมันยังไม่มีเปเปอร์ แต่ช่วงนี้กำลังรายงานรีพอร์ตกับเด็กรุ่นปีนี้ ปีการศึกษา 44 ออกมาประกอบด้วย กับเรื่องปัจจุบันนี้กำลังทำอยู่เพื่อจะ

เขียนเป็นเปเปอร์ออกมา แต่เท่าที่ทำมาดูแล้วค่อนข้างดี แต่คราวนี้ดีมันดียังไง ก็ต้องทำออกมาในลักษณะกระบวนการวิจัยให้เห็นข้อมูลอย่างเด่นชัด”

“จริงๆ มันเป็นเรื่องของเด็ก เราอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงในตัวเด็กที่เชื่อถือได้และยอมรับได้ในแวดวงวิชาการ ถ้าเราไปลองผิดลองถูก แล้วไม่มีระบบในเรื่องของการทำที่มันเป็นระบบในเชิงวิจัยหรือกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่จะค้นหาในสิ่งที่เราต้องการอยากจะทำ ก็คิดว่าถ้าไปพูดที่ไหนไปทำอะไรหน้าหนักก็คงจะอ่อนไปหมดว่าทำอะไรมาบ้าง เพราะในการทำตรงนี้เราเองเราก็เป็นเหตุจูงใจจากตัวเด็กเอง ถ้าเราอยากจะทำให้เขาพึงพอใจ เขาชอบ เขารัก เขามีผลสัมฤทธิ์ดี เราอยากเห็นตรงนี้ เพราะฉะนั้นอะไรที่จะไปสู่ตรงนั้นมันก็เหมือนเราจะเอาทริทเมนต์อะไรไปลงตรงนั้น สิ่งที่จะเอาไปลง นวัตกรรม ไม่ว่าจะป็นสื่อหรือเทคนิควิธีการสอน เป็น step ในเชิงของงานวิจัย”

(อ.ทองดี, 3 ธ.ค. 44)

การเลือกและกำหนดปัญหาในการวิจัยของ อ.ทองดี ดูความรุนแรงของปัญหาและความถนัดของอาจารย์ในการเข้าไปแก้ปัญหานั้น โดยรูปแบบการวิจัยนั้นได้ความรู้มาจากการเรียนในระดับปริญญาโท อาจารย์ใช้รูปแบบการออกแบบการวิจัยเหมือนตอนเรียนปริญญาโท ทำให้อาจารย์มีความเชื่อมั่นมากในการทำวิจัยในชั้นเรียน และสามารถเป็นตัวช่วยให้เพื่อนครูได้

“เราดูสภาพปัญหา ความรุนแรงของปัญหานั้นด้วยส่วนหนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งที่เราดูคือเราต้องมีความถนัดอยู่ด้วยอีกส่วนหนึ่ง อย่างบางเรื่องปัญหามันมีอยู่แล้วเป็นทุนเดิม แต่ถ้าเรามาลำดับปัญหาบางเรื่องที่เราทำอาจจะไม่ใช่ปัญหาที่มีความรุนแรงที่สุด ปัญหาที่รุนแรงที่สุดบางทีมันอาจมีปัญหากับเรามากเลยที่เราไปลงไม่ได้ แต่จริงๆ เราจะเลือกใช้วิธีการแก้ แต่การแก้ตรงนั้นอาจจะไม่ได้ออกมาด้วยงานวิจัย เช่น พาไปสวนสนุก เราคิดว่าเราทำได้ เราติดต่อกันได้ เราไปติดต่อกันได้ เรามีโอกาสที่จะไปประสานสัมพันธ์ได้ โอกาสตรงนี้ก็เกิดได้ เราก็เลยทำ แล้วมันเป็นปัญหาที่เด็กไม่ค่อยทำใจด้วยมันก็เลยประจวบเหมาะว่าเรามีศักยภาพที่จะพาเด็กออกไปได้ โรงเรียนเปิดโอกาสและเนื้อหาค่อนข้างยุ่งยากทำให้เด็กไม่ค่อยอยากเรียน”

“รูปแบบตรงนี้เรายอมรับว่าเรามีความเชื่อมั่นมาก หลังจากที่เรารเรียนจบมา เราไม่ได้เชื่อมั่นว่าเราทำได้อย่างเดียว เราเชื่อมั่นว่าเราจะเป็นคนนำในด้านนี้ได้ด้วย อย่างเช่นเพื่อนๆ มาถามไม่ใช่ว่าเราทำเป็นคนอื่นมาถามตอบไม่ได้ แต่เราสามารถบอกคนอื่นได้ด้วย อย่างเช่นเราเป็นวิทยากรอบรมให้เพื่อนครู เพราะฉะนั้นเราจะมีเชื่อมั่นสูง แต่ตอนนี้ก็เชื่อว่าถ้าไม่ได้จบจากจุฬาก็ทำได้แต่ความเชื่อมั่นต่างกันเยอะ ตรงนั้นตอนเราไปเรียนมันมีศักยภาพคือนอกเหนือเราจะได้ประสบการณ์จากวิทยานิพนธ์ ในระหว่างเรียนเราสั่งสมอะไรไว้เยอะ”

(อ.ทองดี, 3 ธ.ค. 44)

เวลาที่ อ.ทองดี ใช้ในการทำวิจัยส่วนมากเป็นเวลาที่อยู่ที่บ้าน โดยอาจารย์คิดหานวัตกรรมใหม่ ๆ มาเป็นเครื่องมือในการทำวิจัย และต้องมีการอ้างอิงที่ถูกต้องด้วย

“จริงๆ ก็มีทั้งช่วงเราทำงานอยู่เวลาเราเจอปัญหา แต่ส่วนใหญ่จะไปคิดที่บ้านมากกว่า ที่โรงเรียนส่วนใหญ่เราก็สอน สอนแล้วก็มาวิเคราะห์ว่าทำไมเรื่องนี้เด็กไม่เข้าใจ เด็กทำไมยังรู้สึกว่ายาก เวลาเรียนก็จะใช้การสังเกตดูคะแนนบ้าง ใช้การสังเกตไปด้วยรู้สึกเรื่องนี้ทำไมเราสอนเราเตรียมมาดี แต่ทำไมเด็กรู้สึกเข้าใจยาก”

“เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเราก็จะดูนะ ตั้งแต่ต้นนวัตกรรมก็เป็นตัวหนึ่ง ส่วนใหญ่เราก็มีทั้งสร้างเอง บางครั้งก็หามาที่มันแปลกใหม่ ดัดแปลงแล้วก็เอามาใช้ เครื่องมือตัวนั้นก็เป็นส่วนหนึ่ง และเครื่องมือในการวิจัยมันก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง ผลสัมฤทธิ์ก็ใช้แบบสอบ แบบวัดเจตคติ ซึ่งแน่นอนเราก็เอามาจากงานวิทยานิพนธ์หรือ สสวท. เข้ามาใช้บ้าง พุดง่าย ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นพวกของการดัดแปลงส่วนหนึ่งและก็สร้างเองสักส่วนหนึ่ง สร้างเองส่วนใหญ่จะเป็นข้อสอบแล้วก็เอามาปรับบ้างเรื่องของเจตคติ แล้วก็เรื่องวัดความพึงพอใจ เราอยากจะทำเด็กพึงพอใจใหม่ ที่นี้เราก็สร้างเองส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถาม”

“แหล่งอ้างอิงเนี่ย ตอนนี้นั้นมีหลายแหล่ง เช่น วิทยานิพนธ์ที่เราเคยพบเห็นบ้าง หรือเรื่องสื่อที่เข้ามาเป็นเอกสารทางวิชาการบ้าง ที่เข้ามาว่าเขาทำวิจัยอะไรอยู่ เช่นกรมวิชาการเคยวิเคราะห์เรื่องอะไร ตอนนี้อย่างกรมวิชา

การก็ให้มาเรื่องเครื่องมือวัดรูปแบบวิธีการเรียนของนักเรียนว่านักเรียนจะเรียนแบบไหน คิดว่าอาจจะจะเป็นปีการศึกษาหน้าที่เราจะเริ่มสอน เราจะวัดว่าเด็กเรามีวิธีการเรียนแบบไหน เราก็มีเครื่องมือแล้วของกรมวิชาการ เราก็ไม่ได้ยุ่งยากอะไรมาก เราก็จะปรับหรือไม่ปรับก็ดูตามสภาพที่เราไปรีวิวเครื่องมือก่อน”

(อ.ทองดี, 3 ธ.ค. 44)

งานวิจัยของ อ.ทองดี ส่วนมากใช้ประสบการณ์ในการสอนพิจารณาความถูกต้อง เพราะไม่มีเวลาไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในระดับมหาวิทยาลัย แต่มีบ้างที่ให้เพื่อนครูช่วยดูเครื่องมือในเรื่องของความเป็นปรนัยของเครื่องมือ ส่วนสถิติที่อาจารย์ใช้ในการวิจัยเป็นสถิติตั้งแต่ระดับขั้นพื้นฐาน คือ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t - test

“สถิติก็ไม่ได้เลิศอะไรมาก ก็ตั้งแต่พื้นฐานเลย ก็คือ ร้อยละ ความถี่ และก็แน่นอนค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และก็จะมีพวก t - test f - test ก็ใช้สถิติพื้นๆ ในเรื่องของการวิเคราะห์ข้อสอบอะไรบ้าง ก็จะมีพวก correlation บ้าง ก็จะใช้พื้นๆ ก็มีเพื่อนครูมาถามเหมือนกันแต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้วิจัย ถ้าสถิติที่สูงกว่านี้ก็จะใช้ผู้เรียนระดับปริญญาโท อย่างเช่น regression , factor ก็มาถามก็ทำให้เราไม่ลืม เราก็สามารถวิเคราะห์พวกนี้ได้สบายๆ ก็ได้ฝึกปรี้อ ได้เคาะสนิมอยู่ตลอดเวลา ก็ไม่ค่อยห่วงเพราะเรามีความรู้ด้านนี้มาโดยตรงอยู่แล้ว เรื่องสถิติการศึกษาก็นี่จะทำอย่างสบายช่วยเพื่อนๆ ครูเขาวิเคราะห์ด้วยว่าที่วิเคราะห์เป็นยังไง แปลผลเป็นยังไงจากโปรแกรม SPSS”

(อ.ทองดี, 3 ธ.ค. 44)

อ.ทองดี ทำวิจัยโดยที่ได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนในเรื่องอุปกรณ์แต่บางเรื่องอาจารย์ก็ต้องออกเงินตัวเอง เมื่อทำการวิจัยเสร็จแล้วอาจารย์นำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนทันทีในปีการศึกษาต่อไป และมีการเผยแพร่ไปให้เพื่อนครูทั้งในโรงเรียนและต่างโรงเรียนที่สนใจด้วย

"งบประมาณไม่มีก็ทำเอง แต่ส่วนใหญ่ค่าวัสดุเล็กๆ น้อยๆ มันก็ของโรงเรียนที่ให้อยู่แล้ว เช่น กระดาษ สีอุปกรณ์ แต่บางอย่างเราก็ต้องไปขวนขวายหามา ซื้อสิ่งที่ขวนขวายหามาเราก็ออกตังค์เอง อย่างบางเรื่องที่มีมันอยู่นอกเหนือโครงการที่ทางหมวดจะจัดซื้อจัดหา เราก็ซื้เอง พอซื้อเองก็ไม่ค่อย เยอะเหมือนกัน อย่างซีดีรอมก็ซื้อเอง"

"เราเอาไปพัฒนาแน่นอนเหมือนมันเป็นแอ็คชั่นรีเซด เราคงจะเข้าไปแล้วรู้แล้วว่ามันดีหรือไม่ดีเราก็เอามาใช้ในเปิดไปทันที หรือถ้ามันใช้ได้มีผลกระทบทันทีที่เราใช้ทันที อันนี้มีผลกระทบกับตัวเรา ที่นี้ในระดับหมวดในระดับโรงเรียนเราก็เป็นที่ปรึกษาให้ความรู้ อย่างเช่น โรงเรียนจัดวิจัยไปเมื่อวันที่ 4-5 ตุลาคม เราก็เป็นวิทยากรให้ในการที่จะอบรม แล้วพออบรมแล้วก็มี การกำกับติดตามเขาก็จะมาถามมาไถ่ อย่างเล่มนี้ก็เป็นงานที่ฝ่ายแนะแนว เขาทำอยู่แล้วก็ให้มาทำอยู่ก็จะเห็นว่าเป็นการทำวิจัยในลักษณะหัวข้อวิจัย อย่างนี้ก็จะเอามาให้อ่านบ้าง มาให้ตีไหนบ้าง ดูเครื่องมือบ้าง ดูสถิติบ้าง เป็นประจำมิได้ขาด"

"ก็เผยแพร่เวลาเราอบรมก็ดี เราคุยก็ดี เราก็เผยแพร่ เพราะเรามีทั้งงาน วทร. (วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในโรงเรียน) เป็นงานตัวหนึ่งที่จะดูว่างานของเราเป็นยังไง แล้วเราเอาไปเผยแพร่แล้วเป็นยังไง ตั้งหลายครั้งที่เราส่งเปเปอร์เข้าไปก็ได้อนุมัติให้ไปนำเสนอบรรยาย ตอนนั้นก็แจกครูทั่วประเทศที่มาในงาน วทร. ครูวิทยาศาสตร์ ครูคณิตศาสตร์ ในโรงเรียน อย่างเช่น เผยแพร่ครั้งที่ 3 ครั้งที่ 4 ครั้งที่ 5 ก็มี 4 เปเปอร์ 3 ครั้ง ที่รังสิต ที่เชียงใหม่ ที่สงขลา ไปมา 3 ครั้งอย่างนี้ แล้วพอมานที่โรงเรียนเวลาอบรมเราก็เอาของเราเป็นตัวอย่างเพื่อที่จะได้ให้เพื่อนครูเขาเห็นว่านี่มันทำจริงในชั้นเรียนแล้วจริงๆ ไม่ได้พูดแล้วยังไม่ได้ทำ ความเชื่อถือนั่นน้อยลง แต่ถ้าพูดด้วย บรรยายด้วย และก็มีเนื้อหาของเราเราก็เผยแพร่ตรงนั้น เราก็พิมพ์หมดทุกคนก็มีหมด เป็นของส่วนตัว แล้วเราก็พูด เขาก็เอาเปเปอร์เราไป ไปดูหรือไปใช้ประกอบในการทำด้วย ก็แจกไปเยอะ อย่างเปเปอร์ที่ทำเรื่องการเปรียบเทียบการสอนการเคลื่อนที่โดยใช้สวนสนุก ก็คิดว่ามากกว่า 500 เล่มที่แจกไปตามโรงเรียนต่างๆ และก็เพื่อนครู"

"มีประโยชน์ เพราะตอนนี้เขากระตือรือร้นอยู่แล้ว มันเป็น พ.ร.บ. พ.ร.บ. มาตรา 30 มันระบุไว้อยู่แล้ว ครูต่อไปมันจะเต็มศักยภาพ มันจะ

แสดงเปเปอร์ตัวนี้ เหมือนอาจารย์ในมหาวิทยาลัยจะเลื่อนเป็น ผศ. รศ. ศ. มันก็ต้องเอาผลงาน ครูก็ต้องเอาผลงานตัวนี้ ถ้าสอนโดยไม่มีผลงานตัวนี้ก็คิดว่ามันไม่ใช่เรื่องที่จะเป็นครูในยุคปฏิรูปที่สมบูรณ์เท่าไรนัก เพราะฉะนั้นครูเกสนใจพอมันตัวอย่างนี้ก็ตอบรับได้ดี มีกระแสแล้ว”

(อ.ทองดี, 3 ธ.ค. 44)

งานวิจัยมีประโยชน์ต่อ อ.ทองดี ในการทำให้มีวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นระบบและผู้อื่นโดยทั่วไปยอมรับ ส่วนปัญหาที่พบในการวิจัยเช่นการขาดอุปกรณ์บางตัวที่ใช้ในการวิจัย และการพานักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนทำได้ลำบากเพราะต้องมีผลกระทบกับหลายๆ ด้าน ซึ่งอาจารย์แก้ปัญหาตรงนี้โดยการชี้แจงให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกส่วนเข้าใจ

“มีผลดี อย่างน้อยๆ เราก็ภูมิใจว่าเราจะทำอะไรเราก็มีระบบในการแก้ปัญหา แล้วหลายคนก็ยอมรับด้วย แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดมันไปลงกับตัวเด็กได้จริงๆ พัฒนาเทคนิควิธีนี้มันไปลงกับเด็ก มันภูมิใจด้วยว่าเด็กเขาได้รับอานิสงส์ตรงนี้จากการวิจัย แล้วเราก็เอาไปปรับ”

“มันก็มีอย่างเช่นแหล่งการเรียนรู้แบบนี้มันก็เป็นเรื่องที่ยาก ถ้าสื่อบางตัวเราไม่สั่งหัดเราก็ใช้วิธีการมาก นั่นก็คือเรื่องสื่อ ถ้าพาไปพบแหล่งเรียนรู้เราต้องมีกระบวนการจัดการที่ดี ต้องประสานงานทั้งโรงเรียน ระดับผอ. ลงมา ผู้ช่วยวิชาการ หัวหน้าหมวด ต้องมีความเข้าใจจึงจะนำเด็กออกไป ตรงนี้ก็เป็นปัญหาถ้าเราทำได้ไม่เป็นระบบ มันก็มีปัญหาทันทีเลยว่ามีผลกระทบกับเพื่อนครูว่าทำไมเอาเด็กไปข้างนอก หรืออย่างเช่นตอนนี้เราทำเรื่องอินเตอร์เน็ตออฟไลน์ ถ้ามันไม่มีคอมพิวเตอร์ ไม่มีทีวี ไม่มีแอลซีดีโปรเจกเตอร์ มันจะแก้ปัญหาอย่างไร มันก็มีปัญหาทั้งนั้นแหละ พอเริ่มทำมันก็มีปัญหาแล้วแหละ มันทุกอย่างที่ทำมันมีปัญหาหมด เพียงแต่ว่าปัญหามันหนักหรือเบา นั่นมันมีทางเลือกแนวๆ มันมีทางเลือกที่เยอะ หลากหลายแต่เราจะเลือกอะไรให้เหมาะกับเรา ดังนั้นปัญหาเหล่านี้ไม่ถือว่าเป็นอุปสรรคหรือเพราะธรรมชาติของการทำงานต้องมีปัญหา”

“วิธีการแก้ปัญหามันก็แล้วแต่สภาพปัญหาถ้าเป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องประสานงานเราก็ไปประสานงานให้ได้ เราต้องรู้ระบบ”

“เรื่องสี่อะไรที่เราจะทำเราจะเขียนโครงการว่าเราจะซื้อคอมพิวเตอร์ เราจะมีทีวีต่อออก แล้วเราจะมาใช้สอนในปีไหนเราก็จะมาเตรียมเรื่องพวกนี้ไว้ค่อนข้างเสร็จ แต่พอไปสอนคอมพิวเตอร์มันไม่ดีบ้าง โปรแกรมมันไม่ดีบ้าง เราก็ต้องนำมาแก้ไขมันก็ธรรมดามีปัญหาทั้งนั้น แต่ไม่เคยกลัวปัญหา เพราะว่าถ้ากลัวปัญหามันจะทำอะไรไม่ได้เลย”

(อ.ทองดี, 3 ธ.ค. 44)

อ.ทองดี คิดว่าการทำวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน เป็นส่วนที่เสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้อาจารย์ทำวิจัยอยู่ตลอดเวลาซึ่งอาจารย์ต้องการให้ครูคนอื่นมองเหมือนกัน และควรให้การสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวิจัย และมีการติดตามงานหลังจากที่อบรมแล้วด้วย ซึ่งเป็นปัจจัยทำให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น

“เวลาเราสอนเราก็ต้องถือว่าตรงนี้เป็นกระบวนการในการเรียนการสอนด้วย อย่างเช่น การวัดและประเมินผลว่าวัดและประเมินผลมีปัญหาใหม่ วัดและประเมินผลปรากฏว่าเด็กบางคนยังตกอยู่ กลุ่มเก่งเรายังทำให้ดีไม่ได้ กลุ่มกลางเรายังไม่เขยิบ กลุ่มตกยังตกอยู่ ตามว่าตรงนี้มีปัญหาใหม่ พอครูวัดและประเมินผลมีปัญหา มีปัญหาแล้วอาจารย์จะแก้ยังไง มันก็เอาข้อมูลตัวนี้เป็นข้อมูลป้อนกลับมาให้อาจารย์คิดหาการเรียนการสอนแบบใหม่ในครั้งต่อไปหรือในห้องต่อไป ถ้าอาจารย์คิดว่ามันประเมินแล้วมีปัญหาอาจารย์คิดว่าตัดทิ้งทั้งหมด แล้วอาจารย์ต้องมาเดินเรื่องเขียนโครงการ ทำวิจัย โดยที่ไม่เกี่ยวกับการสอนเลย ยิ่งมันคงไม่ใช่ แต่พอวัดแล้วประเมินผลหรือขณะสอนแล้วมีการสังเกตเด็กแล้วเด็กง่วง เด็กไม่ยอมเรียน ตรงนี้พอมีปัญหาแล้วนี่ครูก็กลับมาคิดว่าปัญหาวัดมันเกิดจากอะไร คิดหาสาเหตุและแก้กับปัญหาโดยใช้สื่อนวัตกรรมอะไรเข้ามาช่วย มันเป็นกระบวนการเดียวกัน ครูก็ต้องมองตรงนั้นเมื่อมันเกิดปัญหาในกิจกรรมการเรียนการสอนก็ค่อยๆ แก้ไป แก้เสร็จดีหรือไม่ดีก็เขียนรายงานมา”

“อันดับแรกคือความรู้ความเข้าใจต้องสร้างให้ครูก่อน หลังจากนั้นเมื่อมีความรู้ความเข้าใจแล้วกำหนดเป็นเงื่อนไขให้ทำ พอทำแล้วมันเป็นการกำกับติดตามให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง”

“มันก็ควรสร้างความรู้ความเข้าใจและมีระบบการกำกับติดตาม พอกำกับติดตามเสร็จก็มีโอกาสให้เขาแสดงผลงาน ให้ขวัญกำลังใจกับคนที่เปเปเปอร์ดีๆ บ้าง ยกย่องชมเชย ให้เกียรติบัตร หรือให้คุณงามความดีอะไรตามระบบราชการก็ให้ไป”

(อ.ทองดี, 3 ธ.ค. 44)

การที่ทำให้ครูสนใจทำวิจัยในชั้นเรียนน้อยมาจากการที่ครูมีภาระงานมาก ดังนั้นโรงเรียนควรมีระบบการจัดการสนับสนุนในการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง และมีแกนนำคอยกำกับติดตามและช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

“ต้องมีความตระหนักสำนึกไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยฝ่ายอื่นๆ หัวหน้าหมวด และเพื่อนครูด้วย ต้องเห็นความตระหนักว่ามันเป็นเรื่องจำเป็น เมื่อเรามีปัญหาเราต้องแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในเชิงวิจัย และก็ความขยันมานะอดทน คือ เสียสละที่จะทำตรงนี้ให้เกิด คือมันศรัทธาในอาชีพครูนะ จะว่าไปแล้วถ้าเราหวังจะก้าวหน้าทางนี้มันก็ต้องมีความศรัทธาในอาชีพ มีความตระหนักและก็เชื่อว่าตรงนี้สามารถจะทำให้เกิดความก้าวหน้าได้ด้วย”

(อ.ทองดี, 3 ธ.ค. 44)

ครูนักวิจัยที่ดีในความคิดของ อ.ทองดี ต้องเป็นคนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขยันมานะอดทน มุ่งมั่นในการสอน เมตตาต่อศิษย์ ทำงานเป็นระบบ มีความสามารถในเรื่องการทำวิจัยพอสมควร และสำคัญที่สุดคือมีความศรัทธาในอาชีพครู

“ก็ต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขยันมานะอดทนและมุ่งมั่นในการสอนและรักเมตตาศิษย์ ศรัทธาในอาชีพและก็เรื่องนี้เป็นหลักๆ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การทำงานอย่างเป็นระบบ และการมีความสามารถในเรื่องของการวิเคราะห์ข้อมูลบ้าง ใช้คอมพิวเตอร์ได้บ้าง”

“ตรงนี้จริงๆ มันเป็นความพร้อมในตัวเรา ความมุ่งมั่นมากกว่า ที่นี้ความพร้อมที่ตามมานี้มันก็คือความใฝ่รู้ใฝ่เรียนจะต้องมีคุณสมบัติตรงนี้ว่า

ตรงนี้เราไม่รู้เราจะถามใคร ตรงนี้เราไม่ได้เราจะปรึกษาใคร ทำแต่ละเรื่องมันก็ต้องติดขัด ฉะนั้นนักวิจัยต้องใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชยันมานะ อดทน เสียสละ และกิริกเมตตาศิษย์ เพื่อที่จะแก้ปัญหาของผู้ศิษย์อีกทีหนึ่ง”

(อ.ทองดี, 3 ธ.ค. 44)

(6) เจตคติที่นักเรียนมีต่อ อ.ทองดี

นักเรียนมีความรู้สึกที่ตรงกันว่า อ.ทองดี เป็นคนที่ไม่เครียดในการสอน มีมุขที่สนุกสนาน เฮฮาทำให้นักเรียนไม่เครียดในการเรียน มีวิธีการสอนที่หลากหลาย ทำให้มีความรู้ที่กว้างขวาง และจากการที่เป็นกันเองและให้คำปรึกษานักเรียนในทุกเรื่องกับนักเรียนทำให้นักเรียนเกิดความเกรงใจอาจารย์ ทำให้นักเรียนตั้งใจเรียน

“ส่วนใหญ่จะไม่ได้ถามอาจารย์ อาจารย์เขาจะรู้ว่าเด็กคนไหนจะสงสัยอะไรมากกว่า เขาจะทอดสะพานให้ก่อนว่าเด็กจะถามหรือเปล่า คนไม่กล้าถามจะเดินไปหา”

“อาจารย์เป็นที่ปรึกษาด้วย แกจะสนใจในทุกๆ เรื่องที่เราประสบอย่างหนูแกก็เคยเรียกไปพูดว่าพูดไม่ชัดบ้าง ลิ่นคับปาก ก็จะสร้างความมั่นใจเมื่อเวลาเราไปนำเสนอหน้าห้อง เกี่ยวกับเรื่องรอบตัวด้วย อาจารย์ช่วยให้ดีขึ้น โดยอาจารย์เขาจะใช้คำพูดให้เรารู้สึกดี ไม่ท้อแท้ สร้างกำลังใจให้กับเรา คิดว่าเราทำได้นะอันนี้”

“ส่วนใหญ่จะไม่ถามอะไรมาก ชอบคำพูดที่อาจารย์เตือนสติว่าใกล้จะสอบแล้วนะ ถ้าใครคิดดีๆ ก็ารู้สึกสนใจ มันสามารถที่จะกระตุ้นให้เราพยายามขึ้น ทุกวินาทีมีค่า”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มเก่ง 1, 20 ธ.ค. 44)

“อาจารย์เขาจะพยายามให้เด็กไม่ต้องเครียดอะไรกับแกมาก ให้มองว่าอาจารย์จะช่วยทุกคนที่เรียนไม่ค่อยได้ แล้วก็คนเก่งอาจารย์ก็ให้อธิบายให้เพื่อนๆ ฟัง พยายามให้คนเก่งไม่ทิ้งเพื่อนๆ”

“สนิทสนมเหมือนพ่อกับลูก เพราะคุยได้ทุกเรื่องไงคะ มีอะไรก็พูดตรงๆ อาจารย์บอกว่าจะเชื่อทุกเรื่องที่เราพูด อย่าโกหก คอยแนะนำชี้ทางสว่างให้เรา”

“ดูมีบ้างสำหรับพวกที่เกินไป เช่นเรื่องความประพฤติ จะไม่ดูแบบไว้วางใจ จะพูดสอนแบบตำหนิ จะไม่ว่า จะเรียกตัวไปคุยเป็นส่วนตัว จะไม่ให้คนอื่นรู้”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มกลาง, 27 ธ.ค. 44)

“3 วันพิลึกก็เป็นอื่น นี่คำพูดนี้จริง แค่วันเดียว แค่ชั่วโมงเดียวก็ลืมแล้ว”

“ถ้าเทียบกับอาจารย์คนอื่น อาจารย์คนนี้เขาก็ดี สอนดีกว่าคนอื่น เขาก็เอาใจใส่ดี แต่หนูเรียนไม่เก่งเอง ก็เลยไม่ค่อยเข้าใจ แต่อาจารย์เขาก็สอนหนู เดินเข้ามาถามบ่อย”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มอ่อน 1, 3 ม.ค. 45)

“ชอบค่ะ อาจารย์มีสื่อการสอนที่แปลกๆ เพราะปกติมันจะค่อนข้างน่าเบื่อ แต่อาจารย์ทำให้เราไม่ง่วงได้ ถึงง่วงอยู่ก็น้อยลง”

“รักษาผลประโยชน์ของนักเรียน ใส่ใจเด็กด้วย รอบคอบ จริงใจ คิดมากกับเด็กไปนิดนึง ถ้าเด็กไม่เข้าใจแกก็จะทำให้เข้าใจจนได้ ไม่เข้าใจแกก็ไม่ยอม”

“บางที่เรามาสายมากๆ อาจารย์ก็จะโกรธ แต่แป๊บเดียวก็หาย เราก็ตั้งใจเรียน แต่หน้าอาจารย์ก็ดูไม่ออกหรอก หน้าจะเฉยๆ เขาจะไม่ดู แต่จะเดินออกไปจากห้องแป๊บหนึ่ง รอให้เราพร้อมก่อน แล้วก็ไปตามเขามาว่าพร้อมที่จะเรียน”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มเก่ง 2, 14 ก.พ. 45)

“เดินผ่านก็ทักทาย แช่ว อาจารย์มีความเป็นกันเองกับพวกเราหลายๆ”

“อยากให้อาจารย์หาเวลาไปกินข้าวบ้าง หนูเป็นห่วง หากมีวันหยุดก็ไม่ต้องทุ่มเทให้นักเรียนมาก ออกไปเที่ยวบ้าง นอนพักผ่อนบ้าง เพื่อสุขภาพของอาจารย์เอง”

(จากการสนทนากลุ่มนักเรียนกลุ่มอ่อน 2, 14 ก.พ. 45)

(7) เจตคติที่เพื่อนร่วมงานมีต่อ อ.ทองดี

เพื่อนร่วมงานเห็นว่า อ.ทองดี เป็นคนที่มีความคิดริเริ่มอยู่เสมอ และเป็นคนที่มีการวางแผนการทำงานก่อนตลอดทุกงาน ทำให้งานประสบความสำเร็จ

“อ.ทองดี เป็นคนทำอะไรจะวางแผนก่อน พยายามทำงานตามแผนงานทุกงานอาจารย์ยึดหลักว่าไม่สามารถทำได้คนเดียว เพราะฉะนั้นเขาไม่ใช่ฮีโร่ งานหนึ่งงานไม่ว่างานอะไรก็ตาม อ.ทองดี เขาทำคนเดียวไม่ได้ มันก็ต้องมีคนช่วย ไม่ว่าจะงานอะไรก็ตามก็ต้องมีการทำงานเป็นการทำงานเป็นทีม และก็ทำตามแผน แล้วงานนั้นจะมุ่งเข้าหาเด็ก ถ้างานนั้นมุ่งเข้าหาเด็ก ส่วนใหญ่เสนอไปแล้วจะผ่าน”

(เพื่อนครูคนที่ 1, 20 ธ.ค. 44)

“ตอนเป็นหัวหน้าหมวดเขาก็เป็นคนคิดส่วนใหญ่ เขาเป็นคนนำเสนอ นะ พี่ก็เห็นว่าอันไหนดีก็สนองตอบหมดแหละ ไม่ว่าจะอะไร โครงการใหม่ๆ ของอาจารย์ทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียงเยอะ”

“เขาจะมีความมั่นใจว่าเขาทำได้ คือเรายังมองภาพไม่ออก แต่เขาก่อนที่จะเสนอโครงการเขาจะมองภาพออกมาเป็นฉากๆ เลยมั่นใจจะเป็นอย่างไร ตั้งแต่ทำมายังไม่เห็นเลยว่ามันงานไหนไม่ประสบความสำเร็จ”

(เพื่อนครูคนที่ 2, 27 ธ.ค. 44)

“อ.ทองดี ผอ. ฟังพอใจเพราะ อ.ทองดี เป็นคนทำงานมีระเบียบ กติกา ทำงานมีระบบ เป็นคนที่ทำงานโดยไม่คิดว่าเขาก็มาสอนหนังสือ เขาก็จะมีระบบการทำงาน จัดระบบตัวเองชัดเจน เช่น ปัจจุบัน อ.ทองดี ต้องไปทำงานให้ธนาคารโลกเรื่องการกู้เงิน แต่ อ.ทองดี ก็จะกำหนดชัดเจนว่า เมื่อไหร่ จะไปวันไหน หนังสือราชการมา กำหนดของตัวเองว่า ตัวเองต้องสอน

ให้เด็กก่อน แลกคาบอย่างไร จะไม่ทิ้งเด็กต้องแลกคาบให้เรียบร้อย เปลี่ยนคาบกับเพื่อน เปลี่ยนไม่ได้มอบหมายให้ใครดูแลเด็ก มอบหมายงาน แล้วหลังจากเสร็จสิ้นแล้วมาสอนให้เด็กตอนเย็น คือไม่ทิ้งภาระให้คนอื่น ไม่ทอดทิ้งเด็ก นี่ก็คือครู เขาจะใส่ใจในเรื่องการเรียนการสอน”

“หัวใจของเขาคือนักเรียน แล้วก็ไม่จุกจิกกับงานโรงเรียน สัมผัสกับเขาเวลาทำงานพูดคุย งานของเขาคืออะไร งานของเขาคือนักเรียน หัวใจของเขาเลยคือทำอะไรเพื่อเด็ก แล้วก็ไม่มองว่าคนไหนทำงานมาก ทำงานน้อย อะไรที่ อ.ทองดี ช่วยงานได้จะช่วยทันทีในเรื่องที่เขาถนัด จะไม่ปฏิเสธ จะทุ่มเทสุดตัวเลย”

(ผู้อำนวยการ, 13 มี.ค. 45)

ตอนที่ 2 การดำเนินงานในโครงการครูแห่งชาติ

1. ผลการดำเนินงานในฐานะครูแห่งชาติของ อ.ทองดี แยมัศจรรย์

อ.ทองดี ดำเนินโครงการชื่อ “โครงการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” โดยอ.ทองดี เริ่มเขียนเค้าโครงวิจัยโดยเขียนเป็นแผนผังออกมาเพื่อให้ดูง่าย ซึ่งได้ประสบการณ์มาจากการทำคู่มือวัดผลตอนที่อยู่โรงเรียนบางปะอินราชานุเคราะห์ 1

“เราเขียนตอนส่งเลยว่าเราวางแผนอย่างนี้เลย เพราะเราเคยทำเอกสารตอนอยู่บางปะอินราชานุเคราะห์ 1 เราเคยทำคู่มือวัดผล จะทำยังไงให้ครูเขาดูง่าย ๆ เพราะถ้าเขียนบรรยายเราก็ต้องมีสรุป เท่าที่ดูแล้วเราสรุปเป็นลักษณะผังงานหรือโฟร์ชาร์ทจะดูง่าย เป็นสเตปอะไรอย่างนี้ คิดว่าอันนี้ก็จะทำให้ดูง่ายเราเลยคิดรูปแบบด้วยว่าจะนำเสนออะไรอยู่ในนั้นและให้ดูง่าย”

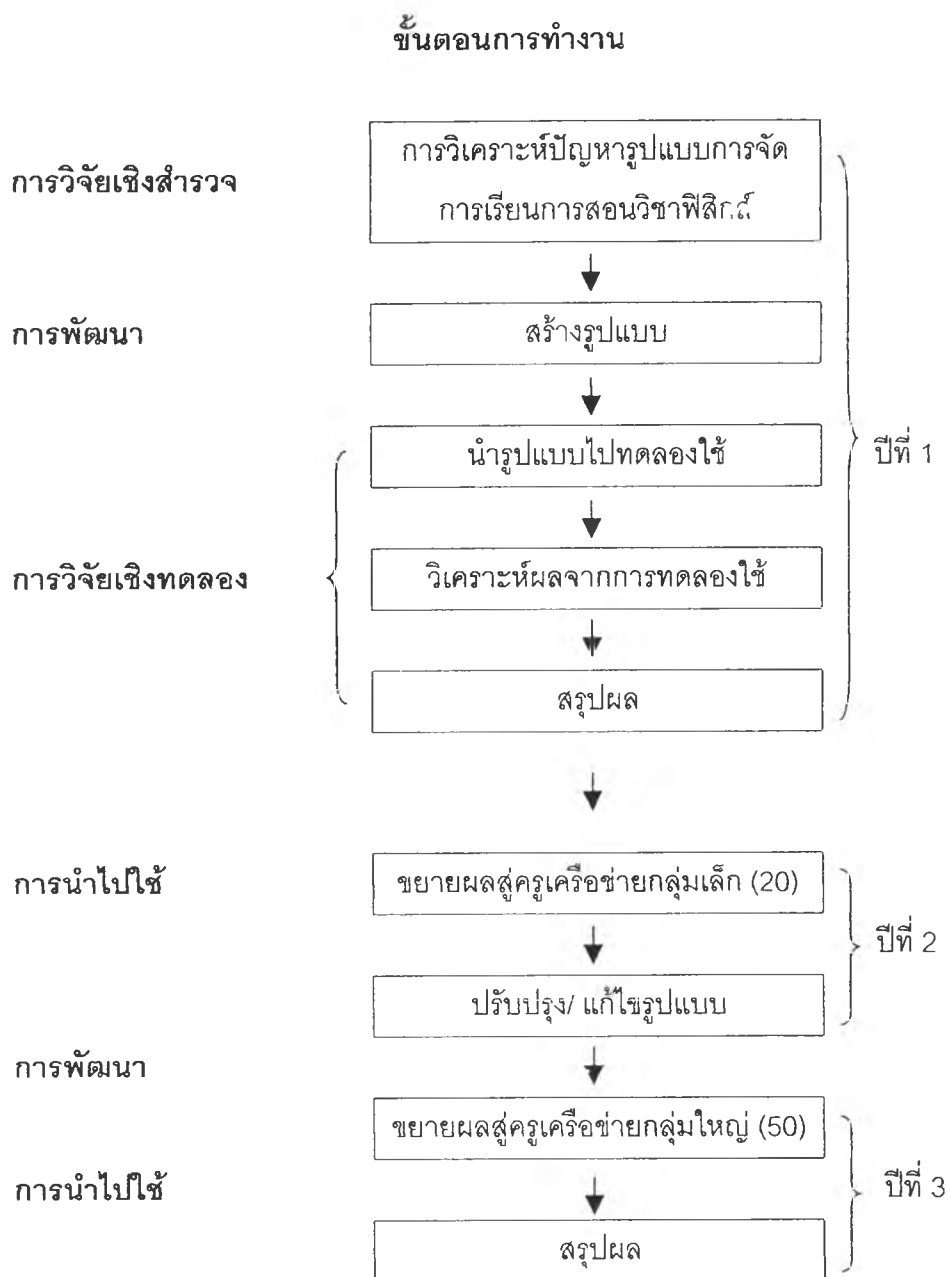
(อ.ทองดี, 6 ธ.ค. 44)

โครงการวิจัยของ อ.ทองดี เป็นโครงการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานตามโครงการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อสำรวจรูปแบบการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่ผู้สอนใช้อยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งศึกษาสภาพปัญหา และอุปสรรคในการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
2. เพื่อกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งศึกษาผลสัมฤทธิ์ของรูปแบบการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
3. เพื่อพัฒนาเครือข่ายการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การดำเนินงานตามโครงการ

การดำเนินงานตามโครงการครูแห่งชาติทั้ง 3 ปีนั้น อ.ทองดี มีแผนผังขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

การดำเนินงานในปีงบประมาณ 2542

ในปี 2542 อ.ทองดี ดำเนินการกำหนดและทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเริ่มจากการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่ครูทั่วไปใช้กันว่ามีลักษณะอย่างไร วิเคราะห์ว่ามีจุดเด่นจุดด้อยตรงไหน อย่างไร มีปัญหาอุปสรรคใดที่ทำให้รูปแบบการเรียนการสอนนั้นขาดประสิทธิภาพในการใช้งานตามสภาพจริง โดยศึกษา

จากเอกสารและครูผู้สอนฟิสิกส์ทั่วไป แล้วกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในขั้นต้นก่อน จากนั้นเชิญครูฟิสิกส์ที่มีประสบการณ์และมีความสามารถด้านการสอนเป็นอย่างดี จำนวน 5 ท่าน และนักวิชาการทางการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาฟิสิกส์และด้านการกำหนดรูปแบบการสอน จำนวน 2 ท่าน มาตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่เสนอ และความเป็นไปได้ของรูปแบบเมื่อนำไปใช้จริง ซึ่งได้รูปแบบการเรียนการสอนออกมา หลังจากนั้นได้จัดทำแผนการสอนรายวิชา ว 024 ฟิสิกส์ ชั้น ม.6 ภาคเรียนที่ 1/2542 นำไปทดลองใช้แล้วปรับปรุงจนได้รูปแบบการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่ผ่านการทดลองใช้แล้วสรุปผลการทดลองและเขียนรายงานออกมาเพื่อเตรียมนำไปขยายผลกับครูเครือข่ายในปีที่ 2

"จะเห็นว่าในปีที่ 1 เนี่ยเราเองเราจะทำเชิงอาเอนดีดี โดยเริ่มต้นเราจะทำวิจัยเชิงสำรวจ พอวิจัยเชิงสำรวจเพื่อหาปัญหาการเรียนการสอนของครูในจังหวัดปทุมแล้ว เราก็จะมาสรุปให้ได้ว่ารูปแบบทั่วไปเป็นยังไงแล้วเราก็มาคิดนวัตกรรมเรา นั่นการที่เราวิจัยโดยการที่จะไปสำรวจอย่างเดียวมันไม่พอนั่นนอ นั่นพอเราได้ข้อมูลเสร็จเราก็มาสร้างรูปแบบ พอเราสร้างรูปแบบเสร็จเราก็ให้ผู้เชี่ยวชาญมาประชุมด้วยว่ารูปแบบของเรามันพอจะเอาไปใช้ได้ไหม พอผู้เชี่ยวชาญตรวจเสร็จเราก็เริ่มมาวางแผน คือ เขียนแผนการสอน จริงๆ ตัวเองมีแผนการสอนอยู่แล้วแหละแต่เรามารับให้เข้ากับรูปแบบ พอเขียนแผนการสอนเสร็จก็มาทดลอง พอทดลองเสร็จประมาณ 2 เดือน ก็มีมติเทอมเราก็ประเมินผลที่หนึ่ง พุดง่ายๆ ประเมินผลกลางของงานครึ่งเทอม พอประเมินครึ่งเทอมเสร็จเราก็มาปรับข้อมูล หลังจากปรับข้อมูลเราก็ทดลองต่อ พอทดลองเสร็จเราก็สรุปครบ 1 ปีการทำงาน"

(อ.ทองดี, 6 ธ.ค. 44)

ผลการกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ได้กำหนดไว้ 3 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 รูปแบบการเรียนการสอนแบบประวัติการค้นพบ

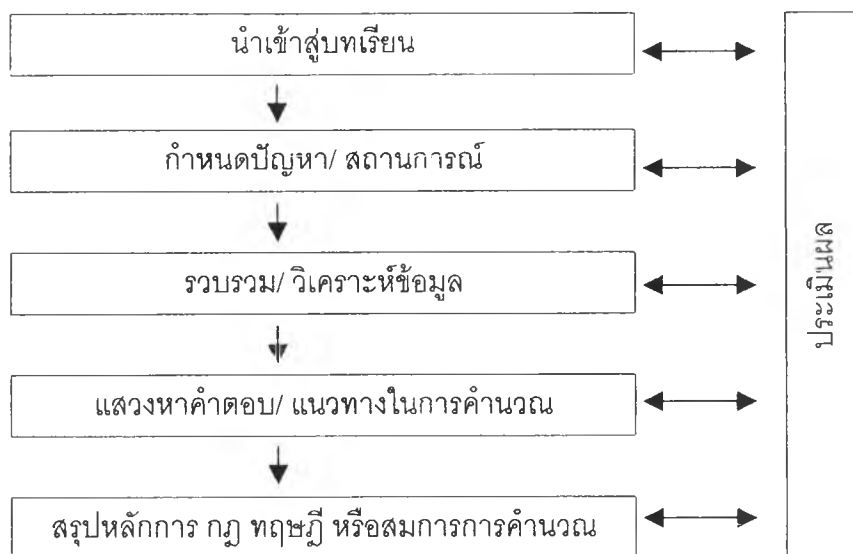
รูปแบบที่ 2 2.1 รูปแบบการเรียนการสอนแบบหลักการ กฎหรือทฤษฎี

2.2 รูปแบบการเรียนการสอนแบบการแก้โจทย์ปัญหา

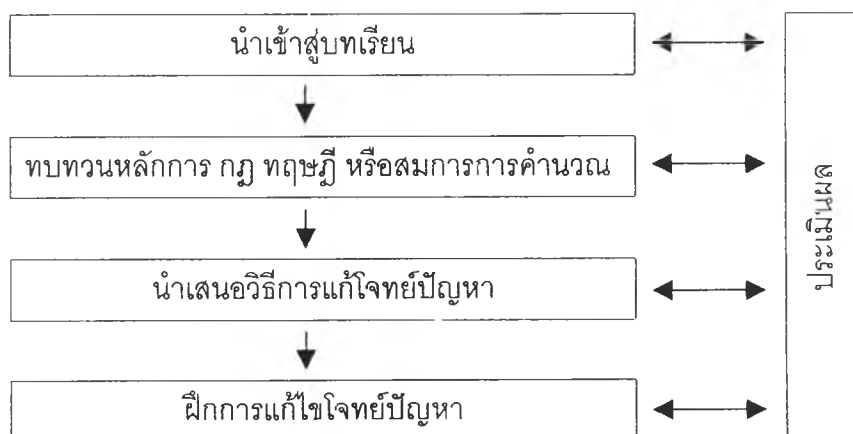
รูปแบบที่ 3 รูปแบบการเรียนการสอนแบบเชื่อมโยงสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวอย่างรูปแบบการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์

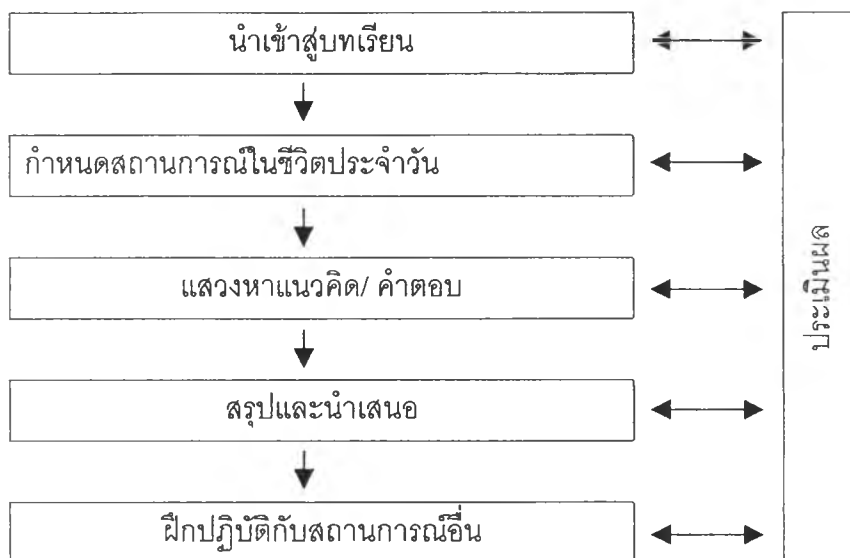
รูปแบบที่ 2.1 รูปแบบการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาสาระเป็นแบบหลักการ กฎ หรือทฤษฎี
ลำดับขั้นตอน การจัดกิจกรรม

รูปแบบที่ 2.2 รูปแบบการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาสาระเป็นแบบการแก้โจทย์ ปัญหา ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรม

รูปแบบที่ 3 รูปแบบการเรียนการสอนแบบเชื่อมโยงสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การดำเนินงานในปีงบประมาณ 2543

ในปีงบประมาณที่ 2 นี้ อ.ทองดี ดำเนินงานขยายผลสู่ครูเครือข่ายรุ่นที่ 1 จำนวน 20 คน จากจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี และนครปฐม ในเขตการศึกษา 1 การคัดเลือกครูเครือข่ายใช้วิธีการประสานงานกับศึกษานิเทศน์เขตการศึกษา 1 โดยเลือกครูเครือข่ายจากรายชื่อของวิทยากรแกนนำวิชาฟิสิกส์ของ สสวท. และประสานงานกับศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของจังหวัดในเขตการศึกษา 1 เมื่อคัดเลือกครูเครือข่ายได้แล้วจึงเชิญครูเครือข่ายรุ่นที่ 1 ทุกคนมาฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จากนั้นครูเครือข่ายรุ่น 1 ร่วมกันวางแผนการสอน และเตรียมการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยมีงานของ อ.ทองดี ตั้งไว้เป็นตัวช่วยให้ดู เมื่อครูเครือข่ายแต่ละท่านได้กลับไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบที่ได้กำหนดกันแล้วในโรงเรียนของตนเอง อ.ทองดี จึงดำเนินการประเมินผลแบบกัลยาณมิตรครั้งที่ 1 โดยการไปดูการเรียนการสอนของครูเครือข่ายที่โรงเรียน และใช้วิธีการโทรศัพท์ถามถึงปัญหาที่มีอยู่แล้วช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ให้ดีที่สุด หลังจากนั้นมีการจัดประชุมครูเครือข่ายเพื่อสัมมนาปัญหาอุปสรรคจากงานที่ได้ทำมาระยะหนึ่งแล้ว ต่อไปให้ครูเครือข่ายแต่ละท่านปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง และ อ.ทองดี ดำเนินการประเมินผลแบบกัลยาณมิตรครั้งที่ 2 เมื่อดำเนิน

การในช่วงนี้เสร็จแล้วจึงมีการจัดประชุมสัมมนาและแสดงผลงานของครูเครือข่ายที่ ห้องกำแหง พลาญกูร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2544 เป็นการสรุป และประเมินโครงการในปีที่ 2

“ในการเริ่มขยายเครือข่ายเราก็ดู ในปีแรกเราก็อธิว่าการขยายเครือข่ายตอนแรกที่เราดกกลงกับ สกศ. คือเราขอเป็นเขตการศึกษา 1 ซึ่งมี 5 จังหวัด จังหวัดละ 2 คน รวมแล้ว 10 คน ที่นี้ สกศ. เห็นว่าน้อยไป ก็เลยขอว่าให้เป็นซัก 20 คน ก็ไม่เป็นไร 20 คน แต่เราก็อขอปรับด้วยลดจำนวนจังหวัดจาก 5 เหลือ 3 เพื่อจะไปเทศไกลๆ ตรงนี้เราก็อถือว่าเราลงภาคสนามกลุ่มเล็ก การลงกลุ่มเล็กตรงนี้เราอยากจะทำแบบตัวแปรให้ได้ทีหนึ่งยั้งันครูที่เราได้เราจะเลือกครู ไม่ใช่เราส่งไปโดยครูก็ไม่ว่าเป็นยังไง รูปแบบเราดีหรือไม่ดีเราบอกไม่ได้ว่าครูเขาไปทำจริงไหม เพราะฉะนั้นเราจึงอยากได้ครูที่ตั้งใจสอนก่อน ครูที่มีคุณภาพก่อนใน 20 คนนี้เพื่อที่จะ หนึ่งเมื่อเราได้ครูที่ดีเราก็อจะรู้ว่าเขาจะเอาไปใช้จริง รูปแบบมันไม่ดี พอรูปแบบมันไม่ดีเราก็อจะรู้ว่ารูปแบบมันไม่ดีไม่ใช่ครูไม่ได้เอาไปสอนแล้วบอกรูปแบบไม่ดี เพราะงันเราป้องกันตรงนี้ งันใน 20 คนแรกเราจะโทรศัพท์เพื่อไปบอกก่อนว่าเราจะขอเป็นครูเครือข่ายของเราจากโครงการตรงนี้ เพราะงันงานยากคืองานประสานงาน”

(อ.ทองดี, 6 ธ.ค. 44)

ครูเครือข่ายที่มาร่วมในครั้งนี มีทั้งคนที่เต็มใจมาร่วมกิจกรรมเพื่อหาความรู้และประสบการณ์ให้กับตนเอง ถึงแม้บางคนไม่ตั้งใจมา แต่เมื่อได้มาร่วมกิจกรรมในโครงการนี้แล้วมีการเปลี่ยนความคิดในการให้ความร่วมมือในการทำงานทุกอย่างอย่างเต็มที่

“เรื่องนี้สำคัญมากถ้าไม่สมัครใจ เพราะจะมีปฏิเสธรอยู่ประมาณ 2 คน ที่เขาบอกไม่พร้อม งานเยอะ หรืออายุมากแล้ว แต่ที่เหลือ 80 – 90% ตกลงหมด คือขอไปเขาก็ค่อนข้างยินดี แต่เขาก็กังวลนิดๆ ว่าจะทำให้งานเราเสียหรือเปล่า บอกไม่ใช่เป็นงานปกติของอาจารย์อยู่แล้ว อาจารย์ต้องสอนใหม่ อาจารย์ต้องสอนอยู่แล้วเราก็อมาคุยกันมาปรับตรงนี้กัน ตรงนี้เป็นเรื่องประสาน พอประสานเสร็จก็ทำหนังสือเชิญตัวเขา ส่งถึง ผอ. เขา ส่งถึง

สศจ. เขา หนังสืออะไรอย่างนี้เราต้องทำเองหมด มันเป็นกระบวนการที่เราต้องทำเองหมดทุกเรื่อง มันเป็นเรื่องที่ยากในระบบของการศึกษา"

(อ.ทองดี, 6 ธ.ค. 44)

"ได้คำแนะนำจากหัวหน้าศูนย์วิทยที่จังหวัดนนทบุรีว่าให้ติดต่อ อ.ธนวรรณเพราะ อ.ธนวรรณ ก็สอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางอยู่แล้ว ที่จริง อ.ทองดี เขาจะเอาโรงเรียนละหนึ่ง แต่โรงเรียนนี้ได้สอง บอกว่าขอเพิ่มแล้วกัน สมัครงใจด้วย เป็นเครือข่ายเราก็ได้งานด้วย"

(ครูเครือข่ายรุ่น 1 คนที่ 1, 11 ม.ค. 45)

"ที่หัวหน้าหมวดเขารู้จักกันเลยแนะนำว่าตอนนั้น อ.ทองดี เขาต้องการหาครูเครือข่ายรุ่นแรก เขาก็เลยบอกว่าน้องที่หมวดมีนะ อ.ทองดี ก็เลยติดต่อมา เราก็เต็มใจเพราะอยากไปรู้ว่าเขามีการสอน มีสื่ออย่างไร"

(ครูเครือข่ายรุ่นที่ 1 คนที่ 2, 12 ก.พ. 45)

รูปแบบการฝึกอบรมที่ อ.ทองดี ใช้ในการให้ความรู้แก่ครูเครือข่ายนั้น เป็นการที่อาจารย์ให้ความรู้ด้วยตนเอง ในเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล การวิจัยในชั้นเรียน เทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมทั้งเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา และเรื่องที่ครูเครือข่ายต้องการรู้ ซึ่งก่อนการอบรมได้มีการให้ตัวแทนครูเครือข่ายมาร่วมจัดหลักสูตรในการอบรมด้วย เป็นการแสดงให้เห็นถึงการให้เกียรติครูเครือข่ายและให้ครูเครือข่ายได้รู้สึกร่วมกันว่าเป็นงานที่ตัวเองเป็นเจ้าของโครงการและต้องจัดกิจกรรมร่วมกัน นอกจากการอบรมแล้วอาจารย์ได้ใช้วิธีการให้ครูเครือข่ายได้ฝึกปฏิบัติ มีการสาธิตให้ดูด้วย และมีการให้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้ครูเครือข่ายได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันด้วย

"อบรม 5 วันเอี้ยดเลย ค่อนข้างหนัก เรามีอะไรเราก็บอกเขาหมด ให้เขาฝึกปฏิบัติ สาธิตให้ดู ตอนแรกๆ เขาก็ดีใจ เขาได้คุยกัน ได้ทำงานร่วมกัน ตรงนี้ถือว่าเป็นจุดสุดยอดของโครงการเลยว่าคูได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเขาชอบ"

“อบรมก็มีหลายอย่าง มีตั้งแต่หลักสูตร เราจะเริ่มตั้งแต่เหมือนกับ สร้างความเข้าใจ เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันว่า ช่วงนี้เป็นช่วงปฏิรูปการศึกษา และเป้าหมายที่เราเน้นที่สุดคือการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ แต่การจะไปอยู่จุดนั้นได้ คนที่สำคัญที่สุดก็คือครู ตรงนี้จะพูดง่ายๆ ว่าเป็นการสร้างความตระหนักให้กับครู ก็ส่วนใหญ่จะคุยตรงนี้ประมาณครึ่ง วัน อย่างล่าสุดคือหัวข้อนี้มันยังมีความจำเป็นอยู่เพราะตอนที่ทำมันอยู่ร้อย ต่อช่วงปี 42 43 จนมาถึงต้นปี 44 มันก็ยังมีมีความจำเป็นอยู่เหมือนกันว่า มันต้องมาปรับให้มันเป็นแนวคิดเดียวกันว่า ทำไมมันต้องมาทำด้วยให้უნวายน สอนแบบเดิมไม่ดีหรือ นั่นถ้าเราทำไปโดยที่เราไม่พูดถึงประเด็นตรงนี้มันอาจ จะเกิดความขัดแย้งในใจได้ว่าทำไมต้องมาทำ ไม่เห็นจำเป็นต้องมาปฏิรูปการ เรียนรู้ บางคนจะรู้บ้างแล้วบางคนก็ยังไม่แน่ใจ หรือบางคนยังไม่ปรับเลยถ้า เราคุยกันเรียบร้อยแล้วก็เหมือนกับการเข้าใจตรงกัน ”

“2 วันแรกๆ จะคุยเรื่องนี้ คือปรับความเข้าใจ แล้วก็มีการพูดถึงเรื่อง กิจกรรมการเรียนการสอน สาธิตการสอนด้วย และให้เพื่อนครูคนอื่นมาคุยให้ ฟัง ซึ่งเราก็ดูๆ ไว้แล้วตั้งแต่วันแรกๆ ว่าใครพอจะมีหน่วยก้านและเขาจะขึ้น มาพูดให้ฟัง ตรงนั้นมันก็ใช้ในเรื่องของเวลาด้วย อย่างในเรื่องของสื่อ สื่อก็ ต้องพูดนาน เพราะบางคนผลิตสื่อมาด้วย ก็ให้เขาขึ้นมาพูด เขาก็ภูมิใจว่า เราให้เกียรติเขา คนตั้ง 50 คนฟัง แล้วเป็นคนที่ค่อนข้างมีศักยภาพและเขา เองเป็นวิทยากรตรงนี้ เราจะใช้ตรงนี้ตลอด ไม่ได้หมายความว่าเราเก่งแล้ว คนอื่นต้องฟังเรา ไม่ใช่เลย เราใช้วิธีอย่างนี้ซึ่งได้ประโยชน์มาก”

“หนึ่งให้ครูเขามีโอกาสมาเป็นพิธีกร มีการสาธิต การสอน จนให้ตรง กัน 2 วัน 3 วันแรก ความกลมเกลียวของความเป็นเพื่อนครูร่วมวิชาชีพเดียวกันมันหนาแน่นมาก ตรงนี้เรารู้สึกว่าปัญหามันมี มันเกิด เราเจอ เรา พยายามฝ่าฟัน ตรงนี้ทุกๆ คนก็จะแสบปี่ว่าทุกคนมีปัญหาเหมือนกัน จะแก้ ปัญหาเหมือนกันโดยมีวิธีที่หลากหลาย ต่างคนต่างก็มีความตั้งใจที่จะกลับไปแก้ หลังจากนั้นเราก็มานำพูดเรื่องของไอที”

“เรากลัวหลายๆ คนจะคิดว่าต้องมาทำงานให้ อ.ทองดี เหมือนกับ เป็นลูกน้องคอยทำงานแล้วมาบ่นให้คนๆ หนึ่ง เรานอกไม่ใช่ ตอนนี้ทุกคนมี หน้าทีสอนใหม่ มี ทุกคนต้องมีหน้าที่สอนให้ดีใหม่ ต้องมีหน้าที่สอนให้ดีขึ้น คือหน้าที่ของคุณ สิ่งที่คุณทำตรงนั้นขอหลักฐานเล็กๆ น้อยๆ มาให้เรามาราย

งานไปให้ สกศ. แค่นั้นเอง บางคนจะกังวลว่าเดี๋ยวจะมาทำให้งาน อ.ทองดี เสีย เดี่ยวบางคนบอกว่าที่เราทำเนี่ยเรามาทำงานให้ อ.ทองดี โด่งดังขึ้น เพราะฉะนั้นเราต้องคุยตรงนี้เป็น การปิดท้ายเพื่อจะกลับไปทำภารกิจ

(อ.ทองดี, 6 ธ.ค. 44)

“อบรมตามขั้นตอน ขั้นแรกแนะนำว่าเป็นครูเครือข่ายต้องทำอะไรบ้าง ต้องเสียสละเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง และจะต้องสอนหนึ่งบทของอาจารย์ และหนึ่งบทของครูที่ทำเอง แล้วก็สรุป แต่ว่าไม่ได้สรุปเป็นรูปเล่มแต่ก็ได้ออกมา”

(ครูเครือข่ายรุ่น 1 คนที่ 1, 11 ม.ค. 45)

ครูเครือข่ายได้มีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้ไปจากอาจารย์ทองดีเป็นเนื้อหาของ ม.6 แต่บางท่านไม่ได้สอน ม.6 แต่สามารถนำไปปรับให้เข้ากับการสอนของตนเอง วิชาที่สอน ระดับชั้นที่สอน และปรับตามสภาพของเด็กของตนเองได้ ซึ่ง อ.ทองดี ได้ติดตามนิเทศและเยี่ยมชั้นเรียนด้วย

“ได้ไปดูห้องเรียน แต่ไปดูไม่ครบ แต่ได้ดูเป็นส่วนใหญ่ ก็มีปัญหาเป็นส่วนใหญ่เพราะครูไม่คุ้นเคยกับวิธีการที่ใครมาดูเขาเต็มๆ เพราะศึกษานิเทศน์เองก็ไม่ได้ดูเต็มๆ เพราะฉะนั้นพอเราไปดูเขาค่อนข้างจะตื่นเต้นมากที่สุดๆ เลย เพราะฉะนั้นการไปดูตรงนั้น จริงๆ เป็นการไปเยี่ยมชั้นเรียนมากกว่า เราไปเยี่ยมชั้นเรียนไป ดูปัญหาอุปสรรคหน้าที่จริง ได้ไปพบผู้บริหาร ได้ไปขอความช่วยเหลือในเรื่องที่เป็นปัญหาอุปสรรค เราอยากไปเป็นผู้ประสานงาน เขาอาจจะเชื่อครูแห่งชาติมากกว่า”

(อ.ทองดี, 6 ธ.ค. 44)

“เอามาปรับปรุง แบบประเมินต่างๆ มาใช้แล้วเยอะเกินไป เด็กปรับตัวไม่ทัน เราคิดว่ามันน่าจะลดลง ใบบทความรู้ ใบบทงาน อยู่ในใบบทเดียวกันซะมันก็น่าจะดี”

“อ.ทองดี ครูศรัทธาเลย เป็นคนดี เคยเล่าให้อาจารย์ฟังว่าเกรงใจ อาจารย์ ความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ทำให้ครูเครือข่ายเกรงใจ แล้วทุกคนก็ทำ อยากให้อาจารย์ประสบความสำเร็จ”

“อาจารย์จำชื่อได้หมดทุกคนในรุ่น ใครเป็นพี่ก็พี่ ใครเป็นน้องก็น้อง”

(ครูเครือข่ายรุ่น 1 คนที่ 1, 11 ม.ค. 45)

“บังเอิญว่าตอนนั้นที่ไปเป็นครูเครือข่าย อ.ทองดี เทอม 2 มันไม่มีฟิลิสิกส์ที่สอน ม.6 ต้องใช้ ม.3 แทน ช่วงแรกที่ใช้วิธี อ.ทองดี มันก็ได้ผลนะ เด็กเขาแปลกใหม่ ให้ทำโน้นทำนี้ แต่ตอนหลังเขาก็เริ่มเบื่อ เราก็ไม่เข้าใจว่าทำไมเขาเป็นอย่างนี้ ก็ไปตาม อ.ทองดี อ.ทองดี ก็บอกว่าให้เปลี่ยนวิธีการบ้าง ทำซ้ำๆ เด็กก็คงเบื่อ”

“ในช่วงวันแรกเหมือนการให้ความรู้ไปก่อนว่ามันคืออะไร พอวันท้ายๆ ก็มาร่วมกันคิดว่าแผนการสอนที่เราทำขึ้นมาจุดประสงค์ควรจะเป็นอย่างไร มาวิเคราะห์จุดประสงค์กันแล้วทำแผนออกมา แล้วในแต่ละกลุ่มให้ออกมาสอนโดยสมมติตัวเองเป็นครูและเพื่อนเป็นนักเรียน จะมีวิธีการถามเด็ก วิธีการนำเสนออย่างไร เขาก็จะมาพูดให้ฟังว่าที่เราทำไปเป็นอย่างไรบ้าง

พอหลังจากที่เราใช้ของอาจารย์ไป 1 เทอมแล้วก็จะมีการแสดงผลงานที่ สกศ.”

(ครูเครือข่ายรุ่น 1 คนที่ 2, 12 ก.พ. 45)

การดำเนินงานในปีงบประมาณ 2544

อ.ทองดี ดำเนินการขยายผลสู่ครูเครือข่าย จำนวน 52 คน จาก 26 จังหวัด ในเขตการศึกษา 1, 5, 6, 12 และ ส่วนกลาง โดยเชิญเข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเรียนรู้การสอนวิชาฟิสิกส์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จำนวน 5 วัน เมื่อวันที่ 17 – 21 เมษายน 2544 ให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วดำเนินการจัดทำแผนการสอน กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน และจัดเตรียมการประเมินผล หลังจากนั้นให้ครูเครือข่ายรุ่นที่ 2 นำรูปแบบไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนของตนเองในภาคเรียน

ที่ 1/2544 แล้ว อ.ทองดี ดำเนินการประเมินผลแบบกัลยาณมิตรนิเทศในโรงเรียนที่เดินทางไป ได้ ส่วนโรงเรียนที่ดำเนินการไปไม่ได้ใช้วิธีติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ และจากแบบสอบถาม เมื่อ ดำเนินการเสร็จแล้วมีการจัดประชุมสัมมนาปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเรียนการสอน ตามรูปแบบการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และร่วมแสดงผลงานที่โรงเรียนราชวินิตบางแก้วกับครูเครือข่ายท่านอื่น เมื่อวันที่ 8-9 ตุลาคม 2544 เสร็จแล้วดำเนินการประเมินโครงการเป็นการสรุปผล ขั้นสุดท้ายคือเขียนรายงานส่ง สกศ.

“รุ่นต่อมาก็ทำเหมือนเดิม แต่เป็นแบบเปิด ไม่มีการเลือกเลย ให้ สศจ. เป็นผู้เลือกเข้ามาจังหวัดละ 2 คน 27 จังหวัด คือ 26 จังหวัด รวมส่วนกลางคือ กทม. ด้วย ก็ครอบคลุมหมดเลยภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก คือพูดง่ายๆ ตั้งแต่ประจวบขึ้นมาจนถึงอุทัยธานีแล้ว มาถึงจังหวัดตราด 27 จังหวัด ก็จังหวัดละ 2 คน ก็ได้ 54 คน นนทบุรี ไม่ส่งไม่พร้อมก็เลยมี 52 คน และการอบรมทำเหมือนเดิมแต่กลุ่มใหญ่ แล้วไม่มีการคัดเลือก ให้ สศจ. ส่งชื่อมา สศจ. ก็ส่งมาเรื่อยๆ ตีมันไม่ตีมัน แล้วแต่สภาพ แล้วเราก็มารวมเหมือนเดิม 5 วัน ไปทำที่ราชภัฏเพชรบุรี วิทยาลัยการฯ ก็ต้องไปกินนอนที่นั่น 5 วัน 5 คืน ตรงนั้นเราก็เอาแนวเดิมมา ปรับว่าที่ทำไปรุ่นแรกมันไม่ดีตรงไหน แต่เนื้อหามันเปลี่ยนไป คือเรามาพูด ว 024 งานการเซตเนื้อหามันไม่เหมือนเดิม คือไม่ได้เอาเนื้อหาเดิม แต่รูปแบบ เราจะมาปรับ หลายคนบอกไม่เคยอบรมอะไรในชีวิตการทำงาน 20 กว่าปี ไม่เคยอบรมครั้งไหนแล้วมันได้แล้วเอาไปใช้ได้จริง เพราะเราพูดจากคนที่ ปฏิบัติจริงเอามาจริง เราพยายามจะเห็นตรงนั้นเพราะส่วนใหญ่ก็แฮปปี้หมด”

(อ.ทองดี, 6 ธ.ค. 44)

“เข้ามาขอเป็นครูเครือข่ายของ อ.ทองดี เอง สามารถนำความรู้ของเขาที่เขาเผยแพร่เอามาผลิตบทเรียนใหม่ แผนการสอนใหม่ ทำให้เด็กเกิดความสนใจมากกว่าเดิม เด็กไม่เครียด บางอย่างสอนเด็กไปต้องให้เด็กย้อนกลับมาถึง เราว่าเขาได้อะไรจากการเรียนตรงนั้นบ้าง”

“ให้คำปรึกษาแทบทุกเรื่องที่ตัวเราอยากจะปรึกษาเขา แม้กระทั่งเรื่องการสอน อาจารย์จะให้คำปรึกษาได้ตลอด มีปัญหาด้านการเรียนการสอน

หรือการทำงาน อาจารย์ก็จะให้กำลังใจตลอด ไม่ใช่เฉพาะครูคนเดียว ครู
เครือข่ายที่เจอกันก็จะพูดในลักษณะว่าหนูไม่มีกำลังใจแล้วนะ แต่ได้กำลังใจ
จาก อ.ทองดี อาจารย์ให้เบอร์โทรศัพท์เอาไว้ มีปัญหาโทรปรึกษาท่านได้ ถึง
แม้ว่าจะไม่ได้ไปปรึกษาด้วยตนเอง หรือบางทีนานๆ อาจารย์เขาก็โทรเช็คมา
ว่ามีปัญหาไหม อะไรอย่างนี้ โดยมากเรามีปัญหาที่จะบอก หรือทีวี่นี้ไม่มี
ปัญหาอะไร อาจารย์สบายดีไหม จะโทรมาถามตลอดไม่ได้ทั้งลูกเครือข่าย”

(ครูเครือข่ายรุ่น 2 คนที่ 1, 21 ม.ค. 45)

“พอดีครูเป็นครูแกนนำของกรมสามัญศึกษาอยู่ เขาก็จัดไปอบรมที่
ลพบุรี เขาเชิญ อ.ทองดี ไปเป็นวิทยากร เขาก็พูดถึงว่าเขาทำงานอะไรบ้าง
ในฐานะที่เป็นครูแห่งชาติ เกิดศรัทธาเพราะธรรมดาตัวเองเป็นครูที่เริ่มหมดไฟ
ในการเป็นครูปฏิรูป”

(ครูเครือข่ายรุ่น 2 คนที่ 2, 24 ม.ค. 45)

“จากการที่เป็นคนที่ทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทน หัวหน้านมดมี
ปัญหาลาออกไป ทั้งที่ผมทำงานพัสดุด้วย ก็ได้เป็นหัวหน้านมดด้วย เห็น
เราสู้เขาก็สนับสนุน มีโครงการอะไรดีๆ มาเขาก็เสนอตัวเราไป สนับสนุน
ทางผู้ใหญ่ไว้ใจเพราะเราทำตรงนี้ไม่ได้ออกไปข้างนอกเลย ไม่รู้ว่าอะไรเกิดขึ้น
พอดีหน่วยงานของ อ.ทองดี ส่งมาที่จังหวัด จังหวัดส่งมาที่โรงเรียน แล้วผู้
อำนวยการเขาก็เลือก เราก็ไปได้”

(ครูเครือข่ายรุ่น 2 คนที่ 3, 28 ม.ค. 45)

ในส่วนของการส่งงานของครูเครือข่ายทั้ง 2 รุ่นนั้น อ.ทองดี ได้กำหนดไว้ให้ว่าต้องส่ง
อะไรคืนมาให้อาจารย์บ้าง แต่ไม่ได้บังคับว่าต้องส่งทุกอย่าง ให้อิสระครูเครือข่ายทุกคนว่าใคร
ทำได้แค่ไหนส่งแค่นั้น ให้ทำตามศักยภาพของตนเองและทำตามเวลาที่ตนเองมี

“ส่วนใหญ่การส่งผลงานเราไม่ยากให้เกิดความซีเรียส คือถ้าบางคน
เราบอกว่ามีเล่มนั้น มีเล่มนี้ มีเล่มนั้น มันเครียดมาก แต่ถามว่าไม่พูดได้
ไหม ไม่ได้ ตรงนั้นเราทำเหมือนโบราณ หนึ่งมีข้อเสนอแนะในการทำงานของ
ครูเครือข่ายว่ากลับไปต้องทำอะไร แล้วก็มีว่าเอกสารอะไรที่ทางโครงการ”

อยากจะได้ เพราะฉะนั้นข้อเสนอแนะจะต้องทำอะไรบ้าง เช่น คุณไปเตรียม การสอน แผนการสอน เตรียมสื่อ เตรียมพวกใบความรู้ ใบงาน แบบวัด ประเมินผล เพื่อที่จะวิจัยในชั้นเรียน ไปเตรียมในช่วงก่อนเปิดเทอม แล้วเราก็บอกว่าเตรียมยังไง ไปทำยังไงเราก็จะบอก 1 หน้าเอสี่ สิ่งที่ยากได้เนี่ยเราอยากได้ตัวอย่างแผน เราอยากได้รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เราอยากได้อาจจะมีสื่อบางอย่างหรืออุปกรณ์บางอย่างที่จะให้เรา หรือสื่ออื่นๆ ที่อาจารย์เห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์ในการที่จะมาเอาให้เรา ส่วนใหญ่เราก็จะได้แผน ได้รายงาน แต่ก็ยังไม่ถึง 100% แต่สิ่งหนึ่งที่เราไปนิเทศเราก็พอรู้ว่าใครทำแค่ไหน ก็มีการทำต่างกันตามภาวะ บางคนก็บอกว่าที่โรงเรียนต้องสอนหลายระดับ หลายชั่วโมง มีงานหลากหลายหน้าที่ อย่างบางคนเป็นทะเบียน บางคนทำหน้าที่วัดผลโรงเรียน บางคนเป็นกรรมการในโรงเรียน จิปาถะ งานการปรับปรุงในแค่ 1 เทอมมันอาจจะยังไม่เห็นผลดีนัก แต่สิ่งหนึ่งที่ตระหนักอยู่ในใจครูทุกคน ก็คือว่าเขาเข้าใจว่าเขาจะทำอะไร แต่ตอนนี้อาจจะมีความยากที่ทำให้ไม่ดี 100 % แต่ก็คิดว่าเขาเข้าใจและมีศักยภาพที่จะทำ เพียงแต่ว่าโอกาสที่จะทำบางโรงเรียนยังไม่พร้อม แต่เขาก็มีผลงาน แต่เพียงแค่ว่าอาจจะระดับที่ไม่ดีนัก”

(อ.ทองดี, 6 ธ.ค. 44)

การนิเทศของ อ.ทองดี ในปีที่ 3 ส่วนมากนิเทศเป็นกลุ่มใหญ่เพราะโรงเรียนของครูเครือข่ายอยู่ต่างจังหวัดและ อ.ทองดี มีงานมากไม่มีเวลาไปเยี่ยมชั้นเรียน จึงนิเทศโดยการนัดประชุม สัมมนาแล้วให้ครูเครือข่ายรุ่นที่ 2 ทุกคนพูดถึงความสำเร็จและอุปสรรคที่เกิดขึ้น แล้วดูจากงาน และเอกสารต่างๆ ที่ครูเครือข่ายส่งมา โดยเป็นการจัดสัมมนาที่แบ่งตามเขตการศึกษาเป็นหลัก

“บางทีมันเป็นเรื่องลำบากที่จะเยี่ยมชั้นเรียน เพราะด้วยเวลาของเราเอง มันลำบากที่จะไปเยี่ยมชั้นเรียนในต่างจังหวัด ตรงนั้นเราก็ไปตามและเราก็เชื่อว่าส่วนใหญ่มีความจริงใจและหลายๆ คนทำได้แค่ไหน เขาก็บอกมาตรงๆ ว่าทำได้ตรงนั้น บางคนก็บอกว่าตรงนี้ยังไม่ได้ทำแต่ทำส่วนนี้มา แต่ทุกคนดูแล้วตระหนักว่าเขาพยายามจะทำแต่มันยังทำไม่ได้ แต่ถ้าจะไปบิ๊บกั้นว่า คุณทำไม่ได้เนี่ย ไม่ได้ มันก็คงไม่ได้เพราะเราทำงานกับคน ซึ่งมีความคิดมีความอ่าน มีเลือดมีเนื้อ มีจิตใจ มันต้องค่อยเป็นค่อยไป แต่ถ้าคิดว่าเราค่อย

เป็นค้อยไป แก้ปัญหาอุปสรรค อาจารย์มีปัญหาอย่างไร ปัญหานั้นเพื่อนๆ แก้อย่างไร เราเสนอแนะว่าแก้อย่างไร เขาได้ประสบการณ์ตรงนั้น แต่จะเอาไปแก้หรือไม่แก้ เราก็ยังไม่รู้ ณ สถานการณ์จริง”

“แบ่งเป็นเขตการศึกษา อาจจะไปจัดที่โรงเรียนที่มีความพร้อมและกึ่งกลางๆ หน่อย อย่างเขต 6 นี่ก็ไปจัดที่จุฬารัตนบุรี กึ่งกลางๆ หน่อย อยู่ธยาน์ขึ้นไปลพบุรีก็สะดวก อุทัยธานีลงมาลพบุรีก็สะดวก อย่างเขต 1 ก็สะดวกเราก็มารวมที่โรงเรียนคณะราษฎรเพราะเราจะดูแลเรื่องสถานที่ได้ด้วย ไปเขต 5 ก็ไปราชบุรีก็เป็นตัวเขตอยู่แล้ว ประจวบมาราชบุรี สุพรรณมาราชบุรี พอออกไปประจวบกับสุพรรณก็ร้องเลยว่าเดินทางตั้ง 400 กว่ากิโล เดินทางไม่สะดวก เขต 12 เราจัดที่ชลบุรี ตราดก็มาที่ชลบุรี ไปจัดเขตละครั้งแล้วหลังจากนั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องโทรศัพท์”

(อ.ทองดี, 6 ธ.ค. 44)

ในการเขียนรายงานส่ง สกศ. นั้น เป็นการเขียนในเชิงของรายงานการวิจัย ซึ่งเป็นการรายงานตามสภาพจริงที่เกิดขึ้น โดยในหนึ่งปีงบประมาณต้องรายงาน 4 ครั้ง ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ เมื่อผ่านแล้วจึงได้เงินที่ออกในการทำงานไปก่อนคืนมา ซึ่ง อ.ทองดี มีปัญหาในการส่งบ้างเพราะงานมาก แต่ทาง สกศ. เข้าใจจึงไม่มีปัญหา

“เวลาเขียนรายงานเราก็จะเขียนตามสภาพความเป็นจริง ส่วนหนึ่งเรายอมรับว่ายังหนักค่าสถิติไปหน่อย บางครั้งการจะให้เขียนไปในเชิงวิจัยมันก็ต้องเอาค่าสถิติไปให้ดู พอเอาค่าสถิติไปให้ดูมันก็มีค่าสถิติในลักษณะอย่างตอนที่ทำมันก็จะเป็นวิจัยเชิงประเมิน ก็จะเป็นเรื่องค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย อะไรต่างๆ ที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเครือข่ายส่วนหนึ่ง และก็ยังเป็นเรื่องแบบสอบถาม ซึ่งเรายอมรับว่ามันยังเป็นจุดอ่อน แต่เราก็ต้องให้เห็นตรงนี้ด้วยว่าอบรมแล้วความพึงพอใจเป็นอย่างไร ได้รับความรู้หรือไม่ เราก็เอาตัวนั้นมาเป็นการแปลผล ตอนนั้นพอไปทำงานแล้วก่อนเป็นครูเครือข่ายหรือหลังเป็นครูเครือข่ายการปฏิบัติงานในแต่ละหัวข้อที่เรากำหนดให้มันแตกต่างกันใหม่ เราก็ใช้ตัวนี้เป็นตัวรายงาน แล้วก็ถ้าบอกดูตัวอย่างเราก็มีตัวอย่างให้ซึ่งเราขอครุมาได้ก็เยอะเหมือนกัน แต่ที่ไม่ได้ก็มีตอนนี้ ัจจุบันถ้าบอกว่าเอาทุกคนเราก็ต้องไปไล่เบียดกันพอสมควร แต่ว่าเห็นร่องรอยจากที่เรารายงาน แล้ว

เราก็ยอมรับเวลาเรามีปัญหาเราก็เขียนปัญหาอุปสรรคลงไป เราก็พยายามเขียนอย่างตรงไปตรงมา เพราะว่าเราทำตรงนี้เราเป็นครูอยู่ด้วย เรามีภาระมากอยู่ด้วย มันก็มีปัญหาอุปสรรคบ้าง มันก็มากพอสมควรโดยเฉพาะการไปนิเทศในสถานที่จริง นั่นมันเป็นการสื่อสารกันมากกว่า ส่วนนั้นครูเราใช้ความจริงใจมากกว่า”

“ที่ตกลงกันไว้ก็ 4 งวด แต่ตอนนี้ส่งซ้ำแล้ว แต่คณะกรรมการก็รู้ว่าเราทำแล้ว เพราะเวลาทำเราจะเขียนสักสี่พยานไปดูว่าเราทำ อย่างเช่นอบรมผอ.วิเชียร ท่านก็ไปดูตอนพิธีเปิด พอวันรุ่งขึ้นผู้ทรงคุณวุฒิก็ไป ท่านอาจารย์วิจิตร ท่านอาจารย์บุญส่งก็ไป ท่านก็เห็นว่าทำจริง ครูก็ตั้งใจจริง ทำเป็นอย่างดีไม่ว่าปีแรก ปี 2 เขาก็เห็นว่าเราทำจริง เพียงแต่ว่าการรายงานเราซ้ำที่ซ้ำก็เพราะเรามีปัจจัยทางโรงเรียนเยอะ เรามีงานนั่นมีงานนี้ เราก็เลยเรื่อย ๆ เรื่อย ๆ ไป บางทีเราก็ทำแล้วเหมือนกับทำแล้ว บางทีหวัคคิดที่เราต้องมาทุ่มเททำตรงนั้นมันต้องใช้เวลา”

(อ.ทองดี, 6 ธ.ค. 44)

สรุปผลการดำเนินงานทั้ง 3 ปีงบประมาณ

จากการที่ได้ดำเนินการตามโครงการครูแห่งชาติครบ 3 ปี อ.ทองดี เห็นได้ว่าโครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่ช่วยให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ทำให้ครูจำนวนมากโดยเฉพาะครูเครือข่ายได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้รับรู้ถึงปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไข ที่ครูผู้ปฏิบัติงานในห้องเรียนเป็นผู้ประสบ ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและเห็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ สู่การปฏิบัติจริง ถึงแม้ต้องอาศัยเวลาในการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนบ้าง แต่ อ.ทองดี มีความเชื่อมั่นว่าครูเครือข่ายทุกคนมีความตั้งใจที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุจุดหมายตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้อย่างแน่นอน

ตัวอย่างผลจากการดำเนินงานตามโครงการครูแห่งชาติของครูเครือข่าย

ครูเครือข่ายทุกท่านได้นำเรื่องที่ได้จากการอบรมของ อ.ทองดี ไปใช้ ซึ่งแต่ละคนมีการนำแต่ ละเรื่องไปใช้ไม่เหมือนกัน โดยผลจากการนำไปใช้ออกมาดี ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมากขึ้น และเข้าใจในวิชาที่เรียนมากขึ้น

“อาจารย์เขามิ่ไปทัศนศึกษาที่พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ แดนเนรมิตร เราก็เอาแบบประเมินการไปทัศนศึกษามาดูเป็นตัวอย่างที่ดี”

(ครูเครือข่ายรุ่นที่ 1 คนที่ 1, 11 ม.ค. 45)

“การแบ่งกลุ่มจะเอาหลักของ อ.ทองดี มาเลย ถ้าเป็น ม.4 จะถามว่า เกรดเขาได้เท่าไร วิทยุตอน ม.3 เอา 4 3 2 1 0 อยู่ทุกกลุ่ม เพื่อที่จะให้เด็ก เก่งเขาได้ดังเด็กอ่อนๆ ขึ้น หรืออธิบายในกลุ่มให้เข้าใจ”

(ครูเครือข่ายรุ่นที่ 1 คนที่ 2, 12 ก.พ. 45)

“ดีคะ ได้ช่วยกัน ถ้าได้คะแนนก็ได้ทั้งกลุ่ม ไม่ได้ก็ไม่ได้ทั้งกลุ่ม พวกคนที่อ่อนๆ ก็ตั้งใจเรียนมากขึ้น ใครทำได้ เพื่อนๆ ก็จะถามว่าทำอะไร ใช้สูตรไหน”

(นักเรียนของครูเครือข่ายรุ่นที่ 1 คนที่ 2, 12 ก.พ. 45)

“อาจารย์ให้เด็กเขียนประวัติ ครูทำเลย ให้เด็กเขียนประวัติเป็นเล่ม เลย แล้วได้ผลนะ เราดูประวัติเด็กนักเรียนว่าทำไมเก่งเพราะมีปัญหาทาง เศรษฐกิจนะ บ้านอยู่ไกล เราดูประวัติเราก็รู้หมดเลยว่าเป็นเพราะอะไร ทำ ให้เราเข้าใจเด็กมากขึ้น ใกล้ชิดเด็กมากขึ้น มีความเห็นอกเห็นใจมากขึ้น สามารถช่วยเหลือเด็กได้มากขึ้น”

(ครูเครือข่ายรุ่นที่ 2 คนที่ 2, 24 ม.ค. 45)

“มีทั้งสอบกลุ่มและสอบเดี่ยว กลุ่มจะทำอัตรันย ดี สอบกลุ่มเราก็รู้ แล้วว่าวิธีคิดคิดยังไง เวลาสอบเดี่ยวจะสอบได้แม่นยำ จำสูตรได้แม่นยำกว่า”

(นักเรียนของครูเครือข่ายรุ่นที่ 2 คนที่ 2, 24 ม.ค. 45)

ปัญหาอุปสรรคในการทำงานตามโครงการครูแห่งชาติ

1. อ.ทองดี มีเวลาไปนิเทศครูเครือข่ายน้อยมาก เนื่องจากมีภาระงานมากทั้งหน้าที่ครูผู้สอนและครูแห่งชาติ และปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ โรงเรียนของครูเครือข่ายอยู่ไกลกันมาก

“จริงๆ เรามีเวลาไปนิเทศน้อยมาก แล้วเราต้องไปไกลๆ ก็เป็นปัญหา อย่างปทุมเราไปเทศศิริรินทร์คลอง 13 โรงเรียนเอง 1 วันหมดเลย ซึ่งทางโรงเรียนก็ดีให้วัน 1 วันไว้สำหรับไปนิเทศ เราตั้งใจจะไป 2 โรงเรียน แต่บางครั้งได้โรงเรียน”

(อ.ทองดี, 6 ธ.ค. 44)

2. อ.ทองดี มีงานมากทั้งงานการสอนของตนเอง งานของโรงเรียน และการไปเป็นวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญตามหน่วยงานที่เชิญมา ทำให้ส่งรายงานการวิจัยให้ สกศ. ไม่ทันเวลา

“งานสอน งานโรงเรียนเยอะ ทำให้เราไม่มีเวลาทำเปเปอร์ของเราทันเวลา ซึ่งเรื่องนี้เป็นปัญหาของตัวเรามากกว่าจะทำอย่างไรให้ตรงเวลา ซึ่งไม่ค่อยดีในภาพของคนทำงานไม่ตรงเวลา ซึ่งเรารู้เราตระหนักตัวเองดี ไม่ต้องมีใครบอกแล้วเราพยายามจะปรับตลอดเวลา แต่ว่างานมันจะเยอะ”

“เรามีภาระปัญหาของเราคือเรื่องของการจัดการ การจัดการในเรื่องเวลา การจัดการในเรื่องการเรียนการสอน การส่งงานครูแห่งชาติ การจัดการเรื่องการเป็นวิทยากร นี่เป็นปัญหาค่อนข้างเยอะ ที่หลายๆ ครั้งเราก็ไปเป็นวิทยากรไม่ได้ เขาก็อาจจะไม่พอใจ”

(อ.ทองดี, 6 ธ.ค. 44)

“คือเขาจะให้ไปเป็นวิทยากรด้วยใช่ไหมคะ ถ้าคิดเรื่องการเรียนการสอนไปไม่ได้เราก็จะไม่ไป เราก็ต้องบอกให้เขาเข้าใจว่าต้องจริงๆ คือการเรียนการสอนเราทำไม่ได้ คือถ้าไปไหนที่เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่นกรมส่งเราต้องแลกเปลี่ยน เราต้องนัดเด็กต่างหาก แต่ถ้าเกิดเป็นงานไปเป็นวิทยากรไกลๆ แล้วต้องทิ้งเด็กไปเราก็จะไม่ไป เพราะว่าการเรียนการสอนเราต้องมาก่อน”

“ส่วนมากจำเป็นต้องไป มันก็ไม่ได้มากมาย แต่ถ้างานที่เป็นวิทยากร แล้วเขาขอมาแล้วเราไม่ได้ไปเนี่ยมาก เพราะฉะนั้นงานนี้ไม่ได้ส่งผลต่อนักเรียนมากเพราะว่าเราไม่ได้ทำการสอนเลย เราก็มีคาบที่แลกกับอาจารย์ ม.6 ด้วยกันแลกคาบเพื่อมาสอนชดเชยให้ ไม่ส่งผลอะไร เพราะก็สอนตามแผน แต่มีว่าอาจเปลี่ยนคาบ เพราะฉะนั้นถ้าเกิดเราไปอบรม เราไปเป็นวิทยากรมากเราก็ต้องเสียงาน เราก็ไม่ได้มาก ก็หนักใจเหมือนกัน อ.ทองดี เขาก็มาบ่นตรงนี้โดนอีกแล้ว”

“มีบ้าง บางทีตามขั้นตอนตามลำดับเราทำไม่ทัน สมมติกำหนดเวลา เขาช่วงตรงนี้ต้องทำอันนี้ส่ง บางทีเราทำแล้วแต่เราต้องรายงาน การรายงานผลบางทีเราเข้าไป หรือบางทีเพื่อนครูเขามาถามอะไรที่เราต้องช่วยเหลือ เราก็ทำให้เขาก่อน จันบางทีครูแห่งชาติบางทีตามขั้นตอนเราจะเข้าไป บางทีวันแรกๆ ผู้ติดตามโครงการเขาก็จะไม่เข้าใจ พอไม่เข้าใจเขาก็จะโทรทวงงาน เราก็อธิบายไปจนตอนหลังเขาก็ไม่โทรมาทวง แต่ว่าเราก็พยายามจะทำให้เสร็จสิ้นโครงการทัน แต่ว่าจะให้มันแบบเป๊ะๆ ไม่ได้”

(อ.กัลยาณี, 8 มี.ค. 45)

3. ปัญหาในเรื่องการมีครูในโรงเรียนของ อ.ทองดี บางคนไม่เข้าใจในการทำงานในโครงการครูแห่งชาติ ซึ่ง อ.ทองดี ต้องทำความเข้าใจกับเพื่อนครูในโรงเรียนก่อน

“ปัญหาอุปสรรคอย่างหนึ่งคือ การทำความเข้าใจกับครูในโรงเรียน เรื่องการทำงาน ไม่ใช่เรื่องใหญ่แต่มี จันเราต้องทำความเข้าใจทั้งระดับผู้บริหารไปจนถึงระดับเพื่อนครู แล้วที่อยู่เนี่ย ผอ. 3 คนแล้วกับโครงการครูแห่งชาติ ตั้งแต่ ผอ.สมจิตร ผอ.สมพงษ์ ผอ.กาญจนา 3 ผอ. จันทุก ผอ.ต้องเข้าใจว่าเราทำหน้าที่ครูแห่งชาติ บางคนอาจจะมองว่างานอย่างนั้นมันเป็นงานส่วนตัว จันเวลาที่เราจะทดลองมันคือเรื่องของครูที่จะเอาผลงานคนๆ หนึ่งไปแสดงที่จะยกย่องตัวเองให้สมฐานะครูแห่งชาติ ซึ่งตรงนี้นันก็คิดได้แล้วแต่อาจารย์จะคิด แต่จริงๆ มันจะเกิดประโยชน์กับภาพกว้าง ทั้งตัวโรงเรียนเองเราก็พยายามทุ่มเทให้กับตัวโรงเรียน เพราะตรงนี้เราจะทิ้งโรงเรียนไม่ได้เลย เด็กเราทิ้งไม่ได้ ครูเราทิ้งไม่ได้ ฝ่ายบริหารเราทิ้งไม่ได้ มีงานอะไรเราต้องที่โรงเรียนก่อน”

“ส่วนการทำความเข้าใจกับเพื่อนครู ถ้าครูมาถามเราจะตอบเสมอว่า ต้องทำอะไรยังไง แต่ถ้าครูที่บางครั้งไม่เข้าใจและไม่ถามเราก็ไม่มีโอกาส เหมือนกันที่จะไปนำเสนอ แต่หลายๆ คนโดยภาพรวมเราทำมาหลายปี เขาก็เข้าใจว่าเงิน 220,000 มันไม่ใช่ว่ามันเป็นเงินที่จะมาสร้างความสุข ที่แท้จริง 100% ของตัวนั้น อย่างที่บอกจัดที่ราชภัฏวุดเดียวก็แสนห้า แล้ว เราต้องสำรองจ่ายก่อนอย่างนี้มันก็ไม่สนุกสำหรับครูเงินเดือนยังไม่ถึง 2 หมื่นแล้วเรายังต้องกินต้องใช้เยอะ เพราะฉะนั้นก็ต้องสร้างความเข้าใจตรงนี้ให้เข้าใจ บางคนก็คิดโรงเรียนได้เงินด้วยหรือเปล่า ได้เงิน เดือนด้วยหรือเปล่านอกเหนือจากเงินวิจัย”

(อ.ทองดี, 6 ธ.ค. 44)

ปัจจัยที่ส่งเสริมการทำงานในโครงการครูแห่งชาติ

1. อ.ทองดี ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานที่โรงเรียน และได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน โดย อ.ทองดี ชี้แจงและทำความเข้าใจก่อนว่างานที่ทำเป็นงานที่เกิดประโยชน์กับส่วนรวมมาก ไม่ได้เกิดประโยชน์แต่กับอาจารย์คนเดียว

“ให้การสนับสนุนพิเศษคงไม่มีหรอกนะ คงไม่มีอะไรชัดเจนออกมาถามว่าโรงเรียนสนับสนุนไหม ทุกอย่างที่ทางหมวดเสนอในเรื่องของงบประมาณ โครงการหรือกิจกรรม โรงเรียนไม่เคยตัดออกเลย ไม่ขัดข้อง วัสดุอุปกรณ์ทั้งหลายที่เขาอยากเอาไปทำประโยชน์กับสังคม โอเคโรงเรียนให้เต็มที่ ขอทำประโยชน์กับสังคม ออกไปเผยแพร่เครือข่ายโรงเรียนสนับสนุน ไม่ปฏิเสธ จะทำให้ แล้วถามตลอดว่าทำตรงนี้มันต้องใช้อะไรไหม โรงเรียนจะเอื้อประโยชน์ ถ้า สกศ. ให้เงินแล้ว โรงเรียนก็จะเอื้อเรื่องอาหารการกินที่ครูมาประชุม โรงเรียนก็จัดบริการให้หมด ให้ขวัญกำลังใจตลอด จะทำอะไรก็ไม่ขัดข้อง จะใช้รถไปราชการกรมเพียงคนเดียว รถตู้หนึ่งคัน โรงเรียนก็ไปส่งให้ ไม่เคยที่ว่าไม่ได้ต้องไป 3 คน โรงเรียนไม่เคยปฏิเสธ อะไรที่ทำประโยชน์โรงเรียนให้หมด เป็นกำลังใจที่เราให้กับครู”

(ผู้อำนวยการ, 13 เม.ย. 45)

2. อ.ทองดี ได้รับความเข้าใจและความร่วมมือในการทำงานจากภรรยาในทุกๆ เรื่องที่ช่วยได้

“สมมติว่าไปค้างโรงแรม เราก็เทคแคร์ ไปต้อนรับ ไปให้ความสะดวก ไปพูดคุย อำนวยความสะดวก พอทำไปหลายๆ วันเราก็จะสนิทสนมกันหมด เราก็รู้สึกที่เราได้เพื่อนใหม่ เราได้ญาติ พอจะแยกจากกันแล้วรู้สึกคิดถึงกัน แล้วก็ช่วยเรียงเอกสาร ช่วยงานธุรการ แจกเอกสาร ก็จะมีเพื่อนครูไปช่วยบ้าง เช่นครูโสศร ครูหมวดวิทย์ ก็ไม่เชิงเป็นที่มงาน ถ้าเกิดเพื่อนว่างเขาก็ไป เราไม่ได้ตั้งใครเป็นที่มงาน เวลาเราอบรมเราก็จะเกรงใจเพื่อนๆ บางที่มันปิดเทอม เราจะไม่มาขอรับรองตรงนั้น แต่บางที่เรามีเพื่อนสนิทที่เขาว่างเขาก็ไป คือเราไม่ได้ใช้คนมาก”

(อ.กัลยาณี, 8 มี.ค. 45)

3. อ.ทองดี ได้รับการสนับสนุนจาก สกศ. ในเรื่องงบประมาณ และการพัฒนาตนเองในด้านวิชาการ

“จริงๆ เขาก็นับสนุนในแวดวงวิชาการ เขาเองก็เชิญไปประชุมความคิดเห็น จริงๆ ก็ไม่ได้หมายความว่าถึงสนับสนุน ก็ตรงนั้นก็สนับสนุนเต็มๆ เรื่องงาน เรื่องเงิน แต่ตัวที่เขาจะช่วยสนับสนุนเราจริงๆ มันก็สนับสนุนทางอ้อม เชิญเราเขาไปประชุมความคิดเห็น เชิญเราไปเป็นวิทยากร ทำให้เราได้กระตือรือร้น ทำให้เราได้พบปะ อย่างเช่นจัดระดับอินเตอร์อย่างนี้ คนทั่วไปไม่ค่อยได้มีโอกาสได้เข้าเพราะคอร์สมันแพง แต่ สกศ. ก็ช่วยให้เราเข้าไปได้ อย่างเช่นจัดของยูนิเซฟ จัดในระดับนานาชาติ ก็ช่วยสนับสนุนให้เราที่มีความรู้ความอ่านกว้างไปอีก สมกับเป็นครูแห่งชาติที่แท้จริง”

(อ.ทองดี, 6 ธ.ค. 44)

ผลกระทบจากการทำงานในโครงการครูแห่งชาติที่ส่งผลต่อตัว อ.ทองดี

จากการที่ได้เป็นครูแห่งชาติ ทำให้ อ.ทองดี ถูกเชิญไปเป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้แก่เพื่อนครูในหลายหน่วยงาน และต้องทำหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในหลายเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาของ

ประเทศไทย ทำให้อาจารย์ต้องจัดเวลาอย่างดีเพื่อที่จะไม่ให้ส่งผลกระทบต่อผลการเรียนการสอน
 ของนักเรียนตัวเอง แต่ไปไหนอาจารย์แจ้งให้นักเรียน เพื่อนครูในหมวด และผู้อำนวยการทราบ
 ก่อนทุกครั้ง

“ความจริงมันเป็นงานสัพเพเหระ เราเชื่อว่าครูแห่งชาติมันเป็นตัว
 กระแสของสังคม เพราะฉะนั้นอย่างอ่านเครื่องมือวิจัย เป็นผู้เชี่ยวชาญ เอา
 ดักรืออะไรไป ครูแห่งชาติ จั๊กก็เอาครูแห่งชาติไปใช้ หน่วยงานก็หนังสือกรม
 มาอีกแล้ว เสาร์อาทิตย์ต้องไปประชุม ไปเป็นวิทยากร ไปช่วยทำความเข้าใจ
 ให้กับเพื่อนครูหน่อย เราไปได้เราก็ไป อย่างนี้มันก็เลยเป็นเรื่องที่ทำงานตาม
 โครงการครูแห่งชาติที่ทำร่วมกับ สกศ. มีเงินสนับสนุนมีงานไป และกิจการ
 ตามสังคมเขาต้องการ เรียกร้องมา งานสัพเพเหระมากเลย”

“เป็นวิทยากรเนี่ยเป็นตามความจำเป็น ถ้าไม่จำเป็นไม่ไปเพราะเด็ก
 เราจะเสีย เรื่องตรงนี้มันจะโดนโจมตีหนัก จั๊กครูแห่งชาติมันมาแต่มาเป็น
 วิทยากรแล้วเด็กของคุณล่ะ คุณได้สั่งได้สอนอะไร ยังไง มันเป็นเรื่องที่เสีย
 มาก เพราะฉะนั้นเราจะไปตามความจำเป็น ถ้าไม่จำเป็นถ้าไม่เหลือบ่ากว่า
 แรงเราก็จะไม่ไป แต่ส่วนใหญ่เรื่องที่จะไปพูดเนี่ยเป็นเรื่องการจัดกิจกรรมการ
 เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงการประเมินตาม
 สภาพจริง วางแผนยังไง เขียนแผนยังไง มีเทคนิควิธีการสอนยังไง สื่อยังไ
 วัดและประเมินผลอย่างไร มีการวิจัยในชั้นเรียนเอามาประกอบอย่างไร เรา
 จะพูดครบวงจรและพยายามจะสาธิตให้ดู พยายามที่จะเอาของจริงให้ดู ซึ่งที่
 ผ่านมาได้รับการตอบรับดีมากเพราะได้รับประสบการณ์ตรงจากที่เราในฐานะเรา
 เป็นครูผู้ปฏิบัติ เขาก็ได้เห็นว่าคุณครูแห่งชาติต้องขยัน ต้องอดทน คือครูดีซักคน
 หนึ่งต้องขยัน ต้องอดทน ต้องมานะ ต้องเสียสละ ต้องมีความคิดริเริ่มสร้าง
 สรรค์ ต้องสู้ ต้องลุย เพื่อลูกศิษย์ เพราะฉะนั้นถ้าทุกคนเห็นตรงนี้เป็นตัว
 อย่าง อยากจะทำก็ทำได้ถ้าทำตามตรงนี้ มันไม่ใช่เรื่องพิสดารอะไร ถ้าขยัน
 ขันแข็ง หนักเอาเบาสู้ ลุยงาน ไม่ท้อ มีปัญหาอุปสรรคก็พยายามแก้ไขทุก
 คนก็ประสบความสำเร็จในวิชาชีพครูทั้งนั้น ไม่ใช่คนใดคนหนึ่งที่ได้รับการยก
 ย่องเท่านั้น”

ผลกระทบจากการทำงานในโครงการครูแห่งชาติที่ส่งผลต่อครอบครัว

ตอนที่ อ.ทองดี ได้รับตำแหน่งครูแห่งชาตินั้น อ.กัลยาณี ภูมิใจ แต่เป็นห่วงว่าต้องมีภาระมาก เนื่องจาก อ.กัลยาณี เป็นคนที่เข้าใจในการทำงานของ อ.ทองดี จึงไม่มีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัว ซึ่ง อ.กัลยาณี ได้ช่วย อ.ทองดี ในการจัดการดำเนินงานโครงการครูแห่งชาติเท่าที่ช่วยได้ด้วย

“คือเขาจะตามใจพี่ถ้าพี่บอกว่าอยากไปไหน แล้วพี่ก็จะเป็นคนจัดการ ก็บอกเขาแล้วเขาก็จะตามใจ แต่โดยมากพี่ก็จะรู้เองว่าช่วงนี้ทำอะไรไม่ได้ พี่ก็จะไม่ขอ แต่ถ้าเราดูว่าตรงนี้เขาว่าง เราก็อยากให้เขาผ่อนคลาย เราก็ชวนเขาไปบางเส้น ถ้าเขาว่างเขาก็ไป เขาจะไม่ขัดตรงนี้ คือพี่มองงานเขาออก เพราะว่าอยู่โรงเรียนเดียวกัน เราก็จะรู้อ่างานโรงเรียนเป็นยังไง การสอนเป็นยังไง แล้วบางทีเพื่อนๆ เขาก็มาให้วิเคราะห์ ชักถามเกี่ยวกับผลงาน เราชู้เราก็จะไม่ไป แต่ก็มีบ้างบางที่จะกลับมิด จะกลับเย็นกว่าเดิมเพราะว่างานไม่เสร็จ เราก็ไม่เดือดร้อนเพราะว่าเราก็มีงานทำ พิมพ์งาน ทำงานไป หรือว่าอ่านหนังสือ ทางบ้านก็ชินแล้วเรื่องกลับมิด ที่บ้านก็เข้าใจ เราพยายามจัดของเราตรงนี้ ก็ไม่มีปัญหา”

“ตอนนั้นก็ภูมิใจนิดหน่อย แต่ว่าเราก็คิดว่าภาระมันต้องมาก วิดกกังวลว่าเวลาเราไปทำขยายเครือข่ายจะมีคนยอมรับไหม แล้วเราจะทำให้คนที่ เป็นเครือข่าย เราได้ประโยชน์มากคุ้มกับที่เขามาไหม พี่จะวิดก แต่ อ.ทองดี เขาก็ไม่ได้วิดกอะไร แต่พี่จะวิดกไปว่าเขาจะแตกแครงเครือข่ายได้ดีไหม เขาจะพอใจไหมกับงานที่เราจะเสนอเขา พี่จะกังวล แต่พอทำไปทุกครั้งแล้วเห็นว่าครูเครือข่ายเขารัก อ.ทองดี เขาปลื้ม พอได้ครูแห่งชาติก็จะกังวลว่าเขาจะทำได้ดีหรือเปล่าเท่านั้นเอง พอเสร็จไปได้ก็โล่งใจว่าทำได้ผ่านแล้ว ก็ผ่านไปรุ่นหนึ่ง ที่ว่าเราได้ช่วยเหลือ พอไปอบรมครูเครือข่ายแล้วจะสนุก ชอบมีเพื่อน เยอะ และก็ครูเครือข่ายเขามีความสุขเราก็รู้สึกดีใจและก็สนุกไปด้วย”

(อ.กัลยาณี, 8 มี.ค. 45)

ผลกระทบจากการทำงานในโครงการครูแห่งชาติที่ส่งผลต่อเพื่อนครูและโรงเรียน

การที่ อ.ทองดี เป็นครูแห่งชาติทำให้โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานีมีชื่อเสียงมาก มีผู้มาขอเยี่ยมและดูงานที่โรงเรียนมากขึ้น และเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับครูที่โรงเรียน

“เป็นครูแห่งชาติส่งผลถึงโรงเรียนมาก ตั้งแต่ อ.ทองดี เป็นครูแห่งชาติ ก็จะมีคนมาเยี่ยมชมมากๆ โดยเฉพาะปีแรกๆ เพราะมันเพิ่งมี อาจารย์ได้รุ่นแรกเลย ก็จะมีคนมาดูว่าอาจารย์เก่งอย่างไร ถึงได้เป็นครูแห่งชาติ มาดูเกือบทุกอาทิตย์ เดี่ยวก็คณะโน้นคณะนี้มา ก็เป็นที่ยอมรับ แม้แต่เวลาไปอบรม ถามว่ารู้จัก อ.ทองดีไหม ทำไมจะไม่รู้จักล่ะ เขาเป็นเพื่อนครูในหมวดผมเอง เขาจะถามว่าเป็นยังไงบ้าง เขาทำอะไรบ้างถึงได้เป็นครูแห่งชาติ เราก็อธิบายให้เขาฟัง”

(เพื่อนครูคนที่ 1, 20 ธ.ค. 44)

“ส่งผลมาก เพราะว่าอย่างน้อยๆ เข้าไปในกรมคนรู้จัก เนี่ยโรงเรียน อ.ทองดี เวลาไปอบรม อ้าว อ.ทองดีเป็นอย่างไรเดี๋ยวนี้นี้ คือคนรู้จักเยอะในนามของเรื่องส่วนตัว แต่ถ้าในเรื่องของวิชาการที่จะมาเด็กถึงอะไรมันเยอะมากๆ เวลาที่เขามาจัดอบรมในโครงการครูเครือข่าย ก็ส่งเสริมให้ครูในหมวดในโรงเรียนได้มีส่วนร่วม คืออย่างน้อยๆ ถึงไม่ได้ไปลงลึกแต่ได้เห็นกระบวนการว่าคนที่เขามาเป็นครูเครือข่าย เขามีผลงานอะไร เขามาแสดงกันขนาดนี้ ทำไมเขาถึงทำได้ขนาดนี้ แล้วเรานั่งอยู่ห่างๆ เราจะได้จากเขาบ้าง ได้เยอะทางด้านเอกสารอะไรต่างๆ ที่กรม ที่ สกศ. เขาให้มา ถ้าเป็นโรงเรียนธรรมดาอาจจะไม่ได้”

(เพื่อนครูคนที่ 2, 27 ธ.ค. 44)

“ชื่อเสียง เกียรติประวัติ การที่ อ.ทองดี เป็นครูแห่งชาติ ผลที่ส่งมาถึงเด็กโรงเรียนนี้ก็คือ เขาจะมองว่าเป็นเด็กเก่งวิทย์ เด็กคณะราษฎรต้องเป็นเด็กที่มีคุณภาพ เพราะครูคณะราษฎรได้เป็นครูแห่งชาติ ครูแห่งชาติมันไม่ได้เป็นที่ตัว อ.ทองดี มันต้องดูที่ผลงาน ผลงานที่เกิดจากการพัฒนาการเรียนการสอนของ อ.ทองดี เขาจะมองว่า อ.ทองดี เป็นแบบอย่าง”

(ผู้อำนวยการ, 13 มี.ค. 45)

ผลจากการทำงานในโครงการครูแห่งชาติที่ส่งผลต่อครูเครือข่ายและเจตคติต่อครูแห่งชาติ

ครูเครือข่ายทุกท่านหลังจากที่ได้มาเข้าเป็นครูเครือข่ายของ อ.ทองดี แล้วทำให้เป็นคนที่ตั้งใจทำงานมากขึ้น และรู้วิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนของตนเอง ทำให้ศรัทธา อ.ทองดี เห็นว่าเป็นคนที่มีความเสียสละมาก เชื่อเพื่อเชื่อแม่ มีความจริงใจและเป็นกันเองกับครูเครือข่ายทุกคน มีการให้กำลังใจครูเครือข่ายในการทำงาน มีความตั้งใจจริงในการขยายและถ่ายทอดความรู้สู่เพื่อนครู ทำงานด้วยความทุ่มเทสุดตัวโดยไม่คิดหวังผลตอบแทน ยอมรับความคิดเห็นของทุกคน และเป็นตัวอย่างในการทำงานที่ดีต่อเพื่อนครู

“หนึ่งกระตือรือร้น ชอบหาวิธีการสอนแบบใหม่ๆ มาช่วยเด็กที่เรียนอ่อน สองอาจารย์เป็นคนช่างสังเกตว่าเด็กเรียนอ่อนเพราะอะไร อาจารย์จะพยายามหาทางช่วยแก้ไข ที่สำคัญที่สุดคืออาจารย์มีการทำงานที่เป็นระบบ ถ้าบกพร่องตรงไหนก็จะมีกรวิจัยดูข้อบกพร่องว่ามีตรงไหนบ้าง ทดสอบเสร็จเรียบร้อยก็จะสรุปออกมา แล้วก็แก้ไขยอมรับความคิดเห็นของบุคคลรอบข้าง อาจารย์มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับเด็ก คนร่วมงาน เพราะฉะนั้นอาจารย์เขาจะไม่ค่อยมีปัญหากับคนร่วมงาน”

(ครูเครือข่ายรุ่นที่ 2 คนที่ 1, 21 ม.ค. 45)

“สุขุม ใจเย็น แน่วแน่ ยึดมั่นที่จะทำอะไรก็ต้องทำให้สำเร็จ แล้วเป็นคนที่ต้องทำให้ดี มีคุณธรรม เสียสละ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อะไรที่จะช่วยกันได้ก็ช่วย มีอุดมการณ์ทำอะไรเพื่อประเทศชาติจริงๆ”

“ดีมาก ท่านมีแต่ให้ อาหารท่านก็เลี้ยง ไปอบรมท่านก็ยังให้ค่าอบรมมาอีก ท่านดีกับทุกคนมาก เหมือนพี่เหมือนน้องหมด ทุกคนบอกว่าถึงแม้จะเลิกเป็นเครือข่ายกันแล้ว ยังขอเป็นเครือข่ายตลอดชีวิต พวกเครือข่ายจัดรวมกันเองแล้วเชิญ อ.ทองดี เพราะอยากเจอ อ.ทองดี ไปนัดเจอกันเองที่ร้านอาหาร นัดรวมกันหมดเลย ติดต่อกันรวมกันแล้วเชิญ อ.ทองดี กับภรรยาไป ความที่ว่านี่ถึงบุญคุณแก่ รักแก่ ชาบซึ่งแก่”

(ครูเครือข่ายรุ่นที่ 2 คนที่ 2, 24 ม.ค. 45)

“อ.ทองดี พุดถึงความวิริยะสูงมาก แล้วก็ อ.ทองดี เป็นคนที่มีมันสมอง ที่มันงานจริงใจช่วยเหลือดี ท่านเป็นคนกระตือรือร้นสูง เหมาะที่สุดที่จะเป็นครูแห่งชาติ”

“ประสบความสำเร็จเยอะ ดูจากที่เสนอผลงานที่ราชบัณฑิตบางแก้ว ไปเกือบ 100% เลยนะ ถึงแม้บางคนจะไปด้วยใจ บางคนจะไปพร้อมกับอุปกรณ์ตามแนวคิดที่ได้จาก อ.ทองดี คิดว่าประสบความสำเร็จ 100% ในภาพรวม รายละเอียดปลีกย่อยขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะและเหตุปัจจัย บางคนอาจจะมีการะมากเกินไป เลยทำงานได้ไม่เต็มที่”

(ครูเครือข่ายรุ่นที่ 2 คนที่ 3, 28 ม.ค. 45)

“เราประสบการณ์ยังน้อย ได้ไปแลกเปลี่ยนกับพี่เขา ความรู้ วิธีการ เวลาที่มีปัญหาหลายๆ เราก็ห่อ พี่เขาก็บอกว่าใจเย็นๆ เด็กมันมีหลากหลายนะ เราต้องพยายามปรับไปเรื่อยๆ ตามสภาพเด็ก”

“อาจารย์เขาเป็นคนตั้งใจทำงานมาก เป็นคนที่มีความรู้แล้วไม่เห็นแก่ตัว พร้อมทั้งจะเผยแพร่ พร้อมทั้งจะให้คนอื่นได้สูงมาก ไม่เคยหวง บางคนมีแผนดีๆ เขาไม่ให้ใคร ผลงานอะไรเขาทำรูปแบบอะไรขึ้นมาเขาให้หมดเลย”

(ครูเครือข่ายรุ่นที่ 1 คนที่ 2, 12 ก.พ. 45)

“ทำให้เราตื่นตัวขึ้น มีทิศทางในการทำงานมากขึ้น มีปฏิทินของตัวเองว่างงานตรงนี้ควรจะทำตรงนี้นะ เพราะเราเป็นครูเครือข่าย ต้องส่งงานอย่างต่อเนื่อง งานแต่ละตอนจะไม่ขาดช่วง แต่ก่อนบางงานเราทำมาเราไม่ได้เก็บแต่ตอนนี้ต้องทำเป็นงานเป็นอะไรออกมา เป็นรูปแบบมากขึ้น นอกจากนั้นแล้วทำให้เราได้รู้จักแลกเปลี่ยนกันหลายๆ คนที่เป็นครูเครือข่ายด้วยกัน ได้รับรู้ว่าหลายๆ โรงเรียน มีสภาพเป็นอย่างไร ปัญหาแต่ละปัญหาบางโรงเรียนไม่เคยเกิด เรารู้ว่าเขาเกิดแล้วเขาแก้ไขอย่างไร”

“มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เป็นคนที่ขยันสม่ำเสมอ หุ่มเทเวลาให้กับงานเต็มที่ มีอัธยาศัยยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ มีความยินดีที่จะเป็นวิทยากรให้ความรู้ ให้ข้อมูล เวลาเขาเชิญมา โดยมีความรู้ให้หลายๆ ตามที่แต่ละที่เขาเชิญมา”

(ครูเครือข่ายรุ่นที่ 1 คนที่ 3, 20 ก.พ. 45)

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตภาพของโครงการครูแห่งชาติ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตภาพของโครงการครูแห่งชาติ ของ อ.ทองดี มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงจากการดำเนินงานในโครงการครูแห่งชาติในปัจจุบันดังนี้

1. ด้านข้อบ่งชี้ของการยกย่องและให้รางวัลในฐานะครูแห่งชาติ ในความคิดของ อ.ทองดี โครงการครูแห่งชาติควรมีการขยายข้อบ่งชี้การยกย่องและให้รางวัล ให้ครอบคลุมครูทุกประเภท และทุกระดับ โดยไม่มีการสมัคร

“แต่ละเขตก็ขอให้คัดโดยที่ไม่มีมีการสมัคร นั้นเขตตัวเองก็รู้อยู่แล้วว่ามีครูดีครูเด่นที่สมควรยกย่องให้เป็นครูที่ทำงานในระดับกว้างได้หรือไม่ นั้นเขตการศึกษาที่ส่งเข้ามา ในเขตอาจจะมียุทธศาสตร์ก็ได้ช่วยกลั่นกรองอีกหลายๆ เขต อย่างเช่นภาคกลาง แล้วแต่ขั้นตอนอาจจะกรองมาว่าเหลือจำนวนเท่าไรในแต่ละชั้น จนมาถึงสุดท้ายในระดับประเทศก็มากรองอีกทีหนึ่งหรือมาดูอีกทีหนึ่ง”

(อ.ทองดี, 13 ธ.ค. 44)

2. ด้านกระบวนการคัดเลือกครูแห่งชาติ อ.ทองดี เสนอว่าทางโครงการครูแห่งชาติควรมีการกำหนดระดับขั้นในการคัดเลือกให้ชัดเจน เช่น เป็นครูแกนนำ เป็นครูต้นแบบ แล้วจึงมาเป็นครูแห่งชาติ ซึ่งเหมือนกับการสะสมประสบการณ์มาเป็นลำดับขั้น ทำให้ค่อนข้างเชื่อมั่นได้ว่ามีแนวโน้มในการทำงานประสบความสำเร็จสูง

“ถ้าเกิดว่าเรามีเกณฑ์ที่ชัดเจนในระดับที่บอกว่าเป็นครูแกนนำ ครูต้นแบบ ถ้ามันมีเกณฑ์ที่ดีและมั่นคง เกณฑ์ที่มันยอมรับได้ เป็นลำดับมันก็ดี ดีตรงไหน ดีตรงที่ว่าครูแห่งชาติมันค่อยๆ สั่งสมประสบการณ์ มันไม่ได้ก้าวกระโดด นั้นการที่คุณเป็นครูดีเด่นหรือเป็นครูแกนนำคุณทำอะไรมาบ้าง แล้วผลงาน หลังจากนั้นแล้วคุณมาเป็นอีกระดับหนึ่ง มาเป็นครูต้นแบบ คุณต้องทำอะไรยังไง นั้นพอมาถึงครูแห่งชาติมันจะเก็บเกี่ยวประสบการณ์มาเรื่อยๆ มันก็ทำให้เห็นแล้วว่าครูแห่งชาติก็สามารถทำงานได้ค่อนข้างเชื่อมั่นขึ้นเพราะมันผ่านประสบการณ์”

(อ.ทองดี, 13 ธ.ค. 44)

นอกจากนี้ยังพบว่าควรให้มีการประเมินครูแห่งชาติระดับ 1 แล้วคัดเลือกเพื่อเป็นครูแห่งชาติระดับ 2 และระดับ 3 ต่อไป โดยต้องมีเกณฑ์ที่ชัดเจนและมีผู้ประเมินที่เข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน

“ก็คิดว่าตอนนี้จะทำอะไรมันต้องมีเกณฑ์ อย่างน้อยๆ เกณฑ์คนที่ เป็นระดับ 2 ต้องเป็นระดับ 1 ที่นี้ก็ต้องดูต่อว่าสิ่งที่เคยทำมาในระดับ 1 มัน ยืนยันได้ไหมว่าจะไปทำในระดับ 2 สำเร็จ มันเหนื่อย เมื่อยลำเก็นไปหรือ เปล่าที่จะไปต่ออีก 3 ปี ตรงนี้คิดว่ามันต้องมีเกณฑ์แน่ๆ แต่เกณฑ์ตรงนี้คิดว่า ไม่น่าจะมีปัญหาเท่าระดับ 1 เพราะมันสกรีนไม่เหมือนกับคนที่เข้ามา ใหม่ในระดับ 1 แต่จากระดับ 1 ไประดับ 2 ค่อนข้าง ง่าย อย่างตอนนี้มี 4 คน มันคั่งง่าย”

“ถ้าบอกว่าใครจะมาเป็นผู้คัดสรรถ้าพูดกว้างเป็นทะเลก็คือ ต้องมีผู้ เชี่ยวชาญชำนาญการในเรื่องการจัดเตรียมการเรียนการสอนที่แท้จริง แต่ที่นี้ จัดการเรียนการสอนที่แท้จริงมันก็ต้องเป็นครู แล้วครูคนไหนล่ะที่จะไปคัด เลือกครูแห่งชาติ มันเป็นเรื่องยาก เอาครูธรรมดาไปคัดครูแห่งชาติมันก็ดูยัง ไงอยู่ อย่างตอนนี้ที่คิดว่าน่าจะเป็นที่ยอมรับก็น่าจะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ในสาขานั้นๆ ถ้าเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย เป็นผู้เชี่ยวชาญที่ทรงคุณวุฒิ ต้องเป็นอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัยที่มองประเด็นการเรียนการสอนในระดับ พื้นฐานออก”

(อ.ทองดี, 13 ธ.ค. 44)

3. ด้านการดำเนินงานในอนาคต อ.ทองดี เสนอว่าควรให้มีโครงการนี้ต่อไปถึงแม้ว่าต้องเปลี่ยนไปอยู่หน่วยงานใหม่ตามกำหนดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 55 วรรค 2 “ให้มีกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ ผลงานดีเด่น และเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

“คิดว่าในอนาคตของโครงการครูแห่งชาติจะไปอยู่ที่กองทุนส่งเสริมครู
 คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามากที่สุด เมื่อไปตรงนั้นแล้วเกณฑ์ใน
 การคัด เกณฑ์การสนับสนุนซึ่งกองทุนนั้นอาจจะมึงบประมาณโดยเฉพาะ
 แล้วก็มีการแยกการบริหารงานออกมา คิดว่ามันเป็นเหมือนกับสำนักงาน
 ประกันคุณภาพการศึกษา หรือ สสวท. ซึ่งเป็นองค์กรอิสระ มันเขาก็คงมี
 ความคล่องตัวในการบริหารกองทุนตรงนี้ได้ดี คิดว่าน่าจะมึงบประมาณมาก
 พอสมควร เพราะฉะนั้นการที่จะมาสนับสนุนครูดีครูเด่นต้องมามีการร่าง
 เกณฑ์กันใหม่หมดเลย”

(อ.ทองดี, 13 ธ.ค. 44)

4. ด้านการประเมินโครงการครูแห่งชาติ อ.ทองดี คิดว่าควรให้มีการประเมินโครงการ
 ครูแห่งชาติทั้งโครงการที่ได้ดำเนินงานมา 3 ปีแล้ว เพื่อดูผลกระทบจากโครงการนี้ที่เกิดกับผู้
 เกี่ยวข้อง ทั้งตัวครูแห่งชาติเอง นักเรียนของครูแห่งชาติ ครูเครือข่าย นักเรียนของครูเครือข่าย
 และเพื่อนร่วมงานที่โรงเรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุงและพัฒนาโครงการครูแห่งชาติต่อ

“ถ้ามีการประเมินในลักษณะลักษณะหน้อยว่าโครงการนี้มันเป็นยังไง มี
 ผลกระทบทางตรงทางอ้อมอย่างไร ทั้งต่อตัวครูแห่งชาติ ทั้งต่อตัวครูเครือ
 ข่ายและถึงนักเรียนของครูแห่งชาติและนักเรียนของครูเครือข่าย รวมไปถึงว่า
 ผลกระทบต่อสถาบันที่ครูแห่งชาติสังกัด เพื่อนครู เพื่อนร่วมงาน เป็นยังไง
 หลังจากที่เขาได้เป็นครูแห่งชาติ แล้วผลกระทบทางตรงทางอ้อมเป็นยังไง มัน
 น่าจะประเมินจะตายไปเพื่อที่จะได้ไปวางแผนครูแห่งชาติในรุ่นต่อๆ ไปว่ามันมี
 จุดอ่อนตรงนี้ มันมีจุดแข็งตรงนี้ ก็จะได้ไปแก้ไขไปเสริมตรงจุดแข็งให้ดีขึ้น
 ได้ไปแก้ไขข้อบกพร่อง ตรงนี้ก็ไม่มีเท่าที่รู้ เพราะการประเมินก็ประเมินโดยผู้
 ทรงคุณวุฒิประจำสาขาวิชาตามงวดงาน แต่เป็นการประเมินงานที่ครูแห่ง
 ชาติทำ ไม่ใช่ประเมินโครงการครูแห่งชาติ”

(อ.ทองดี, 13 ธ.ค. 44)